

15 rokov (1994 - 2009)

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch Tupolev Tu - 143

Obrana

september 2009

Boje v slovenských pieskoch

Štyri dni prebiehala na Záhorí „piesková vojna“. Našťastie nie skutočná, ale len ukážky z druhej svetovej vojny. Vďaka členom Združenia zberateľov historických vozidiel videlo každý deň zhruba 1 500 divákov zo širokého okolia ukážky bojov z druhej svetovej vojny: zoskok komandos, ukážky techniky OS SR, boje mužů proti mužovi, spanilú jazdu vojenskej techniky cez záhorské dedinky, dokonca ukážku z fiktívnej vojny ČSĽA kontra Bundeswehr. Súčasťou štvordňového podujatia boli aj americké a sovietske dobové vojenské tábory. Na vydarenej akcii sa okrem slovenských zberateľov zúčastnili tiež zberatelia vojenskej techniky z Českej republiky a Maďarska. Niektoré vozidlá, pochádzajúce z druhej svetovej vojny, prišli na Záhorie dokonca na vlastných kolesách alebo pásoch. Na „pieskovej vojne“ na Záhorí za zúčastnil aj minister obrany SR Jaroslav Baška a náčelník generálneho štábu generál Ľubomír Bulík. Minister si dokonca vyskúšal jazdu na bojovom vozidle pechoty v ťažkom pieskovom teréne.

Na úspešnom podujatí priateľov historickej vojenskej techniky organizovanom pod záštitou ministra obrany SR sa zúčastnilo aj Vojenské historické múzeum v Piešťanoch. Jeho pracovníci spoločne s členmi klubu vojenskej histórie ČSĽA predstavili v rámci bohatého programu múzejné predmety zo svojich zbierok: bojové prieskumné vozidlo BPSV – Svatava, tank T-54M, obrnený transportér OT-62 a tankovú pojazdnú dielňu TPDA 82M. Výraznou mierou sa pričinili o úspešnú akciu aj pracovníci Výskumného technického a skúšobného ústavu Záhorie.

„Chcel by som sa všetkým spoluorganizátorom poďakovať za výdatnú pomoc,“ hovorí dobrá duša podujatia, znalec a milovník vojenskej techniky Ing. Ľudovít Franc, bývalý tankista, ktorý je prezidentom Združenia Slovenské Piesky.

Súčasťou ukážok bojovej techniky bolo aj vyhodnotenie jednotlivých kategórií techniky. V kategórii ľahký automobil triumfoval Vlastimil Žamboch, v ťažkých zasa Antonín Mitaš, medzi pásovými vynikal Jiří Mika a vozidlami do roku 1945 Tomáš Turčan. Organizátori ocenili aj dobové vojenské tábory. Prvenstvo si odniesli muži z klubu Old trucks Nové Mesto nad Váhom.

Vzhľadom na mimoriadne vydarené podujatie sa môžu priaznivci bojovej techniky už teraz tešiť na pokračovanie na budúci rok.

Text a foto **Jožo T. SCHÖN**

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 9/2009
Redakčná uzávierka 8. septembra 2009
Do výroby zadane 25. septembra 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Kommunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia SEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Kommunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane fotografia
z Medzinárodného vojenského výstupu
na Kriváň, foto **Pavol VITKO**
Nevyžiadajte obrázokový materiál
a rukopisy nevraciate.

© Ministerstvo obrany SR
Evidenčné číslo: 412/08

Obrana 9/2009

Z obsahu

Balkánske skúsenosti

str. 4 - 7

NATO v Bratislave

str. 8 - 9

Výbušniny v dejinách

str. 30 - 31

Akcia Domino

str. 36 - 37

Editoriál

Veľa veliteľov by vedelo rozprávať, ako nie raz boli ohrozené ich výcviky počas vyvedení, pretože pred nimi sa im časť vojakov „hodila“ na maródku. Navyše niekedy zrejme aj preto, lebo bolo treba dorobiť dom či vyorať zemiaky.

Napríklad. Nový návrh zákona, ktorým sa doplnia zákon č. 364/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky (viac na strane 34) na nich pamätá. Takéto konanie bude posudzované ako závažný spôsob porušenia povinností pre porušenie liečebného režimu počas dočasnej neschopnosti vykonávať štátnu službu. Bude to zároveň dôvod na skončenie služobného pomeru. Aj o alkohole je reč. Tí služobne starší by vedeli rozprávať o kedy si nie zriedkavej praxi „hrknúť si“ jeden či dva už po desiatej. V deväťdesiatych rokoch som takto v nejednej posádke bol ešte ako redaktor Pravdy na svojich služobných cestách ponúknutý aj ja. To sa celkom zmenilo. V dnešných podmienkach si podobný „doping“ v pracovnom čase málokto z nás vie čo len predstaviť. Je to o profesionalite – a je to dobré. Nový zákon však ide ešte ďalej. V návrhu rozšírenia dôvodov na prepustenie zo služobného pomeru je tiež vedenie motorového vozidla pod vplyvom alkoholu alebo iných psychotropných látok aj mimo výkonu služby. Skrátka – vojak je vojakom 24 hodín denne. Dá sa to inak? Asi ťažko. Na druhej strane armáda a samotná spoločnosť si musí byť vedomá náročnosti takejto služby. Preto ju oceňuje v rámci sociálnych a dôchodkových náležitostí aj nad rámec všeobecného systému. Na jednej strane povinnosti, na druhej benefity. Ide o to, aby bola pravá aj ľavá strana v rovnováhe – a aby systémy fungovali.

V tomto čísle sa viac venujeme vojenskému športu. Okrem ďalšieho dielu historickej analýzy z pera nášho spolupracovníka Petra Bučku (32 – 33) prinášame reportáž o organizačne skvele zvládnutých majstrovstvách sveta vojenských parašutistov (16 – 17). Tešíme sa z bronzovej medaily kladivárky Martiny Hrašovej z Dukly Banská Bystrica z majstrovstiev sveta v ľahkej atletike v Berlíne (9). Už len počkať, akým smerom sa uberie náš vojenský šport po prebiehajúcom audite v banskobystrickom armádnom športovom klube. A, samozrejme – úspešný bol aj vojenský výstup na Kriváň (s 1 a 23).

Jeseň bude náročná. Začínajú stovkami povinností pri príprave neformálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO v Bratislave (viac rozhovor so štátnym tajomníkom Danielom Duchoňom na str. 8 – 9), až po rotácie v operáciách, vyrovnávanie sa s nedostatkom financií a náročné zabezpečenie mierového života v posádkach. O to precíznejšie musia fungovať systémy s označením MO SR a OS SR. Aj preto ten uvedený návrh zákona. No tak či tak – je viac ako žiaduce sa popri tom všetkom občas zastaviť a nadýchať sa burčiakom aj sviežimi ranami voňajúcim babím letom.

Peknú jeseň

Trikrát absolvovali príslušníci Vrtulníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša z Prešova na Balkánske misii. Trikrát ju rozbiehal ako veliteľ kontingentu major Ladislav Malák. Prvý raz pôsobili Prešovčania s dvojicou vrtulníkov Mi-17M v tamojšom regióne od septembra 2002 do decembra 2003 v rámci síl SFOR v Bosne a Hercegovine zo základne v Bugojne. Vtedy tam úzko spolupracovali s holandskou vrtulníkovou jednotkou. Od decembra 2007 do júna 2008 plnili úlohy v Kosove v rámci operácie KFOR.

Ich domovským letiskom bola základňa Šajkovac, kde sú umiestnení českí a slovenskí vojaci. Od februára tohto roka do konca mája pôsobila dvojica vrtulníkov Mi-17M v prospech veliteľa EUFOR zo sarajevského letiska v operácii ALTHEA. Spoločne s veliteľom slovenskej vrtulníkovej jednotky majorom Ladislavom Malákom bol na všetkých spomínaných misiách aj ďalší skúsený pilot kapitán Peter Bubelín.

VRTOCHY POČASIA

„Mám možnosť porovnávať. Za tých sedem rokov sa bezpečnostná situácia v Bosne a Hercegovine podstatne zlepšila. Napriek tomu je v krajine ešte mnoho zaminovaných oblastí. Na ne si musíme dávať pri plánovaní letovej činnosti i samotných letoch pozor. Navyše sa k tomu pridáva i pomerne nevyspytateľné počasie. Bosna je horská krajina s množstvom úzkych údolí, kde sa dokáže počasie zmeniť doslova z hodiny na hodinu. Pocítili sme to hneď po našom prilete vo februári. Nasledujúce týždne bolo veľmi nestabilné počasie s častými snehovými prehánkami, dažďom, ale aj s hmlami. Taká náhla zmena počasia nás zaskočila počas jedného letu zo Sarajeva. Za krátky čas sa zatiahlo nad celou krajinou. Naspäť sme sa nemohli vrátiť, ani pristáť na nejakom letisku. Museli sme sadnúť na jednej núdzovej ploche, na futbalovom ihrisku. Prenocovať tam a nasledujúci deň pokračovať v ceste. Aj takéto prípady sa stávali počas našej misie. Najmä pre mladších a menej skúsených pilotov to bola dobrá škola,“ poznamenáva major Malák.

Z nich napríklad pre nadporučíka Petra Pavlinského to bola vôbec prvá zahraničná skúsenosť. Nadporučík Marek Homola a Vojtech Pitron už mali za sebou minuloročné skúsenosti z pôsobenia v operácii KFOR v Kosove.

PRISTÁTIE NA DVOJTISÍCOVKÁCH

„Hádám najviac dokáže v Bosne pilota prekvapiť náhla zmena počasia. Na rozdiel od Kosova, ktoré je vlastne jednou veľkou kotlinou obklopenou horami, sa v Bosne často lietalo v hlbokých horských údoliach. Na jar bolo to počasie neraz dosť divoké. Pekné spomienky mám na lety a pristávanie v nadmorských výškach na úrovni našich tatranských končiarov. Najmä na Bjelašnici – Rebre vo výške 2 350 m nad morom. Ešte koncom jari boli na svahoch hromady snehu. Kopcu dominuje bývalý olympijský areál, ktorý bol počas vojny značne poškodený,“ hovorí rodák z Brezna, ktorý doposiaľ nalietal 940 hodín na vrtulníkoch Mi-17, ale aj Mi-2. Prvé lety nad zaminovanými usernameami podľa neho predsa len vplývajú na psychiku pilota. Musí byť vždy pripravený vyhľadať a pristáť v prípade potreby, či poruchy stroja na bezpečnej ploche.

Lety v horských oblastiach, v úzkych a hlbokých dolinách, ale aj pristátia na vrcholoch vysokých hôr poriadne preveria pripravenosť celej osádky vrtulníka. Podľa majora Ladislava Maláka si musí pilot dávať pozor na silu a smer vetra, ktorý sa dokáže v týchto podmienkach veľmi rýchlo meniť. Ale aj na teplotu voľného vzduchu vo vysokých nadmorských výškach. „Zásadne treba pristávať na týchto vrcho-

loch proti vetru, aby nedošlo k podfúknutiu stroja a jeho prípadnému zrúteniu do údolia," pripomína major Malák. V domácich podmienkach na Slovensku využívajú na účely takéhoto výcviku prístátia vo vysokohorských podmienkach, predovšetkým kopce v Nízkych Tatrách. Napríklad vyše dvetisíc metrov vysoký Chopok.

Dva slovenské modernizované vrtulníky Mi-17M (z toho jeden v digitálnej kamufláži) plnili letové úlohy v prospech veliteľa EUFOR. Operačným priestorom vrtulníkovej jednotky bolo nielen územie Bosny a Hercegoviny, ale aj širokej oblasti Balkánu (Srbsko – Kosovo, Albánsko, Čierna Hora, Chorvátsko, Macedónsko a Grécko). Vrtulníková jednotka plnila podľa potrieb transportné lety (prepravovala osoby a materiál), špeciálne lety (prieskumné a monitorovacie) i výcvikové lety na udržanie spôsobilostí. Celkovo vrtulníky nalietali počas svojho pôsobenia vyše 130 letových hodín.

CHÝBAJÚCE VYBAVENIE

Navádzanie vrtulníkov na prístátie v takýchto terénoch bolo dobrou školou aj pre palubných technikov. Rotný Martin Grec mal už síce skúsenosti z Kosova, ale pre jeho kolegov rotných Tibora Šoltésa a Mariána Kalla to bola prvá takáto medzinárodná skúsenosť. Palubní technici získali skúsenosti aj z navádzania nastupujúcich osôb (i zásahových jednotiek) do vrtulníka a v správnom a bezpečnom rozmiestnení nákladu v kabíne. Slovenské stroje sa zúčastnili aj na špeciálnej pátracej akcii pri hľadaní vojnových zločincov s tureckou zásahovou jednotkou na palube.

Práve táto akcia však ukázala podľa majora Maláka na jednu slabinu súčasného vybavenia vrtulníkov

Mi-17M. „Chýba nám meteorologický radar a prístroje na nočné videnie, ktoré sú už celkom bežné vo výbave obdobných typov vrtulníkov v armádach NATO. Aj preto sme sa mohli k pátracej akcii pripojiť až ráno a nie v noci, keď sa začala. V tomto smere majú potrebné vybavenie k dispozícii napríklad aj českí piloti na vrtulníkoch Mi-171, ktoré získali v rámci deblokácie z Ruskej federácie, či Chorváti, ktorí sú čerstvým členom Aliancie. Sa podarilo deblokovať ešte modernejšie vybavené vrtulníky. A rovnaké vybavenie v tomto čase získavajú aj vrtulníky Macedónska. Bolo by dobré, keby sa čoskoro podarilo tento handicap odstrániť aj na našich, inak celkom dobre vybavených vrtulníkoch Mi-17M, ktoré sa zúčastňujú medzinárodných operácií. Stroje pre leteckú záchrannú a pátraciu službu už takéto vybavenie majú. Inak nemôžeme plnohodnotne plniť všetky úlohy v spomínaných misiách a môžeme vlastne uskutočňovať len lety cez deň, za dohľadnosti. Bez prístrojov nočného videnia sa dá v noci lietať len vo vysokých letových hladinách, aby sme sa nestretli s terénom. Takýto let je však príliš nápadný a ide vlastne len o presun z jedného letiska na druhé,“ konštatuje major Ladislav Malák.

SARAJEVSKÝ HANGÁR BY BRALI AJ DO PREŠOVA

Technickú stránku zabezpečenia misie mal na starosti so svojimi ľuďmi starší inžinier ILS (inžiniersko leteckej služby) major Ján Petranin. Podmienky na prácu mali na sarajevskom letisku výborné. S výtčikou v hlase priznáva, že oveľa lepšie ako na svojom domovskom letisku. Oba stroje boli umiestnené spoločne so švajčiarskymi ľahkými vrtulníkmi v jednoduchom, no rozľahlom

hangári. Takže na technický personál pri údržbe a ošetrovaní vrtulníkov nepršalo a nemuseli znášať ani prudké výkyvy balkánskeho počasia. V priebehu celej misie sa im vyhli aj závažnejšie problémy s technikou. Jediný väčší problém museli riešiť hneď po svojom prelete z Prešova do Sarajeva.

„Oba stroje sme dôkladne pripravili na misiu. Vo februári bolo však na Slovensku nestále, neskôr poriadne mrazivé počasia. V takýchto podmienkach a v oveľa nižšej nadmorskej výške sme nastavovali motory a urobili aj zálety. Pri iných teplotách a spomínanej vyššej nadmorskej výške dochádzalo v Bosne k rozdielnemu výkonu motorov. Situáciu sme vyriešili o pár dní po príchode technickej skupiny z Prešova a stroje bez problémov poslúchali. Veľkú zásluhu na ich bezproblémovom chode mal veliteľ smeny – technik roja kapitán Ferdinand Halász, kapitán Jozef Beregházy, ktorý mal na starosti elektro a špeciálne vybavenie vrtulníkov (okrem toho pomohol aj výbornou znalosťou angličtiny) či nadporučík Ľubomír Harčár, ktorý sa staral o rádiový vybavenie strojov,“ poznamenáva major Petranin.

PILOTI SI KOMBINÉZY I VÝSTROJ POCHVALOVALI

Major Malák i ostatní piloti si pochvalujú aj nový výstroj, ktorý mali v Bosne k dispozícii. Či už išlo o letecké kombinézy (aj so zimnou bundou), no napríklad aj praktické a účelné taktické pilotné vesty. Piloti mali v nich okrem iného núdzovú dávku vody, súpravu na úpravu vody, chemické svetlo, signalizačné zrkadlko, vode odolné zápalky, termofóliu, kompas či osobný lokalizačný maják. Signálnu svetlicu či balíček prevej

pomoci. Teda všetko to, o čo prešovskí piloti žiadali už pri svojich minulých zahraničných misiách.

Trochu horšie boli na tom technici. Major Petranin poznamenáva, že príslušníkov ILS by bolo potrebné vybaviť letnou a zimnou verziou pracovného odevu pre technický personál SPV – 96.

„Aspoň v dvoch exemplároch, pretože pri práci na leteckej technike sa odev ľahko znečistí. Je síce pekné, že mali nový maskovací odev. Dokonca tri kusy každý, ale potrebujeme oveľa viac spomínané pracovné odevy. Tie mali technici na sebe každý deň. Z dôvodov bezpečnosti som ich nemohol pustiť pracovať na technike v maskáčoch. Majú vrecká, rôzne gombíky a keby niečo spadlo napríklad do motora, mohli by vzniknúť mnohomiľiónové škody. Nehľadiac na bezpečnosť letu a teda aj prípadnú leteckú katastrofu,“ zdôrazňuje major Petranin. Naopak, spoločne s technikmi chválil nové účelné a prehľadné usporiadané súpravy náradia, ktoré mali k dispozícii pre každú odbornosť.

Na lepšie časy sa začína blýskať aj v ďalšej oblasti. Budúce pôsobenie príslušníkov ILS v niektorej zahraničnej misii či operácii by mal skvalitniť aj nový prenosný hangár na predpísané práce a údržbu leteckej techniky, ktorý práve v tomto období v Prešove skúšali.

ZEMETRASENIE AKO BUDIČEK

Slovenských vojakov predsa len niečo v Sarajeve prekvapilo. „Zhruba o štvrte ráno nás prebudilo trasenie. Nebol to práve príjemný pocit. Nevedeli sme, čo sa deje. Taliani, ktorí bývali vedľa, predsa len majú so zemetrasením vo svojej vlasti bohatšie skúsenosti. Preto boli hneď na nádvorí pred budovou. Nakoniec sme sa dozvedeli, že zemetrasenie v sile 5,2 Richterovej stupnice malo epicentrum neďaleko Sarajeva. Bolo vlastne len predohrou ničiveho zemetrasenia, ktoré postihlo o týždeň neskôr Taliansko...,“ opisuje celú situáciu major Petranin.

Zatiaľ posledná misia príslušníkov prešovského vrtulníkového krídla na Balkáne podľa majora Maláka výrazne prispela k zvýšeniu pripravenosti na plnenie úloh v zahraničí. Veď už od začiatku budúceho roka budú Prešovčania šesť mesiacov v pohotovosti na plnenie úloh v rámci bojovej skupiny Európskej únie pod poľským velením.

Jozef ŽIAK

Foto autor, npor. Vojtech PITRON

OPERÁCIA ALTHEA

ALTHEA je v poradí tretia a doposiaľ najväčšia vojenská operácia, do ktorej sa Európska únia prostredníctvom síl EUFOR od svojho vzniku zapojila. Na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1575 Európska únia prebrala 4. decembra 2004 dohľad nad Bosnou a Hercegovinou po ukončení misie NATO SFOR. Na základe dohody s NATO využíva EÚ jeho plánovacie i niektoré ďalšie kapacity.

Spočiatku úlohy misie ALTHEA zabezpečovalo takmer 7-tisíc príslušníkov z 33 štátov (z toho 22 krajín Európskej únie). Ich počet postupne, s upokojovaním situácie v krajine klesal. V súčasnosti je na území Bosny a Hercegoviny asi dvetisíc vojakov (najviac zo Španielska, Talianska a Poľska, naopak, symbolickú účasť jedného vojaka má Litva a Luxembursko). Okrem príslušníkov ozbrojených síl a polície členských štátov Európskej únie sú v krajine aj kontingenty Albánska, Švajčiarska, Turecka, Chile a Macedónska.

Slovensko prispievalo príslušníkmi do štábných funkcií na veliteľstve EÚ a NATO v Sarajeve a od januára 2006 strážnou jednotkou (čatou). Do konca júna 2007 pôsobila v zostave multinacionálnej strážnej rot (za účasti Rakúska, Českej republiky, Estónska a Slovenska) v kempe Eagle pri Tuzle, od júla 2007 pri strážení kempu Butmir v Sarajeve, kde je umiestnené aj veliteľstvo síl EUFOR. Úlohou slovenských vojakov je nepretržitá ochrana a obrana kempu Butmir II.

Od februára do júna tohto roka stúpol počet príslušníkov slovenského kontingentu na 72, pretože okrem strážnej jednotky plnila svoje úlohy aj vrtulníková jednotka s dvoma vrtulníkmi Mi-17M z prešovského vrtulníkového krídla.

Daniel Duchoň, štátny tajomník MO SR, splnomocnenec vlády SR pre prípravu a organizáciu neformálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO v SR v roku 2009:

Dva dni NATO v Bratislave

Vláda SR vás ako štátneho tajomníka ministerstva obrany vymenovala 27. augusta 2008 do funkcie splnomocnenca pre prípravu a realizáciu neformálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO v Slovenskej republike. Aké boli vaše prvé rozhodnutia? Aké ste vytvorili štruktúry a koľko ľudí sa podieľa na príprave?

Neformálne dvojdné stretnutie ministrov obrany členských krajín NATO sa uskutoční v Bratislave už v októbri. Prípravy sú v plnom prúde. Samotná príprava a realizácia tohto zasadnutia, ktoré významom a charakterom nemá v rámci Slovenskej republiky obdobu, kladie mimoriadne nároky na bezpečnosť, organizáciu a ďalšie zabezpečenie. Rokovanie na tejto úrovni vyžaduje veľmi úzku medzirezortnú koordináciu. Aj preto bola v zmysle uznesenia vlády zriadená medzirezortná pra-

covná skupina pod mojim vedením, ktorá je zložená z predstaviteľov viacerých ústredných orgánov štátnej správy. Tím zložený z pracovných podskupín pre bezpečnosť, protokol a zabezpečenie, dopravu, financie, pre médiá, ale aj právnych poradcov, pracuje naozaj vytrvalo a usilovne. V súčasnosti sa popri svojich každodenných úlohách dennodenne zúčastňuje na práci organizačného štábu približne 50 ľudí. Celkovo počítame, že na zabezpečení podujatia sa bude podieľať pred a počas rokovania približne 2 000 ľudí.

Čo sa týka konkrétnych výsledkov našej práce, môžem s radosťou konštatovať, že už máme za sebou podpis relevantného memoranda o zorganizovaní podujatia s predstaviteľmi medzinárodného štábu NATO. Bolo dobré, že organizačný tím navštívil ostatné dve neformálne rokovania ministrov obrany členských krajín NATO v Budapešti a v Krakove, odkiaľ si doniesol množ-

stvo dôležitých informácií a skúseností. Organizácia takéhoto podujatia si vyžaduje aj uzatvorenie množstva právnych vzťahov. Preto v týchto dňoch postupne podpisujeme relevantné zmluvy. Práca je naozaj dosť, ale verím, že všetko spoločne zvládneme.

Koľko očakávate delegácií a aký počet delegátov či novinárov privíta Bratislava?

Predbežne počítame s tým, že na tomto rokovaní sa zúčastní pravdepodobne viac ako 45 VIP hostí vrátane nového generálneho tajomníka NATO pána Rasmussena, všetkých ministrov obrany členských krajín NATO či ministrov obrany ďalších krajín, v závislosti od rokovacích formátov, na ktorých sa zástupcovia členských krajín NATO dohodnú. Treba si uvedomiť, že celkovo môže na Slovensko prísť viac ako 800 delegátov a navyše niekoľko stoviek žurnalistov. Ale opakujem, všetko bude

záležať na rokovacích formátoch, ktoré dnes ešte nie sú stanovené.

Bude bratislavské zasadnutie ministrov obrany z pohľadu zabezpečenia v niečom iné, ako boli predchádzajúce?

Ako som už povedal, z pohľadu dôležitosti podujatia, bezpečnosti a celkovej logistiky nemá toto podujatie v histórii Slovenskej republiky obdobu. Naším spoločným cieľom je zabezpečiť pre všetkých delegátov, ale napríklad aj pre novinárov, najvyšší komfort pri súčasnom splnení všetkých bezpečnostných a ďalších predpokladov. Usilujeme sa, aby sme počas rokovania čo najmenej obmedzili bežný život obyvateľov a návštevníkov Bratislavy.

Mohli by ste charakterizovať aj sprievodné podujatia zasadnutia?

Je pravidlom, že počas zasadnutí takéhoto typu sa organizujú aj tzv. podujatia verejnej diplomacie. Na Slovensku organizujeme odbornú konferenciu zameranú na problematiku medzinárodnej bezpečnosti pod názvom „New Challenges, Better Capabilities“, ktorej hlavným organizátorom je Slovenská atlantická komisia a spoluorganizátormi ministerstvo obrany a ministerstvo zahraničných vecí. Na konferencii očakávame účasť špičkových predstaviteľov bezpečnostnej komunity z celého sveta. Pripravujeme výstavu NATO Multimedia – Bezpečnosť našej budúcnosti, v úzkej súčinnosti s medzinárodným štábom NATO. Uskutoční sa v átriu Univerzitnej knižnice na Ventúrskej ulici v Bratislave od 20. októbra do 3. novembra, ďalej výstavu fotografií pod názvom Slováci v operáciách NATO, ktorá bude inštalovaná od 20. do 29. októbra vo výstavnej sále Univerzitnej knižnice na Michalskej ulici v Bratislave.

Aké hlavné politické témy očakávate od bratislavského zasadnutia ministrov obrany NATO?

Dnes, niekoľko týždňov pred uskutočnením podujatia, je ťažké presne definovať, ktoré témy budú prerokúvané.

Pre 16-ročnú Slovenskú republiku je neformálne zasadnutie ministrov obrany členských krajín NATO jedným z najvýznamnejších medzinárodnopolitických podujatí. Vidíte za jeho organizovaním aj prínos pre samotné Slovensko?

Už som spomenul, že organizácia takéhoto podujatia nemá na Slovensku obdobu. Bratislava sa na niekoľko dní stane stredobodom pozornosti významných celosvetových médií, ale aj odbornej a laickej verejnosti. Toto stretnutie predstavuje teda unikátnu príležitosť prezentácie Slovenska nielen v rámci NATO, ale aj v širšom euroatlantickom a svetovom kontexte. Osobne sa teším, že na Slovensku privítame množstvo významných politikov z tých najvplyvnejších krajín a že aj takýmto spôsobom spoločne pomôžeme zviditeľneniu Slovenskej republiky.

Pavol VITKO
Foto Peter DOVINA

Bronzová Martina

Pred svetovým šampionátom ju mnohí považovali za najväčšiu slovenskú medailovú adeptku. Svetové tabuľky a aj výkony v celej sezóne ju k tomu predurčovali. Kladivárka Martina Hrašnová nesklamala.

Slovenská reprezentantka získala vo finále súťaže kladivárov na augustových Majstrovstvách sveta v atletike v Berlíne bronzovú medailu výkonom 74,79 m z piatej série pokusov. Dvadsaťšesťročná atlétka Dukly Banská Bystrica vo svojom prvom finále na seniorskom svetovom šampionáte vybojovala pre Slovensko po prekážkarovi Igorovi Kováčovi a kladivárovi Liborovi Charfreitagovi tretí cenný kov a zároveň tretí bronz v ére samostatnosti. Pre zverenyňu trénera Jozefa Hanušovského je to prvá významná seniorská medaila, v roku 2001 brala striebro na MEJ a o rok neskôr aj na MSJ. Hrašnovej berlínska finálová séria: 67,84 - 72,72 - 73,07 - 69,50 - 74,79 - 65,65. Za bronz si odviezla z nemeckej metropoly prémie 20 000 dolárov. „Bronzová medaila Martiny Hrašnovej na MS v atletike je výborným výsledkom a som rád, že potvrdila svoju vynikajúcu športovú výkonnosť. Je veľmi pracovitá, húževnatá, skromná a perspektívna športovkyňa. Svojim precíznym prístupom k povinnosti a pozitívnym zmýšľaním je vzorom pre svojich kolegov v Dukle aj v reprezentácii a obľúbená v kolektíve,“ netajil spokojnosť PaedDr. Peter Korčok, PhD., riaditeľ VŠC DUKLA Banská Bystrica.

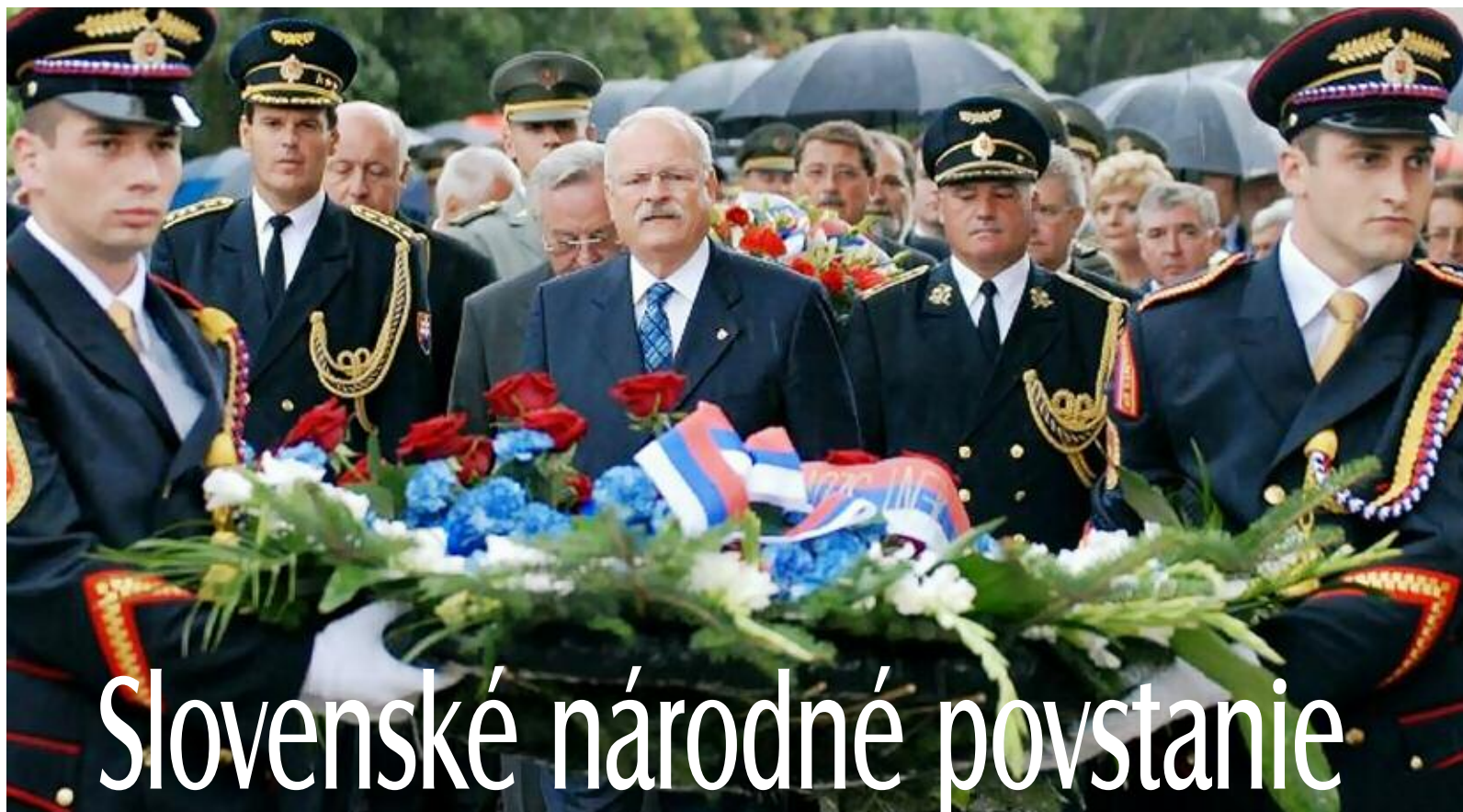
Úspešnej športovkyni sa darí aj po svetovom šampionáte. Začiatkom septembra na 1. ročníku Memoriálu Pála Németha v maďarskom Szombathely obsadila Martina Hrašnová 3. miesto výkonom 70,40 m.

(buj)
Foto VŠC Dukla

[REPREZENTÁCIA]

[ROZHOVOR]

Slovenské národné povstanie po 65 rokoch

Priamych účastníkov Slovenského národného povstania každý rok ubúda. Priemerný vek tých, ktorí prešli vojnovými útrapami v slovenských horách, je 85 rokov. Podľa odhadov z asi 60-tisíc povstalcov dnes už žije sotva 3-tisíc. Mnohí sa na oslavách pre zlý zdravotný stav nemohli osobne zúčastniť.

Generál Teodor Šljachart, ktorý pred 65 rokmi v hodnosti stotníka velil pešiemu práporu povstalcov, má úctyhodných 93 rokov a je pravdepodobne najstarším žijúcim veliteľom z toho obdobia. Nechýbal, samozrejme, ani na tohtoročných ústredných oslavách SNP v Banskej Bystrici a aj napriek svojmu vysokému veku sršal životnou energiou. „Asi som bol najstarší z celého práporu,“ hovorí. „Velil som mladým chlapcom, všetci boli odo mňa mladší.“ Bez týchto nadšených bojovníkov v Povstaní by asi Slovensko nieslo navždy pečať potupy za kolaboráciu ľudského režimu s fašistickým Nemeckom.

BRATISLAVA 27. AUGUSTA

Starí muži sa opierajú o paličky alebo o plecía svojich sprievodcov. Medzi povstalcov prišiel podpredseda NR SR Tibor Cabaj, ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Viera Tomanová, minister obrany Jaroslav Baška a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík. Predstavitelia diplomatických misí v Slovenskej republike, poslanci Národnej rady SR.

Minister obrany SR Jaroslav Baška pripomenul udalosti, ktoré predchádzali najničivejšej vojne v dejinách ľudstva, ktorej súčasťou sa stalo aj SNP. „Zmyslom pripomínania si takýchto významných udalostí je nielen odhaliť pravdu, ale dokázať sa z nej aj poučiť a nikdy nezopakovať strašné chyby z minulosti,“ zdôraznil Jaroslav Baška. V závere svojho vystúpenia oznámil vojnovým veteránom záväzok vlády SR, že bude podporovať rozvoj tradícií a rozširovať starostlivosť o vojnových veteránov a ich rodinných príslušníkov.

Ministerstvo obrany SR pripravilo zákon, podľa ktorého bude Sociálna poisťovňa od septembra tohto roka vyplácať príslušníkom odboja ako súčasť dôchodku 20 eur mesačne a ich vdovám (vdovcom) 10 eur. Peniaze na pri-

lepšenie k dôchodkom vojnových veteránov sú z rozpočtu Ministerstva obrany SR.

ZVOLEN 28. AUGUSTA

Povstalecké mesto Zvolen bolo vojensky významné najmä operáciami pancierových vlakov, ktoré boli vyrobené vo zvolenských železničných opravovniach a operáciami vzdušných síl, ktoré vzlietali do boja z letísk Zolná pri Zvolene a z Troch dubov na Šliachi. Osláv Povstania v tomto povstaleckom meste sa zúčastnilo aj 300 priamych účastníkov SNP.

Na slávnostnom zhromaždení v Divadle J. G. Tajovského si 154 slovenských bojovníkov proti fašizmu, 3 českí a 4 rumunskí osloboditelia prevzali z rúk predsedu parlamentu Pavla Pašku a ministra obrany SR Jaroslava Bašku Pamätné medaily za účasť v boji proti fašizmu a za oslobodenie vlasti. Členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov ocenili Pavla Pašku a Jaroslava Bašku medailou SZPB Milana Rastislava Štefánika za podporu zväzu a jeho myšlienok. „Bude spočívať na najčestnejšom mieste v mojej kancelárii,“ ubezpečil minister J. Baška. Medailu za spoluprácu prevzal aj Peter Solaj z Medzilaboriec, iba 22-ročný študent ekonómie.

Slovenská delegácia spoločne s rumunskými hosťami popoludní navštívila Ústredný vojenský cintorín rumunských vojakov vo Zvolene. V druhej svetovej vojne bojovalo na oslobodzovaní najmä južného a stredného Slovenska vyše 240-tisíc rumunských vojakov. „Asi 65-tisíc z nich v bojoch o Slovensko padlo, boli zranení, alebo nezvestní,“ povedal člen rumunskej delegácie. Približne 10-tisíc rumunských vojakov je pochovaných na jednom z najväčších cintorínov rumunských vojakov v Európe práve vo Zvolene. Predseda NR SR P. Paška a minister obrany J. Baš-

ka položili k pamätníku rumunských osloboditeľov na zvolenskom cintoríne vence vďaky.

BANSKÁ BYSTRICA 29. AUGUSTA

Ani vytrvalý hustý dážď neprekazil sobotňajšie ústredné oslavy 65. výročia SNP v srdci povstania v Banskej Bystrici. Na oslavy prišlo vyše 2 000 návštevníkov z celého Slovenska. Tých najstarších priviezli do povstaleckého mesta z celého Slovenska 36 autobusov. Na oslavách sa zúčastnili aj najvyšší ústavní činitelia – prezident SR Ivan Gašparovič, premiér Robert Fico, predseda NR SR Pavol Paška, minister obrany SR Jaroslav Baška. Prítomní boli i všetci poslanci NR SR, Alexander Babakov zo Štátnej dumy Ruskej federácie a zástupcovia 24 zahraničných veľvyslanectiev na Slovensku.

Tohtoročné centrálné oslavy SNP boli v mnohom jedinečné a výnimočné. Stovky návštevníkov mohli po prvý raz po 65 rokoch obdivovať ojedinelé historické predmety z tohto obdobia. Medzi exponátmi sa objavilo osobné auto Mercedes-Benz, na akom jazdil aj veliteľ povstania generál Ján Golian. Medzi vzácnymi exponátmi, ktoré slovenská verejnosť doposiaľ nemala možnosť vidieť alebo počuť, boli raritné fotografie či zvukové dokumenty, ktoré banskobystrickému múzeu prepožičali historici z Ruskej federácie.

Oslavy výročia Povstania pokračovali v Banskej Bystrici aj v nedeľu. V centre mesta sa napríklad uskutočnila rekonštrukcia mobilizácie do povstaleckého vojska a jazdy na jedinečnom pancierovom vlaku. O kultúrny program sa postarali mnohé domáce tanečné a spevácke súbory, ale tiež účinkujúci z Rumunska či z Ameriky.

Text a foto **Jožo T. SCHÖN**

Spomienka v Mladoňove

Minister obrany SR Jaroslav Baška si 28. augusta v podvečerných hodinách v sprievode zástupkyne vedúceho SÚMO JUDr. Adrieny Petrášovej, starostu obce Lazy pod Makytou Ing. Miroslava Žbánka, starostov ďalších obcí z okolia Púchova a zástupcov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov uctil pri príležitosti 65. výročia SNP pamiatku jeho účastníkov. Pietny akt sa uskutočnil v miestnej časti Mladoňov, kde stojí pamätník 15-tim miestnym občanom a štyrom partizánom, ktorí boli zavraždení 29. októbra 1944 za pomoc partizánom.

Osada Mladoňov v Javorníkoch, ktorá bola v čase druhej svetovej vojny jednou z najvýznamnejších partizánskych oblastí na severozápade Slovenska bola vtedy vypálená. Smutné udalosti pripomenula vo svojich sugestívnych spomienkach učiteľka na dôchodku Milena Šipulová, ktorá ich ako mladé dievča zažila.

Text a foto **Jozef ŽIAK**

Oslavy pri pamätníku v Strečne

Partizánske akcie v Strečnianskej tiesňave päť dní pred 29. augustom 1944 priamo viedli k vypuknutiu SNP. Partizáni 24. augusta zatarasili jeden z tunelov na železničnej trati so strategickým významom pre nemecké väzky bojujúce na východe. 29. augusta dva prápory žilinskej posádky pod velením kapitánov Karola Repaškého a Teodora Šljacharta začali bojové akcie proti postupujúcim nemeckým jednotkám pri Žiline a v úžine pod Strečnianskym hradom. V tomto hrdinskom boji sa vyznamenali aj partizánske jednotky, najmä brigáda Milana Rastislava Štefánika s oddielom francúzskych partizánov pod velením kapitána Georgesa de Lannuriéna. Ich hrdinský boj pripomína od roku 1956 impozantný pamätník na vrchu Zvonica, kde sa vo štvrtok 27. augusta uskutočnila pietna spomienka. Vence k pamätníku položili predseda vlády SR Robert Fico, podpredsiedníčka NR SR Anna Belousová, minister obrany SR Jaroslav Baška, poslanci Národnej rady SR, predstavitelia veľvyslanectiev Francúzskej republiky a Ruskej federácie a ďalší hostia, medzi ktorými nechýbali ani účastníci bojov v Povstaní. Premiér Robert Fico potom odhalil vynovenú tabuľu s úplným zoznamom mien francúzskych partizánov, ktorí zahynuli v krutých bojoch pri Strečne. Je ich tam presne 58.

Bernard ROŠTECKÝ
Foto npor. **Mário PAŽICKÝ**

Pamiatke Podjavorinských partizánov

Na vrchu Roh pri Lubine v areáli pamätníka Podjavorinských partizánov sa v nedeľu 23. augusta uskutočnila pietna slávnosť pri príležitosti Slovenského národného povstania. Medzi stovky návštevníkov zavítal aj podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič, štátny tajomník ministerstva obrany Daniel Duchoň, zástupcovia ambasad, predstavitelia štátnej správy a samospráv, ako aj zástupcovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov i českého Zväzu bojovníkov za slobodu. „Slovensko sa prostredníctvom Slovenského národného povstania hrdlo prihlásilo k víťaznej protifašistickej koalícii. Odkaz Povstania je jedným z hlavných pilierov našich dejín a zdrojom bojových tradícií slovenských vojakov,“ zdôraznil po slávnostnom akte kladení vencov Daniel Duchoň.

V Slovenskom národnom povstaní bojovalo približne 60-tisíc vojakov a do 18-tisíc partizánov. Na bojoch proti fašistom sa zúčastnilo 32 národov a národností. V kraji Pod Javorinou na slovensko-moravskom pomedzí bojovala II. Stalínova brigáda, ktorej velil Ilja Danielovič Dibrov a jeho zástupca kapitán Miloš Uher.

Text a foto **Pavol VITKO**

Polomka – Šumiac – Skýcov – Zlatno

Obce a hory na Horehroní či v Trbeči poskytovali pred 65 rokmi útočisko tisícom partizánov, ktorí odtiaľto viedli úspešný a účinný odpor voči fašistickým vojskám. Spomienkam na hrdinský boj a obeť patrili aj podujatia, ktoré sa tu v auguste pri príležitosti 65. výročia Slovenského národného povstania uskutočnili.

PO STOPÁCH AMERICKEJ MISIE PORUČIKA GREENA

Tak nazvali svoj vklad do spomienkových osláv 65. výročia SNP členovia Slovenského klubu 1. prieskumného práporu. Členovia klubu sa spolu so svojimi rodinnými príslušníkmi najskôr v sobotu 1. augusta 2009 poklonili pamiatke generála Mikuláša Ferjenčíka. Rodák z Polomky bol významným predstaviteľom protifašistického odboja na Slovensku. Počas SNP pôsobil ako zástupca generála Jána Goliana vo Vojenskom ústredí. Bol tiež poverenikom SNR pre národnú obranu a prednosta veliteľstva veterínarnej služby čs. armády. Po oslobodení pracoval ako poverenik vnútra. V roku 1948 emigroval do

USA, kde sa stal predsedom Čs. národnej rady. Zomrel 4. marca 1988 a v roku 1992 bol povýšený do hodnosti armádneho generála in memoriam.

V Polomke sa tiež nachádza Pamätná tabuľa venovaná pamiatke členov americkej misie, ktorú počas SNP viedol poručík James Holt Green. Prvým oficiálnym zdôvodnením americkej vojenskej misie na povstaleckom Slovensku bola evakuácia amerických letcov zostrelých nad týmto územím roku 1944. Americké kompetentné miesta požiadali ZSSR o súhlas na vyslanie vojenskej misie na územie, ktoré sa nachádzalo v jeho operačnom pásme a po kladnej odpovedi pristáli v nedeľu 17. septembra 1944 na povstaleckom letisku Tri Duby dve lietajúce pevnosti B-17. Posádku tvorilo 6 uniformovaných pracovníkov americkej spravodajskej služby Office of Strategic Service (OSS), ktorým velil námorný poručík James Holt Green a neskôr sa k nim pridali ďalšie skupiny, pričom niektorí mali slovenský pôvod.

Úlohou americkej misie bolo získavať informácie o dianí na povstaleckom území a zabezpečovať prepravu amerických

dodávok na Slovensko (por. Green priviezol rádiomaják typu Eureka na navigovanie lietadiel s americkými zbrojnými a materiálovými dodávkami). Práca ďalej zahŕňala spravodajskú činnosť a jej rozšírenie mimo povstaleckého územia, o čo sa členovia misie neúspešne pokúšali prienikom do Čiech a na Moravu, do Maďarska, do Viedne a na mimo povstalecké územie Slovenska.

Slovenský klub 1. prieskumného práporu na počesť svojich padlých amerických kolegov uskutočnil aj výstup na chatu pod Homôlkou, kde amerických vojakov počas Vianoc v roku 1944 zajala nemecká protipartizánska jednotka Edelweiss. Poručík Greena a jeho vojakov po vypočúvaní v B. Bystrici neskôr eskortovali do koncentračného tábora Mauthausen, kde boli v januári 1945 popravení.

VYDARENÁ STRELECKÁ SÚŤAŽ

Členovia Slovenského klubu 1. prieskumného práporu sa v nedeľu 2. augusta presunuli priamo pod Kráľovu hollu, do obce Šumiac. Tu spolu s príslušníkmi Klubu vojenských výsad-

károv Juraja Kriváňa, obecným úradom, miestnou telovýchovnou jednotou, základnou školou a s Maticou slovenskou zorganizovali na počesť výročia SNP streleckú súťaž. V tejto časti Horehronia bolo do Slovenského národného povstania zapojených 700 mužov, ktorí boli nasadení do bojov v priestore Telgártu a pri Hranovnici. V čase bojov malo povstalecké delostrelectvo svoje palebné pozície na Čeriemke, východne od Šumiaca. Občania poskytovali početným partizánskym skupinám potraviny a šatstvo.

Do streleckej súťaže sa zapojilo 46 súťažiacich. V kategórii mužov sa víťazom stal samotný starosta obce Šumiac Marcel Polák. Bývalý profesionálny vojak pri záverečnom hodnotení vyjadril presvedčenie, že obe podujatia, ktoré sa uskutočnili v tejto časti povstaleckého regiónu, založili novodobú tradíciu. Za pomoc a podporu sa poďakoval Ministerstvu obrany SR a Slovenskému rozhlasu.

NA PARTIZÁNSKOM CHODNÍKU SKÝCOV – ZLATNO

65. výročie SNP si pripomenuli aj občania Skýcova a Zlatna na úpätí Trbeča. 22. augusta 2009 sa tu aj za účasti ministra obrany SR Jaroslava Bašku uskutočnil v poradí už 21. ročník pochodu s názvom: „Náučný partizánsky chodník“. Turistický pochod založil ešte v roku 1989 čestný predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov generálporučík v. v. Ján Husák, ktorý počas SNP na tomto území pôsobil. Cieľom tohto podujatia je priblížiť mladým ľuďom históriu odboja v kraji pod Trbečom.

Stredne náročný náučný chodník dlhý 10,5 kilometra má prevýšenie 350 metrov. Má šesť zastávok. Na trase chodníka sú miesta, kde sídlila partizánska skupina Národný pomstiteľ, bunkre, sklad munície a zbraní či studnička Jelšovka. Účastníci pochodu si pravidelne uctievaajú pamiatku padlých pri pamätníkoch v oboch obciach. Protifašistický odboj v Trbeči približuje návštevníkom miestne múzeum. Dokumenty, fotografie, fotokópie a iné exponáty prinášajú svedectvo o pomoci občanov Skýcova a Zlatna partizánom. Do priamych bojov v Povstaní sa zapojilo aj vyše sto mužov zo Skýcova, deväť z nich v bojoch padli. Po vypuknutí SNP bola oblasť šesť mesiacov slobodným partizánskym územím pod kontrolou asi 1 600 partizánov z rôznych oddielov a brigád. Za pomoc partizánom a účasť občanov obce v odboji fašisti Skýcov 16. marca 1945 napadli a zapálili, pričom zničili 250 domov. Po vojne sa ľudia do zničenej obce vrátili a vybudovali nový Skýcov.

Miroslav MINÁR
Foto archív Slovenského klubu
1. prieskumného práporu

UNDOF, ISAF, KFOR

V súčasnosti majú už približne dve tretiny príslušníkov michalovského útvaru za sebou viacero misií či operácií. Časť delostrelcov plnila úlohy ešte v mierových misiách OSN na území bývalého Juhoslávie (UNPROFOR, UNTAES). Ďalší získali skúsenosti ako príslušníci KFOR v Kosove, misií OSN UNDOF na Golanských výšinách, UNFICYP na Cypre či UNMEE v Eritrei, ale aj ISAF v Afganistane. „Aj pri každodennom plnení úloh cítiť, že na vojenských profesionálov, ktorí majú za sebou nejakú zahraničnú misiu či operáciu, je väčšie spoľahnutie. Sú rozvážnejší, zodpovednejší,“ konštatuje náčelník operačného oddelenia kapitán Stanislav Šraga.

Od polovice tohto roka plnia príslušníci útvaru úlohy predovšetkým v dvoch strážnych jednotkách. Jedna zabezpečuje v afganskom Kandaháre najväčšiu základňu NATO v oblasti, druhá v Sarajeve veliteľstvo sil EUFOR.

MISIA BOLA VEĽKOU ŠKOLOU

Kapitán Šraga pôsobil v misii OSN UNDOF na Golanských výšinách. Bol veliteľom rotu a podriadených mal

roztrúsených na ploche 65 kilometrov štvorcových, a nie na jednej chodbe, ako to často býva v kasárňach u nás doma. „Misia bola pre mňa veľkou školou. Najmä čo sa týka práce s ľuďmi a spolupráce s inými armádami. Ďaleko od domova bolo neraz potrebné riešiť aj mnohé osobné problémy vojakov. Museli si zvykať, že pomerne malé kolektívy žili dlhý čas neustále pohromade, bránili sa vzniku ponorkovej choroby. S rakúskym velením práporu bola výborná spolupráca. Vždy,

keď bolo treba, sme u Rakúšanov našli pomocnú ruku a radu. Veď na Golanoch sú prakticky od začiatku misie OSN a celý priestor, všetky špecifiká oblasti veľmi dobre poznajú. Mnohí sa len v misii UNDOF otočili už štyri či päťkrát,“ spomína. Podľa neho bolo dobré aj to, že značná časť vtedajšieho kontingentu bola z vlastného útvaru a navzájom sa poznali.

Veliteľ palebnej čaty poručík Jaroslav Kriš bol zástupcom veliteľa čaty slovenskej strážnej jednotky v operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine. V základni Eagle v Tuzle pôsobili v jednej jednotke spoločne s vojakmi z Rakúska, Estónska a Českej republiky. „Do misie som sa dostal krátko po skončení vojenskej akadémie a získal som neoceniteľné skúsenosti z práce v mnohonárodnom kolektíve. Dodnes spomínam na výbornú školu, ktorú nám dali americkí inštruktori z patrolovania i kontroly podozrivých osôb,“ hovorí poručík Kriš.

Čatár Marcel Harman má za sebou skúsenosti z misie UNMEE v horúcej africkej Eritrei i z Golanských výšin. S úsmevom poznamenáva, že vždy išlo o posledný slovenský kontingent v danej misii. Takže keď zasa pôjde do zahraničia, zrejme hrozí, že sa v nej skončí slovenská prítomnosť. Na Golanských výšinách mu velil ako veliteľ slovenského kontingentu veliteľ útvaru podplukovník Jozef Figura.

SMŔŤ V PRIAMOM PRENOSE

Rotný Marián Ilaš získal skúsenosti z operácie ALTHEA. Nebol so svojimi kolegami z útvaru na základni Eagle nad Tuzlou, ale v Sarajeve, kde strážili hlavnú základňu Butmir a veliteľstvo sil EUFOR. Práve Bosna a Hercegovina je zahraničným pôsobiskom, kde sa najviac striedali príslušníci michalovského samohybného delostreleckého oddielu. V tejto misii je v súčasnosti už štvrtá strážna jednotka zo spomínaného útvaru.

Rotný Miroslav Mišlan má zasa dvojnásobnú účasť v misii UNFICYP na Cypre. Pôsobil ako veliteľ patrolovacej základne 126 – Alcatraz. Riadil kolektív desiatich ľudí. „Pri tejto práci som získal potrebné sebavedomie a samostatnosť. Často bolo treba riešiť citlivé otázky, ktoré mohli narušiť pokojnú atmosféru medzi miestnymi gréckymi a tureckými obyvateľmi. Podstatne sa zlepšila moja znalosť angličtiny. Žiaľ, zažil som aj smutnú udalosť, keď sme po výbuchu cisterny v nárazníkovej zóne zachraňovali ľudí a jednému chlapcovi už nebolo pomoci,“ spomína rotný Mišlan. Z Cypu sa na jar tohto roka po dvanástich mesiacoch vrátil aj veliteľ batérie podpory kapitán Tomáš Smutko. Pracoval v citlivej funkcii ako vyjednávač. „Pracoval som prevažne na gréckej cyperskej strane. Okrem jazykových znalostí som predovšetkým hlbšie prenikol do historických reálií rozdeleného ostrova a miestnej mentality. Naučil som sa, ako vyriešiť mnohé problematické otázky a pritom hoci aj nevedomky, neuraziť miestnych obyvateľov,“ priznáva kapitán Smutko.

Rotná Judita Halászová bola rok na Golanských výšinách, kde pôsobila ako veliteľka družstva stálej zálohy v medzinárodnom kolektíve. „Veliteľa čaty som mala Poliaka, veliteľa rotu zasa Rakúšana. Spolupráca bola však napriek tomu veľmi dobrá. Každý sa snažil zodpovedne splniť všetky úlohy. Bola to pre mňa veľká skúsenosť i motivácia do ďalšej profesionálnej kariéry,“ konštatuje Judita.

PROFESIONÁLNE DOZRIEVANIE

Medzi príslušníkov útvaru, ktorí majú najbohatšie skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách a operáciách, patrí desiatnik Peter Zofčín. Ešte v rokoch 1996 – 1997 bol ako vodič – mechanik na Balkáne v misii OSN UNTAES. Ďalšou jeho skúsenosťou bola misia OSN UNMEE v africkej Eritrei v

Na fotografii zľava kapitán Stanislav Šraga, rotná Judita Halászová, desiatnik Peter Zofčín a rotný Miroslav Mišlan

rokoch 2000 – 2001, potom operácia pod velením NATO KFOR v Kosove (2006) a naposledy minulý rok pôsobenie v silách ISAF v Afganistane.

„Na Balkán som išiel ako neskúsený. Potrebné pracovné, no najmä životné skúsenosti som získal až na mieste. Rovnako ako prvé poznanie vojnu zničenej krajiny. Z tejto misie mám aj veľmi pekné spomienky na našich rodákov v lloku. Postavili sme pre nich Slovenský dom a snažili sme sa im všemožne pomôcť. V dalekej Afrike som zistil, že podmienky života sú tam oveľa drsnejšie, ako si doma v Európe vieme predstaviť. Najmä táto misia bola pre mňa aj poriadnou skúškou mojich vodičských zručností. Jazdil som so svojou Tatro 815 po náročných terénoch. Spoločne s vozidlom sme museli prekonať aj obrovské výškové a teplotné rozdiely. Od pobrežia Červeného mora, kde bolo takmer 50 stupňov a 100-percentná vlhkosť až po výšku našich vysokotatranských končiarov, kde teplota najmä večer a v noci klesala blízko k nule. No hádam najčerstvejšie sú minuloročné skúsenosti z Afganistanu. Na leteckej základni Kandahár som pracoval v ženijnostavebnej čate. Po afrických skúsenostiach ma podnebie ani prach neprekvapilo. Skôr niečo iné. Asi to bolo privítanie. Zažil som na základni svoj prvý útok. V podvečer mi asi 25 metrov za chrbtom preletel minometný náboj. Nevybuchol. Mal som šťastie, našli ho celý. V takýchto situáciách musí mať človek aj trochu šťastia. Zažil som aj niekoľko ďalších útokov. Keď to vybuchlo pri jedálni, otriasal sa celý náš bunker. Ale aj to asi patrí k vojne... Zahraničné misie pomáhajú ľuďom dospieť. Odborne i ľudsky. Ani ja nie som výnimkou. Aj napriek posledným skúsenostiam z Afganistanu sa nebránim ďalšej zahraničnej skúsenosti,“ s huncútskym úsmevom hovorí Peter.

Kapitán Stanislav Šraga spoločne s ostatnými príslušníkmi michalovského samohybného delostreleckého oddielu s uznaním kvituje, že postupne sa k lepšiemu mení aj výstroj a vybavenie vojakov v zahraničných misiách. Aj keď podľa nich ten proces mohol byť aj rýchlejší a dalo sa prevziať

mnoho výstrojných súčiastok a niektorých ďalších doplnkov a pomôcok, ktoré sú už roky s úspechom zavedené v mnohých armádach členských štátov NATO, a nie vymýšľať vymyslené.

Text a foto Jozef ŽIAK

Majstrovstvá sveta vojenských parašutistov

Od 15. do 22. augusta sa v Bolkovciach pri Lučenci uskutočnili 34. vojenské majstrovstvá sveta v parašutizme. V sobotu 15. augusta ich v Lučenci slávnostne otvoril minister obrany SR Jaroslav Baška. Na otvorení bol prítomný tajomník Medzinárodnej rady vojenského športu (CISM) plukovník Flavio Marcondes z Brazílie, predstavitelia prezidentskej kancelárie, mesta a regiónu. Pred tribúnou v centre mesta defilovali vojenski parašutisti z 31 krajín.

„Som rád, že 34. vojenské majstrovstvá sveta v parašutizme CISM sa konajú práve na Slovensku a verím, že u nás nájdete žiživé a pohostinné prostredie, na ktoré budete vždy radi spomínať. Dovoľte mi preto zaželať vám, športovcom, rozhodcom, organizátorom, ako aj divákovi tohto jedinečného podujatia veľa šťastia, úspechov, bezpečných pristátí, tie najlepšie meteorologické podmienky a mnoho nezabudnuteľ-

ných zážitkov pod slovenským nebom,“ povedal v slávnostnom príhovore minister obrany. „CISM, ktorý združuje vojenských športovcov zo 131 krajín, spája vojakov nie na bojiskách, ale na športoviskách. Skutočnosť, že v Bolkovciach budú súťažiť vojaci zastupujúci až 31 armád a ich štáty, svedčí o životaschopnosti tohto športu vo vojenských podmienkach, ako aj o skvelej práci slovenských organizátorov,“ s uznaním konštatoval Flavio Marcondes. Osobitne poďakoval slovenskému ministrovi obrany za fakt, že aj v neľahkých časoch svetovej finančnej krízy vytvoril organizátor Armádný športový klub Dukla Banská Bystrica pre súťažiacich aj rozhodcov vynikajúce podmienky. Jaroslavovi Baškovi na znak uznania odovzdal vyznamenanie CISM za rozvoj vojenského športu.

ORGANIZÁCIA NA JEDNOTKU

Podľa riaditeľa organizačného výboru pretekov a riaditeľa AŠK Dukla Banská Bystrica Petra Korčoka v

Bolkovciach súťažilo 157 mužov a 51 žien, pričom bolo vytvorených 31 mužských a 11 ženských tímov. Súťaže prebiehali v presnosti pristátia a vo vzdušnej akrobácii, pričom sa hodnotia jednotlivci aj družstvá. Absolútnymi majstrami sa stávajú tí najlepši po súčte výsledkov v oboch disciplínach. „O úrovni našich majstrovstiev svedčí aj skutočnosť, že na vlaňajších civilných majstrovstvách sveta tiež v Bolkovciach sa zúčastnilo 28 štátov a na naše vojenské ich pricestovalo až 31,“ porovnal spoločný predseda organizačného výboru. Keďže slovenské ozbrojené sily nemajú reprezentáciu žien, banskobystrická Dukla postavila len družstvo mužov. V Armádnom športovom klube trénujú však len štyria reprezentanti, preto si museli piateho vojenského výsadkára „požičať“ z leteckej základne v Prešove. Peter Korčok sa zatiaľ nevyjadruje k budúcnosti parašutizmu v Dukle, lebo stále prebieha audit AŠK a nechce predbiehať.

Ako je Peter Korčok, bývalý dlhoročný reprezentant v chôdzi, spokojný s priebehom šampionátu? „Aj vďaka

podpore vzdušných a pozemných síl, ako aj celého rezortu obrany, môžem z organizačného hľadiska zhodnotiť šampionát ako veľmi úspešný. Nemali sme žiadny organizačný problém a všetci šéfovia delegácií sa vyjadrovali len v pozitívnom tóne.“ P. Korčok sa zároveň poďakoval podpredsedovi organizačného výboru Karolovi Maternymu, približne 30-dennému organizačnému jadrú a všetkým spolupracovníkom. A toto sú slová šéfa ruskej výpravy a zástupcu veliteľa ruských výsadkových vojsk generálmajora Vjačeslava Nikolajeviča Borisova: „Keďže som už na siedmich majstrovstvách sveta výsadkárov vojakov, iste môžem porovnať, že otvárací ceremoniál bol na jednotku, logistika je výborná a srdečná ústretovosť organizátorov je tiež bez chyby.“ Pridal sa aj vedúci americkej výpravy podplukovník Anthony Doll: „Slovenskí vojaci a všetci organizátori majú za sebou skvelý „džob,“ môžem im len blahoželať.“

SLOVÁKOM DVE Šieste Miesta

Slovenskí vojenski výsadkári v minulosti už získali cenné kovy na civilných i vojenských majstrovstvách sveta aj Európy, no na domácej pôde sa pod vedením trénera Mariána Sluka museli uspokojiť „len“ s dvoma

šiestimi miestami. „Takéto porovnanie je veľmi relatívne, pretože napríklad Rusi, ktorí venujú v armáde výsadkárom mimoriadnu pozornosť a je ich až 34-tisíc, majú vo vrcholovom výsadkárskom klube celú stovku pretekárov. To sa potom vyberá...“ porovnal Peter Korčok. Aj on ešte v priebehu súťaží veril v zisk medailí. V jednotlivcoch na presnosť pristátia sa držiteľ striebornej medaily z majstrovstiev Európy Karol Adamčík držal na skvelom druhom mieste. Pokazil až v predposlednom siedmom kole. A aj družstvo sa dlho držalo na tretej pozícii. To bolo veľmi nádejné. Taký je však šport. Šieste miesto Roberta Juriša v presnosti pristátia a rovnaká pozícia v tejto súťaži družstiev sú však hodnotné umiestnenia. „Nad Bolkovcami kralovali Rusi a veľmi príjemne prekvapili aj Česi z Dukly Prostějov. Verím, že budúci rok vo Švajčiarsku sa ujde medaila aj nám,“ dúfal s úsmevom Peter Korčok.

Text a foto Pavol VITKO

CELKOVÉ VÝSLEDKY (SPOLU PRESNOSŤ PRISTÁTIA AJ VZDUŠNÁ AKROBACIA)

MUŽI: 1. D. MAXIMOV (RUSKO), 2. L. JIROUŠEK (ČESKO), 3. R. HENAFF (FRANCÚZSKO)

ŽENY: 1. O. MICHALČUKOVÁ, 2. O. LEPEZINOVÁ (OBE RUSKO), 3. I. AVBELJOVÁ (SLOVINSKO)

DRUŽSTVÁ MUŽI: 1. FRANCÚZSKO, 2. ČESKO, 3. RUSKO

DRUŽSTVÁ ŽENY: 1. RUSKO, 2. BIELORUSKO, 3. USA

PaedDr. Peter Korčok, PhD. sa narodil v roku 1974 v Šahách. Členom AŠK Dukla Banská Bystrica je 19 rokov, pričom dosiahol hodnosť kapitán. 18 rokov bol reprezentant v chôdzi, pričom štartoval aj na olympiádach v Sydney, Aténach a v Pekingu. Najväčšie úspechy zaznamenal v chôdzi na 50 kilometrov, keď bol napríklad strieborný v súťaži družstiev v rámci Európskeho pohára v roku 1997 v Poděbradoch a bronzový o rok na to v rovnakej súťaži v Dudinciach. Je ženatý, má dve deti a k jeho najväčším záľubám patrí okrem športu celoživotné vzdelávanie.

Dva mesiace v operácii

Onedlho uplynú prvé dva mesiace od nasadenia novej rotácie príslušníkov strážnej jednotky slovenského kontingentu do operácie ISAF – Afganistan s miestom pôsobenia na Leteckej základni Kandahár (Kandahár Air Field – KAF).

Strážna jednotka v počte 61 príslušníkov Pozemných síl OS SR je významnou súčasťou národného kontingentu SR v operácii ISAF (celkovo 245 profesionálnych vojakov).

Jednotka je dôležitou súčasťou systému ochrany základne KAF. Svojou činnosťou tvorí poslednú prekážku prieniku potenciálnych útočníkov do priestoru základne. Jej úlohou je zabezpečiť fungovanie jedného z hlavných vstupno-výstupných bodov do Leteckej základne Kandahár (Kandahar Air Field – KAF) označovaného ako ECP-3.

NAJVÄČŠIA ZÁKLADŇA

Letecká základňa KAF leží približne 16 km juhovýchodne od mesta Kandahár City, metropoly južného Afganistanu. V súčasnosti je označovaná ako najväčšia základňa NATO na svete. Služi ako vojenské a civilné letisko, logistická základňa a predsunutá základňa

pre koalície jednotky pôsobiace v rámci operácií ISAF a Enduring Freedom. V rámci základne pôsobí niekoľko desiatok tisíc vojakov a civilných pracovníkov. Udržiavanie takéhoto veľkého množstva personálu si vyžaduje nesmierne logistické úsilie a množstvo prostriedkov. Každodenne prúdia do základne stovky pestro pomalovaných nákladných áut privážajúcich zásoby a materiál prevažne z pakistanského prístavu Karáči. Denne vchádzajú a vychádzajú zo základne stovky lokálnych zamestnancov, pre ktorých je zárobok z práce pre koalície silou jediným zdrojom obživy ich rozvetvených rodín. V ktorúkoľvek dennú či nočnú hodinu vchádzajú a vychádzajú zo základne jednotky koalície síl plniace bojové misie, pracujúce na rozvojových projektoch, alebo cvičiace afganské ozbrojené zložky. Tento neustály prúd ľudí a techniky zo základne prechádza cez dve hlavné brány, z ktorých jedna je v zodpovednosti vojakov zo Slovenska.

Každá osoba a vozidlo vchádzajúce do priestoru základne predstavuje potenciálne bezpečnostné riziko. Príslušníci strážnej jednotky denne vykonávajú fyzickú kontrolu viac ako 1 000 lokálnych zamestnancov a desiatok nákladných áut kontraktovaných lokálnych prepravcov. Pracujú za neustáleho rizika raketových a samovražedných útokov, ktoré sa pri vzrastajúcej sile koalície jednotiek rozmiestnených v priestore južného Afganistanu stávajú jedným z hlavných foriem boja hnutia Taliban.

Príslušníci strážnej jednotky KAF svoju prácu vykonávajú 24 hodín denne, 7 dní v týždni, v extrémnych klimatických podmienkach, pri teplotách v letných mesiacoch dosahujúcich pravidelne 50°C. Pracujú v najtesnejšom kontakte s ľuďmi, ktorí sú im vzdialení kultúrne, hygienickými návykmi i spôsobom uvažovania. Dennodenne odoberajú pri vykonávaní osobných prehliadok drogy, zbrane, muníciu, rôzne záznamové prostriedky a iný nepovolený nebezpečný materiál.

PRIAMY KONTAKT

Strážna jednotka KAF má aj významnú úlohu v plnení tzv. nekinetických opatrení vo vzťahu k miestnemu obyvateľstvu. Vojaci tejto jednotky sú pravdepodobne jednou z najexponovanejších jednotiek z hľadiska priameho kontaktu s miestnym obyvateľstvom. Značná časť názoru miestnej populácie na úlohu a prácu koalície síl sa tvorí práve prostredníctvom kontaktu s vojakmi strážnej jednotky. Naši vojaci sa usilujú o maximálne ľudský prístup ku všetkým prichádzajúcim, samozrejme, pri maximálnom dodržiavaní stanovených bezpečnostných postupov a procedúr. Ich priami nadriadení oceňujú snahu komunikovať s miestnym obyvateľstvom aj v ich jazyku. Na druhej strane nie je nič výnimočné počuť pri príchode na ich pracovisko pozdravy a frázy v slovenčine plynúce z úst domácich zamestnancov.

Žiadny výcvik nedokáže vojaka dostatočne pripraviť na to, čo ho v Afganistane očakáva. Fyzická náročnosť ich práce je obrovská, psychický tlak je neustály. Náročný výcvik pred nasadením do misie však vo vojakoch strážnej jednotky prehĺbil ich vojenské návyky natoľko, že sa dokázali vo veľmi krátkom čase adaptovať na súčasné podmienky.

Práca príslušníkov strážnej jednotky KAF je vysoko oceňovaná velením Leteckej základne a aj veliteľom kontingentu OS SR v operácii ISAF. Vysoká úroveň ich práce prispieva nielen k plneniu operačných cieľov misie ISAF, ale tiež k šíreniu dobrého mena OS SR a k vnímaniu SR ako spoľahlivého a iniciatívneho člena NATO.

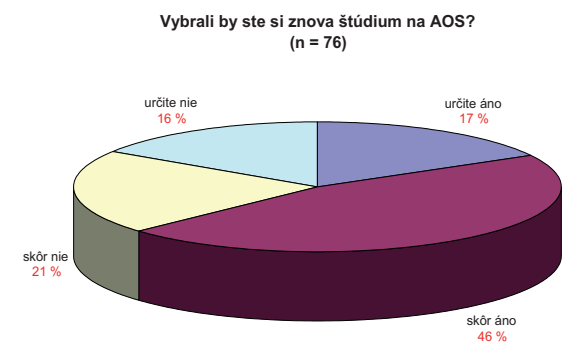
mjr. gšt. Ferdinand MURÍN,
zástupca veliteľa kontingentu
Foto mjr. Jozef MICHALOV

Absolventi akadémie o obsahu a podmienkach štúdia

V augustovom čísle Obrany sme informovali o výsledkoch najnovšieho výskumu, ktorý skupina sociológov z Komunikačného odboru KaMO a z Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši realizovala medzi študentmi akadémie, ktorí ukončili v roku 2009 svoje štvorročné bakalárske štúdium. Respondentmi výskumu boli takmer všetci poslucháči štvrtého ročníka, predstavitelia všetkých troch odborov, ktoré sa v tomto učebnom cykle v akadémii študovali.

Zaujímavým ukazovateľom spokojnosti študentov so štúdiom, ako aj s perspektívami uplatnenia vo zvolenej profesii je, či by si študent alebo študentka zvolil (zvolila) znovu štúdium na škole, ktorú končí.

Z oslovených študentov štvrtého ročníka AOS by sa znovu rozhodlo študovať na vojenskej vysokej škole 62 %. Pre štúdium na AOS by sa určite znovu nerozhodlo 16 % štvrtákov a ďalších 21 % opýtaných sa priklonilo k názoru, že by sa pre takéto štúdium skôr nerozhodli.

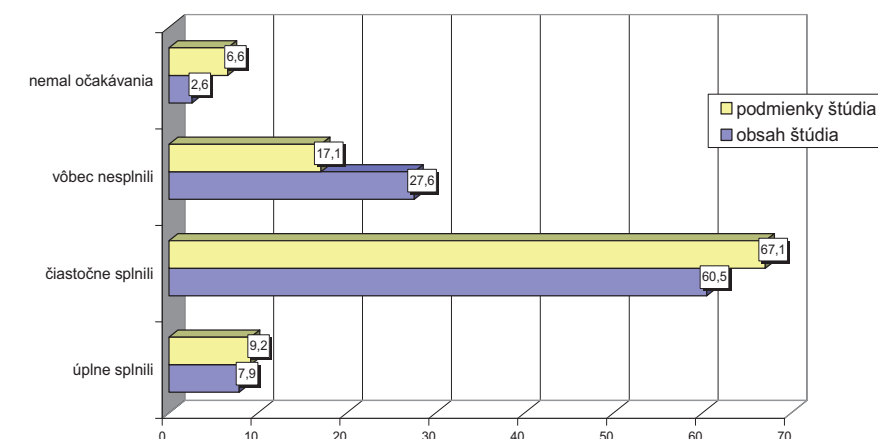
Štúdium na vojenskej akadémii by si znova vybrali skôr dievčatá ako chlapci. To svedčí o tom, že dievčatá, ktoré prichádzajú na vojenskú vysokú školu, majú vyhranený záujem o štúdium, sú motivovanejšie, čo sa prejavuje aj v ich študijných výsledkoch.

Ako hodnotiť poznatky, ktoré sme získali z výskumu medzi štvrtákmi – absolventmi Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši? Transformačné procesy, ktoré zažili dnešní absolventi AOS, sa podpísali pod ich názory a postoje.

Kritické názory prevládajú v hodnotení podmienok štúdia, čo je dôsledok najmä toho, že študenti prežili dualitu dvoch samostatných akadémii. Ďalší fakt, že viac ako jedna tretina by si znovu nevybrala štúdium na vojenskej akadémii však nemožno hodnotiť jednoznačne negatívne, skôr naopak. Ak sa pozrieme do výsledkov nášho výskumu z roku 2005, ktorý sme realizovali medzi vtedajšími študentmi Akadémie ozbrojených síl tou istou metódou (boli položené tie isté otázky), zistíme, že medzi predchodcami dnešných absolventov, absolventmi AOS z roku 2005 tvoril podiel tých, ktorí by si znovu nevybrali štúdium na akadémii až 84 %.

Karol ČUKAN

Ako sa študentom splnili očakávania, ktoré mali vo vzťahu k podmienkam a obsahu štúdia na AOS (n = 76, v %)

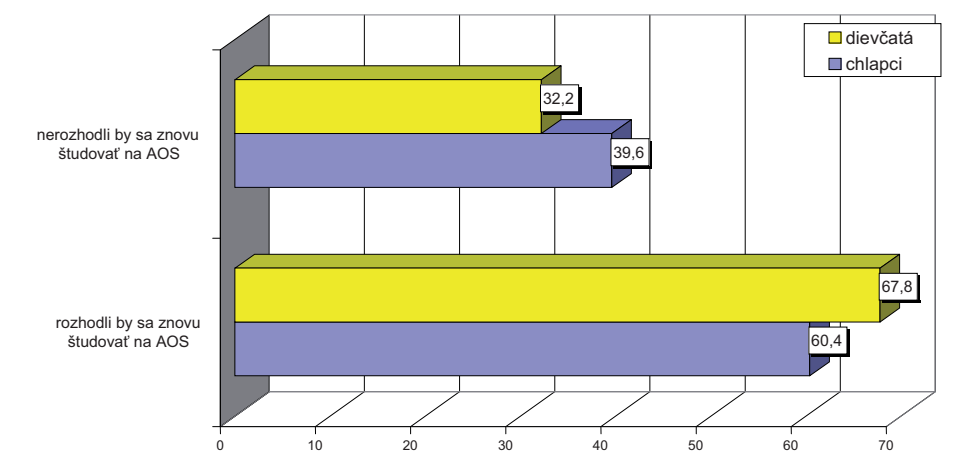

Výskum zisťoval ich postoje a názory na prácu v ozbrojených silách, na vojenskú profesiu a na ich štúdium. Dnes sme vybrali názory a postoje nových poručíkov a poručíček Ozbrojených síl Slovenskej republiky na obsah a podmienky štúdia.

Tohtoroční absolventi štúdia na Akadémii ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši sa počas študijného obdobia stretávali s rozličnými zmenami a novinkami v podmienkach i obsahu štúdia. Táto skutočnosť sa prejavila aj v ich odpovediach na otázku, ako sa splnili ich očakávania vo vzťahu k podmienkam a obsahu štúdia. Väčšina respondentov sa priklonila k názoru, podľa ktorého ich očakávania sa splnili len čiastočne.

Vyššia miera satisfakcie (spokojnosti) sa prejavila v podmienkach štúdia než v obsahu. V obsahu štúdia sa len ôsmim percentám študentov splnili očakávania, s ktorými išli na školu. Až takmer 28 % z oslovených uviedlo, že sa ich očakávania k obsahu štúdia vôbec nesplnili, čo môžeme považovať za dosť vysoké percento, ak zvážime, že obsah štúdia je dôležitý pre študenta, pre jeho motiváciu a záujem študovať.

Rozhodli by sa dnešní štvrtáci znovu študovať na AOS? (n = 76, v %)

Návrat z misií

Medaily za službu v mierových pozorovateľských misiách si v piatok 21. augusta v Martine z rúk ministra obrany SR Jaroslava Bašku a náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Ľubomíra Bulíka prevzali vojaci a vojačky, ktorí sa vrátili z operácií KFOR a ALTHEA. Z operácie KFOR v Kosove sa v týchto dňoch vrátilo 137 a z operácie ALTHEA v Bosne a Hercegovine 39 príslušníkov slovenských ozbrojených síl. Vojaci oboch operácií si splnili svoje úlohy výborne, za čo im osobne poďakoval minister obrany Jaroslav Baška. „Bez akýchkoľvek pochybností ste tí, ktorí Slovensko pozitívne zviditeľnili tým najlepším možným spôsobom,“ povedal. Medzi pozvanými hosťami slávnostného ceremoniálu boli aj zástupcovia slovenskej generality a miestnej štátnej správy a samosprávy. Obyvatelia Martina mali možnosť okrem nastúpených jednotiek vidieť aj vojenskú techniku. Slávnostný nástup zakončili vojaci slávnostným pochodom po Divadelnom námestí.

kpt. Milan VANGA,
Foto Jozef PETRÁŠ

Nový pridelenec obrany USA

Štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň prijal v stredu 12. augusta nového pridelenca obrany Spojených štátov amerických v SR pplk. Terryho L. Andersona. Na prijatí hovorili o prioritách MO SR v súčasnom období, diskutovali o úrovni bilaterálnych vzťahov vo vojenskej oblasti medzi SR a USA a možnostiach rozvoja spolupráce v najbližšom období. Štátny tajomník Daniel Duchoň označil bilaterálnu spoluprácu s USA vo vojenskej oblasti za jednu z najdôležitejších z pohľadu rezortu obrany SR. Poďakoval za podporu, ktorú Spojené štáty poskytujú rezortu obrany SR formou rôznych podporných programov a fondov zameriavajúcich sa na zvyšovanie interoperability a modernizáciu OS SR, ako aj pri rozvoji odborných spôsobilostí profesionálnych vojakov a ich príprave na nasadenie do operácií krízového manažmentu v zahraničí. Pplk. T. Anderson sa zaujímal o stav príprav neformálneho stretnutia ministrov obrany členských krajín NATO, ktoré sa uskutoční v októbri 2009 v Bratislave. Informoval slovenskú stranu, že minister obrany USA Robert Gates predbežne potvrdil zámer zúčastniť sa na ministerskom stretnutí.

Ján CINGEL,
Foto Jozef SCHÖN

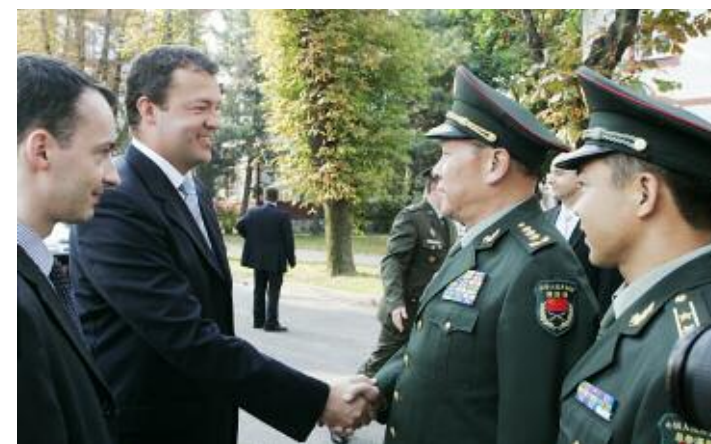
Britský generál a slovenská Božena

Dňa 12. augusta vykonal veliteľ Leteckej základne Kandahár (KAF) Air Commodore Malcolm Brecht (RAF) inšpekciu spôsobilosti multifunkčnej ženijnej roty kontingentu OS SR v ISAF (SLOVCON ISAF). Veliteľ SLOVCON ISAF pplk. Jozef Ševčík a veliteľ multifunkčnej ženijnej roty kpt. Vladimír Dutka oboznámili britského generála s históriou a zložením SLOVCON ISAF, mandátom a operačnou úlohou multifunkčnej ženijnej roty a s takticko-technickými údajmi techniky používanej ženijnou jednotkou. Dynamickú ukážku spôsobilosti predviedli v blízkosti perimetra leteckej základne, kde vojaci ženijnej letiskovej stavebnej čaty vykonávali stavebné a konštrukčné práce pri presune strážnej veže bulharskej strážnej jednotky do nového, výhodnejšieho postavenia. V priestore pôsobenia ženijnej odminovacej čaty pre britského generála pripravili ukážku mechanického a ručného odminovania spolu s ukážkou nájdennej munície. Veliteľ základne využil príležitosť a nechal si podrobne vysvetliť systém práce odminovacej čaty, možnosti jednotlivých druhov techniky a neodolal príležitosti pohrať sa so „slovenským Playstation“ – a na krátku chvíľku riadiť odminovací komplet BOŽENA 4. Veliteľ základne na záver svojej inšpekcie vyzdvihol mravčiu a trpezlivú prácu minerov, zručnosť stavbárov a zodpovedný prístup strážnej jednotky, ktorá zodpovedá za hlavný vstup do základne KAF.

mjr. gšt. Ferdinand MURÍŇ
Foto mjr. Jozef MICHALOV

Historicky prvý raz na Slovensku

Minister národnej obrany Čínskej ľudovej republiky (ČĽR) generál Liang Kuang-lie navštívil v dňoch 3. – 5. septembra Slovenskú republiku. Čínsky minister našu krajinu navštívil na základe pozvania ministra obrany z roku 2007 (vtedajší minister obrany SR bol František Kašícký - pozn. red.). Historicky prvej oficiálnej návštevy predchádzali v minulosti dve návštevy ministrov obrany SR v Čínskej ľudovej republike. Cieľom návštevy bola vzájomná výmena názorov na bezpečnostnú situáciu vo svete, prerokovanie otázok reformy ozbrojených síl, ako aj možnosti vzájomnej vojenskej spolupráce. V rámci návštevy sa generál Liang stretol aj s podpredsedom vlády SR Dušanom Čaplovičom, ministrom zahraničných vecí Miroslavom Lajčákom a predsedom Výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť Rudolfom Pučíkom (SNS). Okrem toho mal možnosť oboznámiť sa aj s výrobkami slovenského obranného priemyslu.

(vg)
Foto Peter DOVINA

Slávnostné zhromaždenie

V Klube Ministerstva obrany SR na Kutuzovovej ul. v Bratislave sa stretli na slávnostnom zhromaždení hlavní predstavitelia rezortu, aby si pripomenuli výročie Slovenského národného povstania a Dňa Ústavy Slovenskej republiky. Na znak úcty minister obrany SR Jaroslav Baška pri príležitosti 65. výročia SNP udelil Pamätne medaily za účasť v boji proti fašizmu a za oslobodenie vlasti, ktorými budú postupne oceňovaní všetci účastníci národného boja za oslobodenie z 2. svetovej vojny. Na pôde ministerstva ich dnes odovzdali dvanástim odbojárom minister obrany spoločne so štátnym tajomníkom MO SR Danielom Duchoňom a náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Ľubomirom Bulíkom. Pri príležitosti 65. výročia SNP a Dňa Ústavy SR bolo ocenených aj ďalších 31 zamestnancov rezortu pamätnými medailami ministra obrany a vojenskými medailami náčelníka Generálneho štábu za vernosť Ozbrojeným silám SR. Slovenské národné povstanie a prijatie Ústavy Slovenskej republiky sú významnými udalosťami v histórii Slovenska, ktoré ho posunuli k demokracii a samostatnosti. „Proces národnej a štátnej emancipácie napokon vyvrcholil v roku 1992 prijatím Deklarácie zvrchovanosti Slovenska a prijatím Ústavy SR,“ povedal prítomným minister obrany Jaroslav Baška.

(red)
Foto Peter DOVINA

Optimalizácia štruktúr

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Daniel Duchoň rokoval 19. augusta s nemeckým partnerom Thomasom Kossendeyom (na fotografii vľavo). D. Duchoň informoval partnera o aktuálnych krokoch rezortu obrany, ktoré sú realizované s cieľom optimalizácie štruktúr a s tým súvisiacim šetrením finančných prostriedkov, čo je tiež dôsledok svetovej finančnej a hospodárskej krízy. Thomas Kossendey potvrdil, že kríza sa pomerne výrazne dotkla aj rozpočtu nemeckého ministerstva obrany, zdôraznil však, že v Nemecku sa ukazujú prvé pozitívne signály, ktoré by mohli naznačovať budúci pozitívny vývoj. V rámci diskusie sa venovali viacerým témam, ktoré súvisia s pôsobením oboch krajín v Severoatlantickej aliancii, pričom dôraz kladli najmä na pôsobenie v operáciách medzinárodného krízového manažmentu so špeciálnym zreteľom na operáciu ISAF v Afganistane a na proces prípravy novej strategickej koncepcie NATO.

Na záver stretnutia hovorili o pripravovanom neformálnom rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO, ktoré sa uskutoční v Bratislave v októbri. Štátnemu tajomníkovi Kossendeyovi prijal aj predseda Výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR Rudolf Pučík.

Jaroslav NAĐ
Foto Jozef SCHÖN

Justičné mesto

Keď sa rušili Holubyho kasárne v Pezínku, záujem o vojenský objekt prejavilo aj mesto. Primátor Oliver Solga vtedy naznačil, že by mohli vyriešiť problém s bývaním pre mladých ľudí, v priestoroch chceli zriadiť sociálne a pastoračné centrum, ale aj športoviská. Štát sa napokon kasárni v prospech mesta nevzdal. Mal vlastné plány.

Pezínok je zaujímavý najmä svojou polohou. Leží totiž pomerne blízko hlavného mesta, navyše bývalé kasárne boli ako stvorené na vybudovanie špeciálneho justičného pracoviska. Rezort spravodlivosti ho získal od Ministerstva obrany SR 1. apríla 2004. Dnes v bývalých kasárňach sídli „justičné mesto“ – prísne chránený Špecializovaný trestný súd, Justičná akadémia a 14 sudcovských bytov.

VEĽKÁ RODINA

V bývalom posádkovom meste žije v súčasnosti ešte asi 50 dôstojníkov, ktorí slúžili v protiletadlovej a raketovej brigáde. Mladší odišli slúžiť do okolitých miest. Polovica z tých, ktorí si užívajú výsluhový dôchodok, sa stretáva trikrát do roka v miestnom Vojenskom klube dôchodcov, druhá polovica na záhradkách v blízkom susedstve bývalých kasární. Všetci s nostalgiou spomínajú na svoj vojenský život.

„Boli sme ako jedna veľká rodina,“ hovorí podplukovník v zálohe bývalý správca posádky Ján Varga. V protiletadlovej brigáde slúžil od roku 1964 až do jej zániku. V kasárňach prakticky prežil celý svoj vojenský život.

Major v zálohe Ivan Mayer nastúpil na útvár ako mladý podporučík hneď po skončení školy v roku 1975 do funkcie správca budov. Funkciu vykonával až do zániku brigády 1. októbra 2001.

„K zániku brigády nedošlo z večera na ráno,“ hovorí Ivan Mayer. „Bolo to dlhodobé plánované, všetci sme o tom vedeli.“ Major v zálohe spomína, že v objekte ešte dva roky potom sídlila vojenská skupina podliehajúca pod nitriansky útvár, po nej Vojenská správa budov, ktorá udržiavala kasárenské objekty a on sám, ako znalec kasárenských pomerov, ako správca budov aj po zániku brigády.

STARÉ A NOVÉ

V kasárňach na rozlohe asi 11 hektárov stojí 27 budov. Najstaršie pochádzajú z konca tridsiatych rokov minulého storočia a mnohé už nahradil zub času. Niekoľko budov však žiarí novotou. Celý priestor je 24 hodín monitorovaný bezpečnostnými kamerami. S Františkom Letanovským, súčasným správcom vonkajšieho priestoru, prechádzame po objekte. Letanovský pracoval niekoľko desaťročí vo vojenskom útvere ako civilný zamestnanec, zostal aj po jeho zániku.

„Tu našlo bola „deväťáreň“, vedľa nej štábná budova,“ hovorí pamätník zaslejš vojenskej slávy. Štábná budova je schátraná, na obnovu zatiaľ iba čaká.

Kráčame „vojenskou“ uličkou. Na pravej strane sú budovy očíslované od jedna po tri. Sídlili v nich automobilový sklad a sklad výstrojných materiálu. V jednej z nich je už archív krajského súdu. Naľavo stojí vojenská väznica. Možno jediná v celom objekte zo zatiaľ nevyužitých vojenských budov je v super stave.

„Dôvod je jednoduchý, bola zrekonštruovaná v roku 1996,“ vysvetľuje. Vedľa väznice je funkčná trafostanica s náhradným zdrojom. V prípade výpadku elektrickej energie je stanica pripravená do piatich sekúnd nahradiť dodávky elektriny pre Špecializovaný súd, Justičnú akadémiu aj domčeky pre sudcov a prokurátorov.

ŠTVRTÁ V PORADÍ

V zadnej časti vojenského areálu bola kotolňa na tuhé palivo, vedľa prístrešok na uhlie a autopark. „Tu parkovala vojenská technika, bola tu čerpacia stanica, sklady PHM a umývacie rampy,“ hovorí sprievodca. Bokom stoja napoly zbúrané remizy – garáže pre nákladné vojenské vozidlá. Z rovnakých remíz vedľa vybudoval nový vlastník úhladný obytný dom. Je v ňom 14 sudcovských bytov a rekonštrukcia si vtedy vyžiadala 45 miliónov korún.

„Za rohom“ majú sudcovia a prokurátori svoje pracovisko – Špecializovaný trestný súd, Úrad špeciálnej prokuratúry GP SR. Pôvodná budova bola dvojposchodová, dolu sídlili dôstojníci, na poschodiach mužstvo. Ministerstvo spravodlivosti celú budovu zrekonštruovalo, pribudli nové poschodia. Momentálne je to štvrtá najstráženejšia budova na Slovensku a najmodernejšia v rezorte spravodlivosti. Má modernú techniku, ochranu s množstvom bezpečnostných kamier a pojednávacích siení.

NA VOJAKOV NEZABUDNÚ

„Aj v terajšej justičnej budove boli ubytovaní vojaci,“ hovorí František Letanovský. Budova od vojenských čias prešla rozsiahlou rekonštrukciou. Dnes sa v nej nachádzajú kancelárske priestory vedenia akadémie, pedagogický zbor, knižnice, počítačová miestnosť, veľká učebňa, zasadacie miestnosti a multifunkčná miestnosť. Justičná akadémia bývalej ubytovne mužstva organizuje väčšie vzdelávacie aktivity pre približne 90 účastníkov.

Po „ekurzii“ sa ešte zastavíme v arme. Kedy naposledy prekročila jej prah noha smädneho a hladného vojaka, Letanovský netuší. „Bolo by dobré v jej priestoroch zriadiť jedáleň alebo bufet,“ myslí si však.

Keď odchádzam z areálu, muž na vrátnici hovorí: „Na pezínskych vojakov nikto v meste nezabudne. A možno na ich pamiatku v tomto areáli raz postavia aj pamätník.“

Text a foto Jozef T. SCHÖN

Minister vystúpil s vojakmi na Kriváň

Na 14. ročníku Medzinárodného vojenského výstupu na Kriváň sa v nedeľu 30. augusta zúčastnilo pol tisícky vojakov, ich rodinných príslušníkov, priateľov a priaznivcov. Medzi tými, ktorí vystúpili až na vrchol 2 494,7 metra vysokého tatranského štítu, bol minister obrany SR Jaroslav Baška, štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň, ordinár Ozbroyených síl a Ozbroyených zborov SR Mons. František Rábek či pridelení obrany Českej republiky a USA generálmajor Jiří Jančík a podplukovník Terry Anderson.

Na výstupe sa zúčastnili aj vojaci z Maďarska a Poľska. Podujatie tradične zorganizoval Zväz vojakov Slovenskej republiky v spolupráci s ministerstvom obrany, GŠ OS SR a jeho personálnym úradom. Minister obrany s predstaviteľmi rezortu začali svoj výstup pri Štrbskom plese, kde položili veniec k Pamätníku padlých hrdinov SNP. Ďalší začali svoj výstup do strmého kopca od Troch studničiek. „Syn má problémy s pohybovým aparátom, ale má čo najviac chodiť, takže je skvelé, že sme vyšli až sem, hoci to už obraciame,“ s úsmevom povedala pani Libuša Micháľková, občianska zamestnankyňa ozbrojených síl z Topoľčian, ktorá so svojím 15-ročným Patrikom vyšliapala až na 2 120 metrov vysoké Rázcestie v Krivánskom žľabe. Major Dušan Michálek si vrchol Kriváňa nenechal ujsť už aj preto,

lebo presne v ten deň oslavoval štyridsiatu. „Iste som bol hore už aspoň 25-krát, a čo ma najviac teší, je to, koľko dnes prišlo mladých ľudí,“ pochvaloval si atmosféru cestou k vrcholu húževnatý 72-ročný plukovník vo výslužbe Ján Maixner, predseda Klubu vojenských dôchodcov z Liptovského Mikuláša. „Doteraz som zdolala iba ak osemposchodovú bytovku, keď nešiel výťah, ale nevzdám to, ani keby...“ odhodlane kráčala hore mladá vojačka Žaneta Husárová z Michaloviec. Aj poručík Jaroslav Melega z Rožnavy vyšiel na Kriváň prvý raz. Na veľkej vrcholovej plošine pri slovenskom dvojkríži sa podelil o občerstvenie s vojačkou Máriou Pjatekovou, študentkou Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši.

„Veľmi sa teším tejto tradícii, pretože ak sa vojenský výstup na Kriváň koná už 14. raz, nepochybne si našiel dobrú odozvu medzi príslušníkmi našich ozbrojených síl

a aj ďalších armád,“ ocenil podujatie Jaroslav Baška. Počas zastávky pri zostupe z Kriváňa ordinár Ozbroyených síl a Ozbroyených zborov SR Mons. František Rábek celebraval pre vysokohorských turistov svätú omšu.

Text a foto Pavol VITKO

Rusko má záujem o Mistral

Vojenské námorníctvo Ruskej federácie plánuje jeden z najväčších nákupov zahraničnej techniky vôbec. Podľa oficiálnych zdrojov plánuje do konca roka uzatvoriť kontrakt na dodávku jedného viacúčelového výsadkového plavidla francúzskej triedy Mistral. V budúcnosti by sa ruské lodenice chceli podieľať aj na výrobe štyroch až piatich plavidiel tohto typu pre Vojenno-morskoy flot. Lode triedy Mistral majú výtlak 21 300 ton, dĺžku 199 m, šírku 32 m, sú schopné plavby rýchlosťou 19 uzlov (35 km/h) a pri ekonomickej rýchlosti majú dosah 20 372 km. Posádku plavidla tvorí 160 mužov vrátane 20 dôstojníkov.

Vo francúzskom námorníctve slúžia dve tieto moderné viacúčelové výsadkové plavidlá. Kontrakt na dodávku plavidiel bol podpísaný v roku 2001. Kým pre prvú loď Mistral (L9013) bol založený v lodeniciach v Breste v júli 2003, na vodu vyplávala v októbri 2004. Francúzske námorníctvo Mistral zaradilo do služby vo februári 2006. Sesterská loď Tonnerre (L 9014) sa začala stavať v auguste 2003 a do služby ju zaradili vo februári 2007. Plavidlá môžu prepravovať na palube výsadok v sile 450 osôb, krátkodobu až 900 osôb. Loď môže niesť napríklad tiež 16 stredných alebo ťažkých vrtulníkov, letová paluba má šesť prístavacích miest a 1 800 m² plochy hangárov. Je vyzbrojená dvomi odpaľovacími zariadeniami Simbad pre strely Mistral, dvomi 30 mm delami Breda Mauser a štyrmi 12,7 mm ťažkými guľometmi.

Predstavili prvú F-35C

Spoločnosť Lockheed Martin v auguste slávnostne predstavila prvé stíhacie lietadlo piatej generácie amerického vojenského námorníctva typu F-35C Lightning II. Stroj, označený aj ako CF-1, je zároveň deviatym skúšobným lietadlom F-35C dopĺňajúcim park stíhačiek F-35A (konvenčný vzlet aj pristávanie) a F-35B (krátky vzlet/vertikálne pristávanie), ktoré už absolvovali viac ako 100 letov. Prvý let F-35C je plánovaný na koniec roka 2009. Ešte predtým sa však stíhačka podrobí rozsiahlej sérii pozemných skúšok. Podľa harmonogramu má F-35C splniť pôvodné prevádzkové parametre amerického vojenského námorníctva v roku 2015.

Stíhačky F-35 charakterizuje kombinácia vyspelej technológie stealth s nadzvukovou rýchlosťou pri vysokej manévrovacej schopnosti, integrovaný systém snímačov, schopnosť zapojenia a integrácie do siete iných zbraňových systémov na bojisku a zdokonalenie údržby. Tri varianty stíhačky F-35 odvodené zo spoločného projektu a používajúce tú istú infraštruktúru podpory, by mali nahradiť minimálne 13 typov lietadiel v 11-tich štátoch. F-35 vyvíja spoločnosť Lockheed Martin spolu s Northrop Grumman a BAE Systems. Vyvíjajú sa dva samostatné, navzájom nahraditeľné motory Pratt & Whitney F135 a GE Rolls-Royce F136.

Francúzska agentúra pre nákup výzbroje DGA potvrdila 26. augusta objednávku pre spoločnosť Renault Trucks na dodávku 90 kusov pancierových verzií ľahkého kolesového vozidla s charakteristikou náprav 4x4 Sherpa. Vojenskej divízii francúzskej spoločnosti sa podarilo uzatvoriť aj obchod s americkou spoločnosťou Globecorn Systems na dodávku 17 vozidiel, ktoré budú slúžiť ako taktické spojovacie stanice pre štruktúry NATO a ich spojovacie jednotky. Renault Sherpa sa dá považovať za francúzsky ekvivalent amerického vozidla Humvee od AM General. Ide o ľahké vozidlo s pohonom všetkých kolies.

Sherpa má dve základné verzie – taktickú na prepravu štyroch plne vyzbrojených osôb s užitočnou hmotnosťou dve až tri tony a úžitkovú verziu pick-up s možnosťou nadstavby a užitočnou hmotnosťou 4,1 tony. Obe verzie poháňa vznetrový 4-valcový motor s turbodúchadlom a výkonom 158 kW (215 k) pri otáčkach 2 300 1/min. Motor má emisnú triedu Euro 4 alebo Euro 5 a umožňuje vozidlu dosiahnuť maximálnu rýchlosť 120 km/h. Pri cestovnej rýchlosti 70 km/h má na ceste dojazd 900 km, palivová nádrž má 200 l. Sherpa využíva automatickú päťstupňovú prevodovku Allison SP250. Má pancierovaný podvozok s balistickou odolnosťou podľa noriem STANAG úroveň 2 a protimínovú STANAG úroveň 1.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**
Foto **Nationale Marine, Lockheed Martin, Renault Trucks, ADF Crowns, General Dynamics**

Ďalšie vozidlá Renault Sherpa

Bushmaster pre Holandsko

Thales Australia dodá holandskej armáde 14 nových vozidiel Bushmaster, čím ich celkový počet v krajine tulipánov dosiahne 86 jednotiek. Štandardné verzie na prepravu vojakov dostanú holandské jednotky v októbri a novembri. Deväť vozidiel bude určených pre Afganistan a päť zostane v rezerve. Podľa holandského ministerstva obrany sú vozidlá veľkou pomocou v nepokojnej provincii Urugzan, pričom ministerstvo oceňuje najmä ich protimínovú ochranu. Vozidlo Bushmaster má viacero verzií. Ako vozidlo pechoty prepraví deväť vojakov s ich výbavou a dokáže autonómne pôsobiť tri dni. Plne klimatizované vozidlo s celkovou hmotnosťou 15 000 kg má dĺžku 7,2 m, šírku 2,5 m a výšku 2,6 m. Poháňa ho vznetrový šesťvalcový motor Caterpillar 3126E s výkonom 246 kW (330 k), ktorý umožňuje vozidlu dosiahnuť maximálnu rýchlosť 120 km/h. Bushmaster s pohonom všetkých kolies 4x4, nezávislým zavesením náprav, má zabudovanú automatickú prevodovku ZF 7HP500. Variant na prepravu pechoty je vybavený jedným kruhovým strelskom v prednej časti trupu, kde môžu byť nainštalované zbrane kalibru 5,56 mm alebo 7,62 mm. Do zadnej časti vozidla je možné na dva otočné podstavce namontovať automatické zbrane kalibru 5,56 mm. Vozidlo sa dá prepravovať vzdušnou cestou pomocou lietadiel C-130 Hercules.

Život guľometu M2 nekončí

Americké pozemné sily zadali kontrakt v hodnote 100 mil. USD spoločnosti General Dynamics na dodávku ťažkých 12,7 mm guľometov typu M2. Výroba by mala byť skončená podľa objednávky v apríli 2012. Výrobca zbraňového systému spoločnosť General Dynamics Armament and Technical Products dodala americkým ozbrojeným silám od roku 1979 už viac ako 35 000 kusov ťažkých guľometov typu M2. Najnovšia objednávka opäť predlžuje život slávneho „fifty-cal“, ako ho nazývali vojáci podľa kalibru 50, v službe americkej armády.

Ťažký guľomet M2, ktorý zostrojil John Browning, sa používa v rôznych modifikáciách v americkej armáde od roku 1921. S veľkým ničivým účinkom sa dá použiť proti živej sile, nepancierovaným i ľahko pancierovaným prostriedkom nepriateľa. Je veľmi flexibilný, dá sa pripevniť do lietadiel, vrtulníkov, lodí i vozidiel a pechota ho môže rovnako dobre používať s trojnožkovým podstavcom. Zbraň má štandardný kaliber NATO 12,7 mm. Celková dĺžka predstavuje 1 654 mm a výška 230 mm. Kompletný ťažký guľomet váži 38,2 kg, pričom hlaveň má 11,79 kg a dokáže vystreliť 450 až 600 rán za minútu. Maximálna efektívna paľba je na hranici 1 830 m a maximálny dostrel zbrane až 6 800 m. Ťažký guľomet využíva náboje v pásach, ktoré môže obsluha nabíjať aj z pravej aj z ľavej strany, zbraň je chladená vzduchom.

Krátko

Vojsková PVO holandskej armády má nový integrovaný systém proti vzdušným cieľom FGBADS, ktorý sa začal budovať v roku 2006. Systém na ničenie cieľov v malých a stredných výškach pozostáva z odpaľovacích zariadení AMRAAM, radarov TRML 3-D a MPQ-64 a ďalších zariadení, ktoré umožňujú prenos a vyhodnocovanie informácií v rámci zosieťovania. Systém môže byť prepojený a vymieňať si údaje s inými prostriedkami, napríklad F-16.

Ruskej federácii sa s veľkou pravdepodobnosťou podarí uzatvoriť do konca tohto roka kontrakt na dodávku zbraní so Saudskou Arábiou v celkovej hodnote dve miliardy eur. Podľa ruských zdrojov väčšina technických a finančných otázok je už uzavretých. V rámci nákupu by Rijád mal dostať bojové vrtulníky Mi-35 (do 150 ks), dopravné vrtulníky Mi-17 (do 120 ks), tanky T-90S (do 150 ks) a bojové vozidlá pechoty BVP-3 (do 250 ks).

Švajčiarska vláda bude odporúčať svojim obyvateľom a kantónom, aby nehlasovali za iniciatívu „Stop novým stíhacím lietadlám“. Švajčiarsko plánuje nahradiť svoje staré lietadlá F-5 Tiger novšími strojmi, podobné rozhodnutia však závisia na všetudovom referende. To by sa mohlo podľa vlády uskutočniť v septembri 2010, aby sa nákup nových strojov mohol realizovať v roku 2011.

Do výzbroje ruského vojenského letectva začali prichádzať nové cvičné prúdové lietadlá Jak-130. Ich výroba sa rozbehla pred dvomi rokmi. Okrem ruských vzdušných síl má dodávky lietadiel novej generácie objednané aj Alžírsko (16). Ruské sily zakúpili 56 strojov a uvažujú o ďalších, aby mohli vytvoriť celkovo štyri pluky ľahkých útočných lietadiel. Jak-130 môže slúžiť nielen na pokračujúci letecký výcvik pilotov na moderné stíhacie lietadlá, ale môže viesť aj útoky na pozemné ciele a vzdušný priestor. Dvojmiestne lietadlo má celkovú hmotnosť 9 000 kg. Na vonkajších závesníkoch unesie až 3 000 kg zbraní alebo prídavné palivové nádrže.

Partnerské krajiny programu stíhacieho lietadla Eurofighter – Nemecko, Veľká Británia, Taliansko a Španielsko podpísali v závere júla nákup 112 strojov Typhoon za deväť miliárd eur. Kontrakt je len polovicou pôvodne plánovaných 236 kusov vo verzii tranže 3. Zvyšná časť objednávok na najmodernejšiu verziu viacúčelového stíhacieho lietadla sa má podpísať neskôr.

Firma ATK Launch Systems získala objednávku od amerických vzdušných síl na dodávku klamných cieľov MJU-62B pre vlastnú ochranu lietadiel pred protiletadlovými riadenými strelami navádzanými infračervenou sústavou. Klamné ciele MJU-62B sa plnia do odpaľovacieho zariadenia AN/ALE-40 a odpaľujú automaticky na základe podnetu výstražného snímača priblíženia nepriateľskej riadenej strely alebo na základe podnetu pilota, ktorý nebezpečenstvo vyhodnotí. Odpaľovacie zariadenie AN/ALE-40 je možné inštalovať do viacerých typov lietadiel.

Švédsko vláda schválila nákup 24 systémov samohybných húfníc Archer na podvozok kľbových dumperov Volvo. Rovnaký počet systémov nakúpi v rámci tej istej dodávky Nórsko. Maximálna rýchlosť vozidla s delostreleckým systémom na ceste je 70 km/h. Posádku tvoria traja alebo štyria muži: veliteľ, vodič a jeden alebo dvaja operátori. Zbraň má kaliber 155 mm a maximálny dostrel 50 km s rýchlosťou strelby 10 až 12 rán za minútu.

Bojové pobrežné lode

Bojové pobrežné lode LCS (Littoral Combat Ship) sú výnimočným programom amerického námorníctva, ktoré má záujem získať do výzbroje viacúčelové hladinové lode, ktoré budú mať modulárnu „skladačkovú“ koncepciu podľa zámeru použitia plavidla. Momentálne súperia o zákazku dve konzorcia: pod vedením Lockheed Martin a General Dynamics.

Obe skupiny už postavili plavidlá „nulte“ série (prototypy), ktoré prejdú skúškami US Navy a budú základom pre plavidlá prvej série. Prvú bojovú pobrežnú loď novej generácie spustila na vodu v septembri 2006 skupina Lockheed Martin, nesie meno Freedom a označenie LCS 1. Podnikové skúšky na mori sa začali v júli 2008 a v novembri 2008 bola odovzdaná americkému námorníctvu. Konkurent od konzorcia General Dynamics, plavidlo LCS 2 Independence spustili na vodu v apríli 2008 a 2. júla tohto roka sa na ňom začali testy na mori, aby mohlo byť zaradené do stavu námorníctva. V lodeniciach sa zároveň začali stavať plavidlá LCS 3 Fort Worth (Lockheed) a LCS 4 Coronado (GD), obe majú byť hoto-

vé v roku 2012. Celkový počet jednotiek LCS nie je definitívny, bude závisieť od finančných zdrojov. Hovorí sa však o 55 plavidlách.

URČENIE PLAVIDIEL

US Navy plánuje bojové pobrežné lode LCS využívať na potláčanie asymetrických hrozieb v podobe tichých dieselových ponoriek, rýchlych hladkových plavidiel, novej generácie účinných mín a teroristických útokov, ako bolo napadnutie torpédoborca Cole v Jemene. Plavidlá LCS majú zabezpečiť prevahu na bojiisku v pobrežných vodách s tým, že musia byť schopné aj presunu cez oceány na veľké vzdialenosti.

Základné požiadavky na LCS, ktoré určilo velenie amerického námorníctva, sú teda: technológia „stealth“, ktorá umožní ťažšie odhalenie plavidla a tým zvýši schopnosť jeho prežitia, veľmi nízky ponor trupu, ktorý umožní vysokú manévrovateľnosť pri pobreží, vysoká užitočná nosnosť v pomere k celkovej hmotnosti plavidla, akú zatiaľ nemá žiadna loď US Navy, výrazný vnútorný priestor, dlhá výdrž, vysoká rýchlosť a schopnosť globálnej komunikácie a zdieľania informácií z ostatných mor-

ských, pozemných a vzdušných vojenských prostriedkov.

Vďaka koncepcii modulov pre jednotlivé misie by plavidlá LCS mali veľmi rýchlo podľa potreby meniť svoje bojové pôsobenie – od podpory operácií špeciálnych jednotiek, rýchleho presunu, pobrežného stíhania, spravodajských a prieskumných (ISR) misií až po odmiňovanie a boj s pirátmi.

DIZAJN LCS

Vyhotovenie prvých dvoch plavidiel je dosť odlišné, hoci obe splňajú náročné požiadavky amerického námorníctva z technickej i účelovej stránky. Nultá séria LCS dosahuje rýchlosť väčšiu ako 40 uzlov (75 km/h) a schopnosť dlhého presunu za hranicu 5 630 km. Návrh konzorcia vedeného Lockheed Martin má jednotrupový tvar vysokorychlostného klzaka, vizia General Dynamics predstavuje trimaran so štíhlým stabilizovaným trupom. Lodná konštrukcia oboch vyhotovení LCS umožňuje nesenie výbavy a posádky podľa určenia bojových plavidiel a pre špeciálne operácie.

Postavené LCS sú schopné účinného vyslania, ovládania a znovu prijatia nesených prostriedkov na dlhší čas, aj

keď stratégia vypustenia a opätovného pristátia menších úderných člnov a vzdušných prostriedkov je v oboch koncepciách odlišná. Návrhy sa líšia aj v spôsobe, ako dosiahnuť výmenu modulov vo vnútornom priestore. Návrh druhej generácie LCS prvej série je otvorený a bude sa meniť podľa skúseností US Navy s nultou sériou. Obe si však určite zachovajú schopnosť maximálnej rýchlosti na určité úseky na úrovni 75 až 93 km/h, ktorá bude znamenať vysunutie čo najväčšej časti trupu nad hladinu.

Ponor plavidiel pri maximálnom zaťažení na úrovni troch metrov má zabezpečiť dobrý prístup na pobrežie. Lode sú navrhnuté s plochou na pristávanie pre vrtuľník a hangárom. Pristávacia plocha by mala byť schopná štartu a pristátia nielen vrtuľníka MH-60R/S ale aj taktických bezpilotných prostriedkov, ktorým má dominovať MQ-8 Fire Scout. Nové bojové pobrežné lode budú schopné niesť tiež vlastné rýchle člny i malé prieskumné bezposádkové plavidlá s množstvom senzorov. LCS musia mať potrebné zásoby na 21 dní pred ich doplnením, ktoré sa bude musieť dať uskutočniť aj z ponorky. Posádka plavidla bude mať veľkosť od 15 do 50 mužov a LCS sa musí postarať o ďalších do 75 osôb, ktorí budú mať na staros-

Technicko - taktické údaje

Životnosť trupu	30 rokov
Ponor	3 m
Max. rýchlosť	90 km/h
Dosah pri max. rýchlosti	2 780 km
Dosah pri ekon. rýchlosti	8 000 km
Ekonomická rýchlosť	viac ako 37 km/h
Posádka	15 - 50 mužov
Misie	75 osôb
Prevádzkyschopnosť	95%

ti niektorú zo špeciálnych operácií. US Navy plánuje 95-percentnú operačnú dostupnosť LCS.

MODULY MISIÍ

Integráciu jednotlivých modulov pre plavidlá je spoločnosť Northrop Grumman. Tie musia byť schopné výmeny, prípravy a nasadenia v priebehu 24 hodín. Určené sú tri základné moduly: protiminová aktivita (misie MIW), protiponorkový boj (ASW misie) a hladinový boj (misie SUW). Jednotlivé moduly budú pravdepodobne integrované do štandardizovaných kontajnerov, ktoré bude možné umiestniť na plavidlách a ďalšie systémy budú dodané na paletách. Moduly sa budú samozrejme pripájať do siete plavidla a budú napojené aj na iné systémy mimo lode.

MIW modul zahŕňa diaľkovo ovládaný ANWLD-1 systém na vyhľadávanie mín, sonar ANAQS-20A, palubné a vzdušné palebné prostriedky, letecký laserový detekčný a neutralizačný systém. ASW modul pozostáva z podhladinového prehľadového pozorovacieho systému Sea TALON, ktorý integruje akustické senzory, fahané ponorné prostriedky a prenos informácií do vyhodnocovacieho centra. Modul na protiponorkový boj zahŕňa aj systémy z palubného vrtuľníka MH-60R (torpéda Mk 54, bóje, sonar Raytheon ANAQS-22). SUW modul obsahuje 30 mm kanón General Dynamics Mk46 (využíva sa tiež vo výsadvkových vozidlách námornej pechoty), ktorý má kadenciu 200 striel za minútu a má byť schopný použiť novo vyvíjanú vysoko presnú navádzanú muníciu. K účinným zbraňam treba rovnako prirátavať systémy palubného vrtuľníka MH-60R (gulomety a riadené strely Hellfire).

Hlavnou výzbrojou obidvoch bojových pobrežných lodí je námorný 57 mm delostrelecký systém Mk 110 od

spoločnosti BAE Systems Land and Armaments. Mk 110, ktorý používa muníciu Mk 295 dokáže vypáliť až 220 rán za minútu s dosahom 14 km.

LCS 1 A LCS 2

Jednodielná konštrukcia vyspelého trupu z dielne konzorcia Lockheed Martin je založená na technológiách talianskej lodiarkej spoločnosti Fincantieri a ich kategórii komerčných plavidiel Destrier, ktoré držia transatlantický rýchlostný rekord a 3 000 t triedy plavidiel Jupiter. LCS 1 Freedom má oceľový trup s hliníkovou nadstavbou a disponuje dvomi turbínami Rolls-Royce MT30 s výkonom 36 MW a dvomi dieselovými motormi Fairbanks Morse Colt-Pielstick 16PA6B STC, ktoré poháňajú štyri veľké zvukovo optimalizované vodné trysky Rolls-Royce. Loď dosahuje maximálnu rýchlosť 87 km/h, je dlhá 115,3 m, široká 17,5 m a ponor predstavuje 4,1 m.

Skupina vedená spoločnosťou General Dynamics zhotovila LCS 2 Independence ako trimaran a jeho základ vychádza z návrhu konštrukčného tímu Austal a triedy expresných plavidiel na prepravu osôb Benchijigua. Plavidlo môže dosiahnuť maximálnu rýchlosť 83 km/h, je dlhé 127,1 m, široké 30,4 m a ponor predstavuje 4,5 m. Celkový výtlak LCS 2 je 2 800 t. Pohon plavidla je kombinovaný CODAG (dieselové jednotky a plynové turbíny) a pozostáva z dvoch motorov MTU M71 a dvoch turbín General Electric LM 2500. Letová paluba je určená pre dva vrtuľníky SH-60 a má plochu 1 030 m². Posádka tvorí 40 mužov a akčný dosah predstavuje 8 330 km.

Roman KMENT

Foto General Dynamics a Lockheed Martin

Tupolev Tu-143

Bezpilotný prieskumný prostriedok-lietadlo Tupolev Tu-143 s motorom TR3-117, taktického autonómneho mobilného prieskumného komplexu VR-3 „Reis“ výrobného čísla 0763014798204 patrí do zbierkového fondu VHÚ-VHM Piešťany. Vo federálnej československej armáde bol zavedený v druhej polovici 70. rokov 20. storočia pod označením výrobok 143. Až do rozdelenia federálnej armády slúžil v letke bezpilotných prieskumných lietadiel. Letka mala najskôr základňu v Stříbře, neskôr v Krašovicích pri Pisku.

V roku 1995 bola zrušená. Na Slovensku po rozdelení federálnej armády boli prostriedky letky bezpilotných prieskumných lietadiel uskladnené vo vojenskom útvere Slovenská Ľupča. K ich rozvinutiu už nedošlo. Postupne boli vyradované a likvidované. VHÚ získalo lietadlo bezodplatným prevodom z rezortu Ministerstva obrany SR v roku 2003. Lietadlo bolo do expozície v Piešťanoch premiestnené z 51. zásobovacej základne Zvolen.

VZNIK A VÝVOJ

Bezpilotné prieskumné lietadlo Tupolev Tu-143, či VR-3 Reis je svojou koncepciou relatívne jednoduché bezpilotné lietadlo, určené na prieskum. Vzniklo v konštrukčnej kancelárii Tupoleva na prelome šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov minulého storočia. Najskôr to bola verzia pre fotografický prieskum. V roku 1972 pribudla verzia s televíznym systémom a senzormi, registrujúcimi rádiu. Prvý úspešný let novovynutého bezpilotného lietadla sa uskutočnil v decembri 1970. V roku 1973 sa začala výroba prvých desiatich kusov v Kurnertau v Baškírsku. O tri roky neskôr bol systém Reis zaradený do výzbroje. Vyrábalo sa od roku 1973 až do roku 1989.

Celkovo bolo vyrobených asi 950 kusov. Vo Voroneži vyrábali tri hlavné modifikácie – s fotografickým, televíznym a vybavením pre rádiový prieskum.

„Reis“ s lietadlom Tu-143 bol určený na prevádzku v náročnom hornatom teréne a v oblastiach so silnou aktivitou nepriateľskej PVO. Často ho využívali aj pri zlých poveternostných podmienkach. Tu-143 bol asi najlepším ruským bezpilotným prieskumným taktickým lietadlom pre malé výšky prvej generácie. Jeho výhodou bola univerzálnosť použitia a schopnosť štartu prakticky odkiaľkoľvek.

URČENIE LIETADLA

Bezpilotné prieskumné lietadlo Tupolev Tu-143 bolo určené na vedenie operačného prieskumu v prifrontovom pásme (zóna) do hĺbky protivníka 60-70 km, fotografický a televízny prieskum priestorových cieľov, jednotlivých komuni-

kácií a taktiež na sledovanie radiačnej situácie po trati letu bezpilotného lietadla vo dne aj v noci v podmienkach silnej protivzdušnej obrany protivníka. Prieskum sa robil v malých výškach podľa zostavy použitého prieskumného vybavenia na palube lietadla.

Lietadlo Tu-143 patrí do kategórie bezchvostových lietadiel s nízko položeným trojuholníkovým krídlom v strednej časti trupu (dolinoplošník). Trup má kruhový priemer, ktorý v mieste uloženia motora prechádza do oválneho tvaru. V prednej odnímateľnej časti trupu sa nachádza kontajner s jedným z dvoch možných prieskumných variantov: letecká fotografická kamera KM-PA-1 určená na letecké fotografovanie vo dne, z výšok 200 až 1200 m nad terénom, pri rýchlosti letu 875 až 900 km/h, palubná televízna súprava I-429B na presný televízny prieskum vo dne, z výšok 300 až 1000 m nad terénom, pri rýchlosti od 800 do 1000 km/h. Obraz miesta prieskumu bol z lietadla vysielaný do pozemnej prijímacej súpravy I-429N rádiovým spojením vytváraný zariadením „107“ (vysielač MB-100M, blok napájania BP-360A).

Lietadlo bolo vypúšťané z kontajnera vypúšťacieho samohybného zariadenia 143-N20 (SPU). Pri štarte bolo urýchľované súčtovým ťahom zapáleného štartovacieho raketového motora (SPRD) a už skôr spusteného leteckého motora TR3-117. Pôsobením ich súčtového ťahu bolo lietadlo urýchlené na rýchlosť 136 m/s. Let lietadla bol riadený povelmi nezávislého palubného navigačného a riadiaceho systému ABSU-143. Použitý navigačný a riadiaci systém umožňoval let lietadla po trati s dvoma naprogramovanými zákrutami s polomerom 5 až 10 km a uhlom 270° každej z nich. Po splnení úlohy zabezpečoval systém ABSU návrat lietadla a riadil jeho pristátie v zadanom štvorci. Lietadlo pristávalo v dvoch etapách: prvú tvoril predpristávací manéver v zvislej rovine (sviečka), druhú – vlastné pristátie s využitím dvojstupňového padákového pristávacieho systému a brzdiaceho motora (PRD), zabezpečujúce pristátie v horizontálnej polohe na podvozok. Podvozok lietadla bol trojbodový tanierový. Vysunutie podvozku z trupu prostriedku bolo iniciované dotykom teleskopických „prútov“ so zemou, pričom došlo k zapáleniu brzdiaceho raketového motora.

Taktický autonómny mobilný prieskumný komplex VR-3 „Reis“ s bezpilotným prieskumným lietadlom Tupolev Tu-143 slúžil okrem Ozbrojených síl bývalého Sovietskeho zväzu v Československu, Iraku, Mongolsku, Rumunsku, Sýrii, podľa niektorých prameňov aj v Bulharsku. Ozbrojené sily Sovietskeho zväzu „Reis“ používali aj vo východnom Nemecku.

Miroslav MIHÁLIK
Vojenský historický ústav

HLAVNÉ TECHNICKÉ ÚDAJE BOJOVÉHO PODZVUKOVÉHO LIETADLA SU-25K (T-8K)

Dĺžka	8.060 m	Hmotnosť paliva	800 kg
Rozpätie	2.240 m	Hmotnosť vybavenie (senzorov)	200 kg
Výška	1.545 m	Rýchlosť	875-950 kmh-2
Nosná plocha krídel	2.900 m2	Dolet max.	180 km
Plošné zaťaženie	424 kgm-2	Dolet praktický	60-80 km
RCS - radarové odrazová plocha	0.25-0.35m2	Trvania letu	13 min
Ťah motora TV3-117	640 kg	Dostup	5000 m
Raketový štartovací motor	СНПД-251	Dostup s fotografickým vybavením	200-1000
Pomer ťahu k hmotnosti	0.58	Dostup s video vybavením	300-1000
Hmotnosť vzletová max	1230 kg	Vertikálna pristávací rýchlosť	6 ms-1

Narodil sa 3. júla 1905 v Prešove, v rodine vojaka z povolania Mateja Perka a Alžbety Perkovej, rodenej Paumerovej. Ako desaťročný chlapec nastúpil na štúdium na nižšej vojenskej reálke v Marošvárhely (dnes Targu Mureș, Rumunsko) s vyučovacím jazykom nemeckým. Po absolvovaní troch ročníkov štúdiu prerušil a v roku 1918 začal študovať na reálnom gymnáziu v Prešove, na ktorom v roku 1923 maturoval. Dňa 25. augusta toho istého roka ho zaradili do brannej moci a prideliť do pešieho pluku 37 v Levoči.

Do vojenskej prezenčnej služby nastúpil 1. októbra 1923 a v tom istom mesiaci sa stal frekvantantom Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave. Neskôr v životopise uviedol, že pre štúdium na tejto akadémii sa rozhodol preto, že jeho otec, v tom čase nadporučík, mu nemohol poskytnúť prostriedky na iné štúdium a, že pobytom v nižšej vojenskej reálke si vojenské povolanie obľúbil. Štúdium na Vojenskej akadémii skončil 15. augusta 1925 v hodnosti poručíka s veľmi dobrým prospechom.

ENERGICKÝ DŮSTOJNÍK

Jeho prvým pôsobiskom po absolvovaní akadémie sa stala posádka v Prešove. Tu bol pridelený do delostreleckého pluku 202. Po dvojmesačnom pobyte v Prešove ho odvieľli do aplikáckej školy delostrelectva v Olomouci a Plaveckom Podhradí. Veliteľ aplikáckej školy v záverečnom hodnotení z polovice júla 1926 poručíka Emila Perka charakterizoval ako veľmi dobrého dôstojníka, energického, pracovitého, snaživého, vytrvalého a odvážneho. Po absolvovaní aplikáckej školy sa vrátil do Prešova a 1. októbra 1926 bol ustanovený do funkcie nižšieho dôstojníka 1. batérie delostreleckého pluku 202. Túto funkciu vykonával do konca septembra 1928, na začiatku októbra sa stal prvým dôstojníkom 2. batérie a v polovici júla 1929 pobočníkom veliteľa delostreleckého pluku 202, od konca januára do konca septembra 1933 funkciu mobilizačného dôstojníka a druhého dôstojníka náhradného oddielu, od začiatku októbra 1933 funkciu prvého dôstojníka 1. batérie a od začiatku decembra 1934 pôsobil ako učiteľ poddôstojníckej školy delostreleckého pluku 202. Po absolvovaní protiletadlového kurzu pre dôstojníkov delostrelectva v Plaveckom Podhradí (4. marca – 6. apríla 1935) v hodnosti kapitána delostrelectva, do ktorej ho povýšili 1. apríla 1935, sa vrátil na funkciu prvého dôstojníka 1. batérie, ale už na začiatku mája 1935 ho dočasne odvieľli do Lipan ako materiálneho dôstojníka delostreleckej strelnice 11, kde zotrval do konca augusta. Po návrate do Prešova sa stal plynovým dôstojníkom 1. batérie. Z tejto funkcie musel z Prešova na krátky čas opäť odísť, pretože delostrelecký pluk 202 sa v septembri 1935 presunul do Kežmarku. Už v polovici toho roka však bol premiestnený do delostreleckého oddielu 261 v Prešove a ustanovený do funkcie veliteľa spojovacej čaty, od polovice januára 1936 vykonával funkciu prvého dôstojníka 2. batérie tohto delostreleckého oddielu a v polovici apríla sa stal pobočníkom veliteľa oddielu. V polovici januára 1938 sa opäť stal príslušníkom delostreleckého pluku 202 vo funkcii veliteľa 5. delostreleckej batérie. V máji 1938 bol určený do funkcie 1. dôstojníka náhradného oddielu v posádke Kežmarok. Poslednou hodnosťou, ktorú dosiahol v predmníchovskej čs. armáde, bola hodnosť štábného kapitána delostrelectva, do ktorej bol povýšený 1. 7. 1938. Od konca decembra 1938 pôsobil ako vojenský poradca veliteľstva Hlinkovej gardy v Kežmarku.

Po vzniku Slovenského štátu ako najstarší dôstojník slovenskej národnosti v Kežmarku, prevzal 15. marca 1939 velenie

Generálmajor Emil PERKO

delostreleckého pluku 202, ktorý bol v polovici mája 1939 premenovaný na delostrelecký pluk 4. S týmto plukom sa v septembri 1939 zúčastnil ťaženia proti Poľsku, ale hranice Slovenska neprekročil. S účinnosťou od 17. mája 1939 ho povýšili do hodnosti majora delostrelectva. V januári 1940 sa stal veliteľom delostreleckého pluku 1 v Bratislave (neskôr v Topoľčanoch).

Po vstupe Slovenskej republiky do vojny proti Sovietskemu zväzu odišiel 26. júna 1941 na východný front ako veliteľ delostreleckého pluku 1 v rámci 1. pešej divízie „Štefan“. V polovici augusta 1941 sa vrátil na Slovensko a ďalej vykonával funkciu veliteľa delostreleckého pluku 1 v posádke Topoľčany. Dňa 1. januára 1942 ho povýšili do hodnosti podplukovníka delostrelectva. S touto hodnosťou bol v septembri 1942 určený za veliteľa Štátnej slovenskej vojenskej realky v Banskej Bystrici (od konca augusta 1943 v Turčianskom Sv. Martine). Koncom septembra 1943 bol druhý raz odoslaný na východný front, tentoraz s určením za veliteľa motorizovaného delostreleckého pluku 11, ktorý bol súčasťou slovenskej 1. pešej divízie (predtým Rýchla divízia) na Kryme. Po ochorení veliteľa 1. pešej divízie plukovníka Lendvaya a jeho odchode na Slovensko bol od 26. októbra poverený vykonávaním tejto funkcie do príchodu nového veliteľa divízie. Pod jeho velením boli hlavné sily 1. pešej divízie nasadené do bojov v priestore južne od Kachovky, počas ktorých sa na konci októbra do zajatia Červenej armády dostalo približne 2 300 jej príslušníkov. Podľa hodnotenia vtedajšieho ministra národnej obrany generála I. triedy Ferdinanda Čatloša „nedostatočne vyzbrojená 1. slovenská divízia došla 29. októbra, po dlhom pochodovaní s improvizovaným trénom, v podvečer na nový obranný úsek...“, kde jej štyri neúplné prápory (zvyšok divízie zostal naďalej na Kryme – poznámka autora) mali za úlohu vytvoriť za jednotkami 6. nemeckej armády záchytné pásmo v šírke asi 30 km. Keď však nepriateľ zaútočil ráno 30. októbra... ukázalo sa, že jednotky 6. nemeckej armády neboli pred našimi jednotkami a, že celá divízia sa ocitla... v prvej línii. Výsledok bola ťažká strata: 45 dôstojníkov a 2 300 mužov.“

BOJE V SNP

Po odovzdaní funkcie veliteľa 1. pešej divízie (5. novembra 1943) plukovníkovi gšt. Karolovi Pekníkovi, sa plukovník delostrelectva Perko na začiatku druhej polovice novembra 1943 vrátil na Slovensko a opäť prevzal funkciu veliteľa Štátnej slovenskej vojenskej realky a posádky v Turčianskom Sv. Martine. Na začiatku poslednej dekády augusta 1944 nadviazal spojenie s veliteľom partizánskej brigády M. R. Štefánika, nadporučikom Červenej armády P. A. Veličkom. S jeho vedomím vnikli partizáni 25. augusta do Turčianskeho Sv. Martina. V podvečer toho istého dňa mu nadporučík Cyril Kuchta tlmočil ústny rozkaz podplukovníka generálneho štábu Jána Goliana, aby prevzal velenie nad vojenskou skupinou v Turci a zariadil všetko na obranu tohto regiónu. Dňa 27. augusta sa stretol s majorom delostrelectva Jozefom Dobrovodským, ktorého ilegálne Vojenské ústredie určilo za povstaleckého veliteľa Žilinskej posádky a dohodol s ním spoluprácu pre prípad ozbrojeného vystúpenia. Pod jeho velením 29. augusta martinská posádka posilnená pešími práporami stotníka pechoty Jána Oškarka a stotníka pechoty Alexandra Vitalaya, presunutými z východného Slovenska, obsadila tunely a

mosty pri Strečne a zaujala obranné postavenie hrad Strečno – Domašín – Starý hrad. Po reorganizácii povstaleckej armády bol 9. septembra vymenovaný za veliteľa V. taktickej skupiny „Dumbier“, ktorá bránila oblasť Turca. Jej jednotky v súčinnosti s partizánmi viedli ťažké boje o Vrútky, Priekopu, Dolné Záturcie, Martin a pri Sučanoch, ale pod tlakom nemeckých okupačných síl z Turca ustúpili v noci z 21. na 22. septembra. Časť z nich sa presunula do obrany Malého Šturca, časť bola pridelená iným taktickým skupinám a ďalšie budovali opevnenia na prístupových komunikáciách k Banskej Bystrici z východu a zo severu. Veliteľstvo V. taktickej skupiny postupne pôsobilo v Dražkoviaciach, Turčianskom Petre, Nečpaloch a Slovenskej Ľupči. Po skončení organizovaného odporu 1. československej armády na Slovensku podplukovník Perko s časťou svojho štábu ustúpil do hôr nad Ľubietovou, neskôr odišiel do Zvolena, kde sa ukrýval až do polovice marca 1945.

Rozhodnutím ministra národnej obrany Slovenskej republiky zo 6. decembra 1944 mu za účasť v Slovenskom národnom povstaní bola správnym opatrením odňatá hodnosť.

Po oslobodení Zvolena odišiel do Košíc, kde bol 26. marca 1945 prijatý do čs. armády, pridelený na MNO – hlavný štáb a zaradený ako člen prijímacej komisie pre dôstojníkov a rotmajstrov. Dňa 1. júna 1945 ho povýšili do hodnosti plukovníka delostrelectva, o dva týždne neskôr ustanovili dočasným veliteľom 10. divízie v Košiciach a v máji 1946 za jej veliteľa. Od 20. apríla do 13. septembra 1946 bol pridelený ako veliteľ jednotky „Zlato“, pôsobiacej na východných hraniciach Slovenska proti banderovcom. Na začiatku februára 1947 bol s účinnosťou od 1. októbra 1946 vymenovaný do hodnosti brigádneho generála (v septembri 1953 mu bola stanovená hodnosť generálmajora v zálohe). Od februára do júla 1948 bol frekvantantom kurzu vyšších veliteľov v Prahe a v polovici augusta 1948 sa stal veliteľom delostrelectva 4. vojenskej oblasti v Bratislave.

Ešte v októbri 1950 bol síce ustanovený za veliteľa delostrelectva I. zboru v Banskej Bystrici, ale už 1. mája 1951 ho bez udania dôvodu preložili do zálohy. Potom pracoval ako plánovač, robotník, technolog, vedúci revízného oddelenia a výkypný referent v rôznych podnikoch vo Zvolene. V júli 1965 odišiel do dôchodku. V rokoch 1970 – 1977 ako dôchodca pracoval v Múzeu Slovenského národného povstania. Zomrel 27. augusta 1984 v Banskej Bystrici. V roku 1991 bol rehabilitovaný s pôvodnou hodnosťou in memoriam.

doc. PhDr. Jozef BYSTRICKÝ, ČSČ.
Vojenský historický ústav

Výbušniny v dejinách

Vojaci a výbušniny patria k sebe. Používame ich v nábojoch, mínach, leteckých bombách i raketách. Slovensko v európskom kontexte nemá históriu výbušnín založenú len vznikom ČSR, výbušniny a munícia tu boli oveľa skôr. V roku, v ktorom si pripomíname 90. výročie vzniku pyrotechnickej činnosti v Československu, sme pre vás pripravili sériu článkov o histórii výbušnín a munície.

Výbušniny - slovo vzbudzujúce obdiv i strach zároveň. Niektoré z nich vidi krásne farebné ohňostroje, iné ťažbu uhlia alebo kameňa, ďalší airbagy a napínače pásov v automobiloch, ale vnímajú sa najmä ako pôvodcovia škôd, zranení či úmrtí vo vojnách alebo po teroristických útokoch. Azda každému zostávajú v pamäti zábery z oboch svetových vojen, obrázky zo súčasného Iraku alebo Afganistanu alebo následky teroristických útokov v Madride, Bali či na Filipínach. Pre príklad o použití výbušnín na kriminálnu činnosť netreba chodiť daleko. V druhej polovici deväťdesiatych rokov slúžili

výbušniny aj na Slovensku tzv. mafiánskym vraždám.

V predstavách ľudí je, že výbušniny sú tu od čias Alfréda Nobela – otca dynamitu. Nie je to tak. Výbušniny sa používali už od 7. storočia.

V tomto období používali Peržania veľmi účinnú zápalnú pyrotechnickú zlož. Nazývali ju „Grécky oheň“, „hafta“ alebo „morský oheň“. V rokoch 660 – 667 ju využívalo byzantské vojsko v bojoch proti Arabom. V roku 678 cisár Konštantín IV. úspešne použil tento prostriedok pri bránení Konštantínopolu proti moslimom. Použitý bol proti tomu istému protivníkovi aj v rokoch 716 a 718, keď byzantské loďstvo zničilo viac ako 1 700 moslimských lodí.

Grécky oheň bol naplnený v sudoch a vrhaný na bojujúcu loď protivníka pomocou rúr umiestnených v prednej časti lode alebo bol hádzaný priamo do vody. Reakcia vody s touto zmesou spôsobovala intenzívny oheň. Tento efekt spôsoboval škody ako na kotviaciach, tak aj na plávajúcích lodiach. Taktiež sa používali malé rúrky, ktorými vrhali tento oheň jednotlivci. Táto metóda boja bola veľmi úspešná a zlož sa hasi-

la len veľmi ťažko, čím z taktického hľadiska zamestnávala časť posádky hasením a tá sa následne nemohla venovať boju. Presné zloženie „gréckeho ohňa“ zostáva tajomstvom starých Peržanov. V literatúre sa stretáme s tvrdením, že išlo o zmes sanitory, síry, lanového oleja a nafty alebo zmes síry, smolných triesok, kúdele, haseného vápna a nafty.

MECHANICKÁ ZMES

Prvou významnou a nadhlo jedinou vojenskou výbušninou bola mechanická zmes nazývaná čierny prach. Niekedy sa stretáme aj s názvom strelný prach alebo hadí prach. O tom kto, kde a kedy ho konkrétne vynášel, sa vedú polemiky. Je však historicky podložené, že z prvých používateľov to boli Čiňania, Mongoli, Arabi a azda Egypťania.

Čierny prach ako zmes síry, hnedého dreveného uhlia a dusičnanu draselného (známeho ako liadok, sanitra či čínsky sneh) bol v rôznych pomeroch známy a používaný nielen ako trhavina, ale aj ako strelivina či raketový pohon šípov. Tento systém využívali vojaci mongolského vládcu Temudžina (Džingischána) vo výbojoch proti Indii, Perzii a proti moslimom v rokoch 1218 a 1221. Oštepý a šípy po zapálení lietali až do vzdialenosti 100 – 150 m. To sa však už blížil čas, keď sa o čiernom prachu mala dozvedieť Európa.

Prvá písomná zmienka o čiernom prachu v Európe je vo forme anagramu v rozprave „De secretis operibus artis et nature te mullitate magiae“ Angličana Rogera Bacona. V roku 1242 ju opísal ako zmes 41,2 % sanitory, 29,3 % síry a 29,5 % dreveného uhlia. Zmes však bola pravdepodobne veľmi slabá. Miešala sa zasucha, čo spôsobovalo jej nehomogenitu a pred použitím ju musel strelec vždy zamiešať. Bol to veľmi jemný prášok, ktorý spôsoboval, že sa ťažko zapalovala. Napriek týmto nedostatkom nastal rozmach jej použitia. Používala sa najmä ako strelivina – výmetná náplň kamených alebo kovových guľí a ako trhavina na ničenie dobývacích pevností.

Prvá zmienka o palnej zbrani je vyobrazená v anglickom rukopise z roku 1326 „De officiis Regnum“ (O povinnostiach kráľov). Zobrazenej je tam strelec, ktorý prikladá pravdepodobne horúce železo k zadnej časti cibulovitej hlavne. Z hlavne vylietava šíp. Podľa farby zbrane asi išlo o mosadzný materiál hlavne. Prvú licenciu na výrobu dela získal neznámy majiteľ vo Florencii v tom istom roku, keď bol poverený výrobou mosadzného dela a železných delových guľí na obranu mesta. A prvý známy kontrakt? Ten bol určený pre správcu kráľovskej flotily na dodávku diel a guľí a bol uzatvorený v roku 1338 v Anglicku.

Z hľadiska technológie, ale aj prípravy surovín nebola výroba čierneho prachu jednoduchá. Bolo potrebné mať k dispozícii všetky tri základné suroviny. Drevné uhlie sa vyrábať dalo. Základnou surovinou na jeho výrobu však muselo byť mäkké drevo, napr. topoľové, lieskové, brezové a pod.

Nesmelo sa používať drevo tvrdé (dub, buk) ani drevo z ihličnatých stromov. Po spracovaní sa odstránili nezuholhatené kúsky a následne sa ručne rozbýjalo na menšie kúsky, mlelo a chránilo v sudoch pred vlhkosťou. Sira bola v Európe dostupná, musela sa však použiť kamenná, zbavená nečistôt a následne pomletá. Taktiež sa mlela ručne.

Chýbala strategická surovina: dusičnan draselný, ťiže liadok. Spočiatku sa dovážal z Indie a Číny cez talianske prístavy, ale rozvojom strelných zbraní sa čoraz viac prejavoval jeho nedostatok. V 15. storočí sa zistilo, že liadok sa tvorí z močoviny a vzniká v maštaliach a močových jamách. Začal sa teda zbierať. Tým čo chodili od dediny k dedine a zbierali tento materiál, sa hovorilo „salzmaní“ alebo „sanitráci“ (od slov soľ alebo sanitra). Tento materiál sa síce musel rafinovať, pretože bol znečistený, ale našiel sa zdroj dostupný aj v Európe.

Rafinácia bola jednoduchá technologická operácia. Vo vode sa liadok rozpustil a následne sa cez plátno preliť, čím sa zbavil mechanických nečistôt. Voda sa nechala vypariť a na dne kadi zostal čistý kryštalický liadok. Vzhľadom na to, že sa liadok stal strategickou surovinou, získali salzmaní alebo sanitráci od kráľov právo vstupovať do maštálí aj bez súhlasu ich majiteľov. Väčšina krajín zaviedla v 15. storočí na takúto výrobu štátny monopol a začali vznikať samostatné špecializované dielne a továrne. Už vtedy sa vedelo o nebezpečnosti výroby a preto tieto dielne či továrne vznikali za mestami, či mimo hlavných objektov hradov na odľahlých kopcoch a nazývali sa „prachárne“. Budovy bývali spravidla drevené, aby v prípade výbuchu nedošlo k veľkým škodám. Výrobne prachu boli na Slovensku veľmi rozšírené najmä v Bratislave, Levoči, Trnave, Banskej Bystrici-Radvani, Bardejove, Košiciach, Banskej Štiavnici, Borinke a inde. Jeden takýto kopec nazývaný „Pracháreň“ je aj v blízkosti nášho muničného skladu v Poprade-Kvetnici.

PRVÉ ATENTÁTY

Na prvé „teroristické“ použitie bolo treba čakať do druhej polovice 16. storočia. Použitie výbušnín na atentáty je spojené s rodinou Stuartovcov. Dňa 10. februára 1567 bol v škótskom Edinburgu spáchaný atentát na Henricha Stewarda lorda Darnleyho, manžela škótskej kráľovnej Márie Stuartovej. Atentát spáchal jeden zo služobníkov na príkaz grófa Bothwella a to tak, že umiestnil nálož čierneho prachu priamo do miestnosti pod kráľovu komnatu. Pri atentáte bol zničený celý dom, kráľ a jeden sluha boli ťažko zranení a následne atentátnikmi zastrelení.

Pokus o atentát sa nevyhol ani jeho syn, anglický kráľ Jakub I. S týmto prvým „oficiálnym“ teroristickým činom je spojený katolíck, bývalý vojak podporučík Guy Fawkes, ktorý sa počas vojen vo Flámsku oboznámil s výbušninami. Spolu so spoluúčastníkmi ako súčasť vzbury proti kráľovi chcel vyhodíť v roku 1605 do vzduchu budovu Westminsterského paláca. Sprisahanci vtedy do pivnice pod parlamentom nanosili vraj až 2,5 tony čierneho prachu a chceli vyhodíť palác do vzduchu, keď tam bude kráľ a celý parlament. V noci zo 4. na 5. novembra 1605 bolo sprisahanie odhalené, hlavný organizátor a vykonávateľ Guy Fawkes a jeho priateľ Thomas Winter boli prichytení pri číne so zápalkami a zápalnou šnúrou. Po mučení, keď prezradili všetkých spojencov, boli popravení.

V histórii výbušnín, konkrétne čierneho prachu a jeho použitia, je významne zapísané aj Slovensko, konkrétne Banská Štiavnica. Tu v roku 1627 použil Kaspar Weidl čierny prach na rozpojovanie horniny a zapísal sa tak do dejín ako prvý človek, ktorý použil čierny prach na mierové účely. Takže najskôr vojny, atentáty, teroristické útoky a až potom mierové využitie.

Čierny prach sa používal ako jediná výbušnina viac ako 500 rokov. Zmenami, ktorými prešiel, boli iba zmeny v technológii jeho výroby a pomery jednotlivých surovín. Na jeho zapalovanie stále slúžili sírne šnúry, stebľa a rúrky plnené prachom. Rozmách v oblasti zapalovania nastal v roku 1831, keď Angličan Bickford zostrojil prvú zápalnicu plnenú dušou z čierneho prachu.

K ďalšej zmene, ale iba v spojitosti s čiernym prachom, prispel francúzsky chemik Claude Louis Berthollet (1748 – 1822). Tento chemik objavil pri bielení plátna, vosku a papiera novú zlúčeninu – chlorečnan draselný. Táto zlúčenina,

nazývaná aj Bertholletova soľ, uvoľňuje značné množstvo kyslíka, čo priviedlo chemika k myšlienke nahradiť v čiernom prachu liadok týmto chlorečnanom. V roku 1788 navrhol prach v zložení 75 % chlorečnanu draselného, 12,5 % síry a 12,5 % dreveného uhlia. Táto zmes však bola veľmi citlivá na vonkajšie podnety a pokusy sa končili často tragicky. Nová zmes bola pre bežnú manipuláciu nepoužiteľná. Prínos tohto chemika na oblasť výbušnín však predsa len nastal, a to vynájdением traskaviny, t. j. výbušniny vysoko citlivej na vonkajšie vstupné impulzy. V roku 1788 vynášel pôsobením amoniaku na oxid strieborný tzv. Bertolletovo traskavé striebro. V rovnakom období bola objavená ďalšia významná traskavina – traskavá ortuť. To sa však už blížilo 19. storočie, ktoré malo znamenať pre oblasť výbušnín obrovský zlom.

MUŽ, KTORÝ ZVIDITEĽNÉ VÝBUŠNINY

Prvou výbušninou – trhavinou praktického významu bol nitroglycerín, ktorý ako prvý pripravil taliansky chemik Ascanio Sobrero v roku 1846. V roku 1854 prišli Rusi Zinin a Petračeský s nápadom používať túto čistú bezfarebnú kvapalinu v stavebníctve ako trhavinu na rozpojovanie horniny. Nevýhodou bolo, že je nebezpečná na prepravu, vybuchovala pri náraze, ale aj pri rýchlom zohriatí. Boli potrebné úpravy, aby sa stala prakticky použiteľnou. A tu je čas, keď na scénu dejín výbušnín vstupuje muž, ktorý najviac zviditeľnil výbušniny a stal sa synonymom ich výroby a používania: Alfréd Bernhard Filip Nobel (1833 – 1896), švédsky chemik a priemyselník. Už jeho otec Immanuel experimentoval s výbušninami a spolu so synmi Alfrédom a Emilom založil blízko Štokholmu továrňu na výrobu nitroglycerínu. Cieľom

V histórii výbušnín, konkrétne čierneho prachu a jeho použitia, je významne zapísané aj Slovensko, konkrétne Banská Štiavnica. Tu v roku 1627 použil Kaspar Weidl čierny prach na rozpojovanie horniny a zapísal sa tak do dejín ako prvý človek, ktorý použil čierny prach na mierové účely. Takže najskôr vojny, atentáty, teroristické útoky a až potom mierové využitie.

bolo vyrobiť bezpečnejší nitroglycerín. V roku 1864 došlo v továrni k výbuchu, pri ktorom zomrel Alfrédov mladší brat Emil a ďalší štyria zamestnanci. Otec, zdrcený touto tragédiou, ale aj ekonomicky zruinovaný, zanechal podnikanie a zakrátko zomrel na následky mŕtvice. Alfréd pokračoval v pokusoch. V roku 1865 založil spoločnosť Dynamit Nobel AG a v roku 1867 vynášel dynamit. Dynamit je zlúčeninou nitroglycerínu a sivej pálenej infuzórieovej hlinky (kremeniny). Citlivosť tejto výbušniny je závislá od nitroglycerínu a reguluje sa práve pomerom týchto komponentov. Dynamit však nie je jedinou výbušninou alebo pomôckou, ktorú vynášel alebo zdokonalil Nobel. Medzi jeho ďalšie významné vynálezy patrili v roku 1863 rozbúška s náplňou traskavej ortuť, v roku 1869 úprava dynamitu výmenou kremeniny za zmes spáľiteľných látok (napr. drevné uhlie) a oksylichovadla (dusičnan draselný), v roku 1875 vývoj trhacej želatíny (zmes nitroglycerínu a nitrocelulóza). Konečným riešením vývoja dynamitov je tzv. „Extra dynamit“ patentovaný v roku 1879. Ten v zložení: nitroglycerín, nitrocelulóza, drevitá múčka a dusičnan amónny je základom pre dnešné dynamity. Vzhľadom na to, že výroba dynamitov a ostatných vynálezov sa čoskoro rozšírila po celom svete, patrili vtedy Alfréd Nobel k najbohatším ľuďom. Staval ďalšie fabriky po celej Európe a jedna z nich je aj v Bratislave (bývalá Dynamitka, potom Chemické závody Juraja Dimitrova, teraz Istrochem). Pre väčšinu ľudí je však Alfréd Nobel známy viac ako majiteľ najslávnejšieho závetu na svete. Výnosy získané zo zanechaného majetku financujú odmeny pre držiteľov Nobelovej ceny za prínos pre ľudstvo.

Súčasne s rozvojom výbušnín na báze nitroglycerínu sa na svet dostala náhrada čierneho prachu ako streliviny, t. j. výbušniny, ktorá svojím horením dodáva energiu pohybu strele alebo rakete. Fridrich Schonlein vyrobil v roku 1788 strelnú bavlnu a objavil tiež nitrocelulózu, ku ktorej vynájdeniu sa hlásili ďalší traja ľudia – prof. Christian Friedrich Schonbein v máji 1846 v Bazileji, prof. Bottger z Frankfurtu nad Mohanom v auguste a prof. Otto z Braunschweigu v októbri toho istého roka. Ďalšie spracovanie strelnej bavlny francúzskym chemikom Vieilleom viedlo k vzniku strelných bezdymných prachov. Nitrocelulózoový a nitroglycerínový prach sa po zlepšení výrobných postupov začal vo veľkom vyrábať asi od roku 1884.

V roku 1872 pripravil Viktor Meyer kvapalnú trhavinu nitrometán, ktorá sa stala neskôr významnou zložkou kvapalného raketového paliva (monergol) a dodnes je štandardom na kvapalnú vojenskú trhavinu. Bol to prvý krok k vytvoreniu kvapalných raketových hmôt a následne k vzniku účinných rakiet.

Vývoj výbušnín a munície sa rozbehol naplno a v rokoch 1884 – 1885 dochádzalo k pokusom plniť strely nitrocelulózu. Tento spôsob sa vzhľadom na vlastnosti nitrocelulózy, najmä nestabilitu a vysokú citlivosť, ukázal ako nevhodný. Bolo treba nájsť inú výbušninu – trhavinu vhodnú ako náplň striel. Už v roku 1771 P. Bulford prvý raz syntetizoval trinitrofenol – kyselinu pikrovú. Výbušné vlastnosti kyseliny pikrovej však objavil až o sto rokov G. Sprengel. Náplňou striel sa preto na nasledujúce obdobie stala najmä kyselina pikrová, ktorej výbušné vlastnosti využil pre munície v roku 1885 Francúz Eugène Turpin, ktorý objavil jej schopnosť detonovať pri použití dostatočného vstupného impulzu. Navrhol tiež jednoduchý spôsob plnenia striel liatím. Táto trhavina sa čoskoro stala náplňou delostreleckých striel vo väčšine krajín.

Vo Francúzsku bola zavodená ako melinit, vo Veľkej Británii ako lydit, v Rakúsko-Uhorsku ako ekrazit, v Japonsku ako šimose. S touto trhavinou sú spojené aj technologické pokroky. Začala sa flegmatizácia, t. j. znižovanie citlivosti výbušniny. Kyselina sa flegmatizovala 12 % parafínom, aby bola dobre použiteľná pri lisovaní náplní striel. Napriek množstvu výhod, ktoré táto výbušnina mala, ako boli nečistoty na vonkajšie impulzy, bezpečnosť pri priestrele, vysoká hustota, pri liatí sa začali prejavovať aj jej negatívne vlastnosti. Kyselina pikrová ako každá kyselina reaguje s kovmi a vytvára s nimi pikráty vysoko citlivé na vonkajšie impulzy (trenie, náraz a pod.). Tie následne spôsobovali, že pri neopatrnej manipulácii dochádzalo k nežiaducim výbuchom.

Bolo treba nájsť alternatívu, ktorá by nemala pri dlhodobom skladovaní a pri používaní nežiaduce účinky a vyhovovala vojenskému použitiu. V roku 1863 objavil I. Bilbrand trinitrotoluén – tritol (TNT), ale využívať sa začal až od r. 1891, keď sa zlepšila technológia výroby. Ďalšie trhaviny boli objavené postupne. V roku 1887 získal K. Martens tetryl, v roku 1879 Lenc vyrobil hexogén a v roku 1894 pripravili Tollen a Vigan pentrit. Ako najvhodnejšia alternatíva ku kyseline pikrovej sa nakoniec ukázal trinitrotoluén – tritol (TNT). K prvému použitiu v armáde a k zavedeniu TNT do vojenskej výzbroje však došlo až v roku 1902 v Prusku.

mjr. Vladimír KAVICKÝ

Sekcia obranného plánovania a manažmentu zdrojov predsedsa výbušnínarskej komisie ministra obrany

Celoštátna spartakiáda 1975

Armádny šport na Slovensku (6)

Pre začiatok sedemdesiatych rokov bol charakteristický tzv. konsolidačný proces, ktorý neobišiel ani oblasť športu. Okrem dôrazu na masovú telesnú výchovu a šport sa vyzdvihovala aj nevyhnutnosť „povzniesť na novú úroveň štátnu športovú reprezentáciu“. Konštatovalo sa neuspokojivé umiestnenie na olympijských hrách. Na XI. Zimných hrách v Sapore sa naši armádni športovci podieľali na zisku len jednej bronzovej medaily v ľadovom hokeji.

Na hrách štartoval aj skokan na lyžiach K. Kodejška (Dukla Banská Bystrica) – na strednom mostíku doskočil na 7. – 8. mieste. Na XX. Letných olympijských hrách v Mníchove v roku 1972 získali armádni športovci jednu stříbornú v športovej strelbe a podieľali sa na druhom mieste družstva hádzanárov. V doterajšej histórii išlo o najhoršie povojnové vystúpenie armádnych športovcov na olympijských hrách. Zo slovenských športovcov štartovali na olympijských hrách vzpierač O. Hekel (Dukla Plzeň), ktorý skončil na nepopulárnom 4. mieste rovnako ako atlét J. Demeč (Dukla Praha), člen štafety 4 x 100 m. Na bodovanom 5. mieste sa umiestnil atlét D. Moravčík (Dukla Praha) v disciplíne 3 000 m prekážok. Výraznejšie úspechy nedosiahli ani ďalší naši športovci. Preto sa začala venovať pozornosť vrcholovému športu vytváraním stredísk vrcholového športu.

ARMÁDNE STREDISKÁ

Na základe záverov IV. zjazdu ČSZTV z 15. – 17. 11. 1973 a uznesenia vlády č. 96 zo dňa 11. 4. 1974 vydal 23. 3. 1975 minister národnej obrany rozkaz s účinnosťou od 1. 10. 1974, ktorým ustanovil Správu vrcholového a výkonnostného športu (SVVŠ) a vedeckovýskumné pracovisko vrcholového športu (SVVŠ) a vedeckovýskumné pracovisko vrcholového športu (SVVŠ) a vedeckovýskumné pracovisko vrcholového športu (SVVŠ) a vedeckovýskumné pracovisko vrcholového športu (SVVŠ).

strelby, moderného päťboja a biatlonu boli premiestnené do Banskej Bystrice. Iba AŠD šermu našlo nový domov v Olomouci. V tomto roku bolo premiestnené aj AŠD vzpierania z Banskej Bystrice do Trenčína. V roku 1977 bolo zo Žiliny do Banskej Bystrice premiestnené AŠD plaveckých športov. V roku 1979 bola v tomto AŠD zrušená skupina vodného póla a pólisti posilnili výkonnosť družstvo pri VTJ Plzeň.

Vo funkcii veliteľov armádnych stredísk na Slovensku sa postupne vystriedali pri ASVŠ Dukla Banská Bystrica I. Gibala (do roku 1972), K. Černý (1975 – 1976). V rokoch (1972 – 1975) vykonával K. Černý funkciu veliteľa z poverenia, J. Nagy (1976 – 1982), V. Kováčik (1982 – 1986), O. Zelenáňský (1986 – 1990) a I. Čierny (1990 – 1992). I. Čierny vykonával funkciu veliteľa aj po vzniku Slovenskej republiky. V prípade ASVŠ Dukla Trenčín veliteľskú funkciu zastávali E. Bella (do roku 1972), D. Čikel (1979 – 1982), R. Vilček (1982 – 1988) a J. Vlčko (1988 – 1992). Podobne J. Vlčko vykonával funkciu veliteľa aj po vzniku Slovenskej republiky.

V roku 1974 došlo k úprave výkonnostného športu. Z rozhodnutia ministra národnej obrany sa vytvorila štruktúra výberových oddielov vojenských telovýchovných jednot (VTJ), ktoré tvorili širšiu základňu pre vrcholový šport v ČSLA. Športovcov výberových oddielov VTJ v plánovaných počtoch sústredili v príslušnom útvare v jednej čate (rote) podľa rozhodnutia príslušných veliteľov okruhov, zväzov, náčelníkov vojenských škôl. Vojakov športovcov týchto čiat (rôt) cvičiť v odbornosti podľa zaradenia v jednotke a upraviť im programy bojovej prípravy s počtom hodín zníženým o 40 % vo vojenských školách bez krátenej počtu hodín.

Na Slovensku to boli oddiely hádzanej pri VTJ VVVTŠ Martin, oddiel džuda pri VTJ VVVTŠ Žilina, futbalový oddiel pri VTJ VÚ 5201 Prešov, oddiel atletiky a jazdového lyžovania pri VTJ VVTŠ Liptovský Mikuláš, oddiel bežeckého lyžovania pri VTJ VÚ 8261 Brezno, oddiel jazdového lyžovania pri VÚ 1083 Kežmarok, oddiel motorizmu pri VTJ VÚ Nitra a VTJ VÚ 2982 Nitra, oddiel volejbalu pri VVTŠ Martin, oddiel športovej strelby pri VÚ 8014 Sereď a napokon oddiel vzpierania pri VÚ 6767 Trenčín.

Reorganizácia armádneho športu bola zameraná predovšetkým na olympijské hry v roku 1976. Na zimnej zopakovali armádni športovci výsledok z predchoj, keď sa opäť podieľali len

na jednej bronzovej v ľadovom hokeji. Zo slovenských „Dukiel“ štartoval len biatlonista Z. Pavlíček (Dukla Banská Bystrica) ako člen štafety 4 x 7,5 km. Na letných hrách bolo vystúpenie našich armádnych športovcov úspešnejšie. Podiel na tom mal predovšetkým dráhový cyklista A. Tkáč (Dukla Trenčín), ktorý si v kráľovskej cyklistickej disciplíne sprinte vyjázdl zlatu a moderný päťbojár B. Starovský (Dukla Banská Bystrica), ktorý sa ako člen družstva podieľal na zisku striebra. Ďalší naši armádni športovci už takí úspešní neboli – olympijské body získal len športový gymnasta M. Netušil (Dukla Banská Bystrica) – na bradlách skončil na 5. mieste. Ďalej na hrách štartovali hádzanár J. Papierník (Dukla Praha), atlét J. Plachý (Dukla Praha) a D. Moravčík (Dukla Praha), džudista V. Novák (Dukla Banská Bystrica), športový strelec I. Nemethy (Dukla Banská Bystrica) a napokon vzpierač D. Drška (Dukla Trenčín). Medzi olympiádami sa organizovala Spartakiáda spriatelenej armád, ktorá mala letnú a zimnú časť. Okrem spartakiád sa organizovali aj majstrovstvá spriatelenej armád v jednotlivých druhoch športu.

V oblasti masového športu sa pokračovalo v organizovaní Armádnych športových hier. Svoje miesto si v armádnej telovýchove opäť našla príprava na spartakiádne vystúpenie. V roku

Olympijské body získali ešte džudista P. Petříkov (Dukla Banská Bystrica), ktorý skončil na 5. mieste a atlét J. Plachý (Dukla Praha), ktorý na 1 500 m trati dobehol na 6. mieste. Ďalší naši športovci sa do bodového hodnotenia národov nedostali. Z atlétov to boli D. Malovec, P. Blažek, J. Pribilinec všetci (Dukla Banská Bystrica). Z rovnakého strediska bol aj džudista J. Kříž.

NOVÝ SYSTÉM

V roku 1981 na základe neúspešnej reprezentácie na OH v roku 1980 došlo k prehodnoteniu systému riadenia armádneho športu. Výsledkom bola ďalšia diferenciácia. Armádny vrcholový šport začala riadiť Správa vrcholového športu (SVŠ), pričom ASVŠ Dukla Praha riadila SVŠ priamo. ASVŠ Duklu Liberec a ASVŠ Duklu Olomouc prostredníctvom telovýchovného oddelenia Západného vojenského okruhu (ToVZVO). ASVŠ Duklu Banská Bystrica a ASVŠ Duklu Trenčín telovýchovným oddelením veliteľstva Východného vojenského okruhu (ToVVO). Kompetencie medzi SVŠ a ToVZVO, respektíve ToVVO boli nasledujúce:

- centrálne, t. j. SVŠ bola zabezpečená oblasť metodická, vedeckovýskumná, zdravotnícka, psychologická, finančná, zahraničných stykov a dovoz športového materiálu zo zahraničia. Ďalej bolo centrálne zabezpečované jednotné plánovanie činnosti ASVŠ formou výcvikových dokumentov s dôrazom na ideovo-výchovnú a športovú činnosť,
- zo stupňa vojenských okruhov boli podriadené ASVŠ riadené po stránke veliteľskej, stranicko-politickej, personálnej, logistickej a materiálno-technickej materiálom z tuzemska.

Oblasť metodická bola rozdelená takto:

- To VZVO sa zameriavalo na zimné športy,
- To VVO sa zameriavalo na branné športy.

V roku 1982 bolo zo zostavy armádneho vrcholového športu vyradené bežecké lyžovanie. Novými smernicami sa stanovilo, že výkonnostný šport sa delí na oddiely s vyššou a nižšou výkonnosťou. Vojakom športovcom v oddieloch s vyššou výkonnosťou sa upravili programy bojovej prípravy s počtom hodín znížených o 40 %.

Na Slovensku do tejto kategórie patrili oddiely VTJ: v bedmintonu VTJ VÚ Nové Mesto nad Váhom, v biatlone VTJ VÚ 8216 Brezno, v boxe, hádzanej a motorizme VTJ VÚ Martin, v cyklistike VTJ VÚ 5949 Pezínok, v džude a karate VTJ VVLŠ Košice, vo futbale VTJ VVTŠ Liptovský Mikuláš a VTJ VÚ 8216 Sereď, v basketbale, športovej strelbe a v stolnom tenise VTJ VVTŠ Liptovský Mikuláš, v ľadovom hokeji VTJ VÚ 8700 Michalovce a VTJ VÚ 4424 Topoľčany, v lyžovaní VTJ VVTŠ Liptovský Mikuláš a VTJ VÚ 1083 Kežmarok, v motorizme VTJ

VÚ Martin, vo volejbale VTJ VÚ 5946 Humenné a vo vzpieraní VTJ VÚ 2982 Nitra.

V roku 1984 sa naša reprezentácia zúčastnila na zimných olympijských hrách. Armádni športovci sa podieľali na zisku striebra v ľadovom hokeji a na bronz v skoku družstiev. V reprezentačnom družstve hokejistov bol aj I. Liba (Dukla Jihlava). Ďalej štartovali: skokan na lyžiach J. Parma, biatlonisti P. Zelinka a V. Jureček všetci (Dukla Banská Bystrica). Z tejto trojice bodoval len P. Zelinka ako člen štafety 4 x 7,5 km. Na letných olympijských hrách sme neštartovali. Náhradou mali byť pretek „Družba“ organizované pre štáty východného bloku. Napriek tomu, že organizačné zmeny realizované v predchádzajúcom období, ako aj výsledky armádnych športovcov boli hodnotené ako uspokojivé, realizovali sa ďalšie organizačné zmeny, ktoré vyplývali zo záverov Predsedníctva ÚV KSČ z 11. 3. 1983 a uznesenia vlády č. 135 zo dňa 26. 5. 1983. Rozkazom ministra národnej obrany bola 1. apríla 1985 vytvorená Správa vrcholového športu (SVŠ), ktorá priamo riadila jednotlivé ASVŠ, pričom ASVŠ Dukla Olomouc bolo zrušené. Zriadili sa strediská vrcholového športu mládeže (ďalej len SVŠM) v ASVŠ Dukla Praha, Liberec, Banská Bystrica a Trenčín. Poslaním SVŠ – M ČSLA bolo zabezpečiť pre armádny vrcholový šport vlastnú mládežnícku základňu kvalifikovaným výberom, výchovou a prípravou mládeže talentov pre AŠD. Do SVŠ – M sa začleňovali mladí talentovaní športovci spravidla vo veku 13 – 20 rokov. Z vrcholového športu boli vyradené AŠD tenisu, AŠD saní, AŠD vodného slalomu a AŠD jazdového lyžovania. Pri ASVŠ Dukla Trenčín založili AŠD stolného tenisu. Reorganizáciou sa ciele a úlohy armádneho vrcholového športu výrazne nezmenili. Došlo však k diferencovanému prístupu k jednotlivým športovým odvetviám.

- Športy so zvláštnymi podmienkami zabezpečenia: Boli to športové hry – futbal a ľadový hokej.
- Športy 1. kategórie s komplexným zabezpečením: Bolo to jedenásť vybraných olympijských odvetví – ľahká atletika, dráhová a cestná cyklistika, športová gymnastika, judo, rýchlostná kanoistika, lyžovanie – beh a skok, plávanie, športová strelba, veslovanie, vzpieranie, zápas grécko-rímsky a voľný štýl.
- Športy 2. kategórie s čiastočným zabezpečením: Bolo to osem vybraných a branno-technických športov: biatlon, box, lyžovanie – združení, motorizmus, parašutizmus, moderný päťboj, šerm, stolný tenis, hádzaná, basketbal a volejbal.

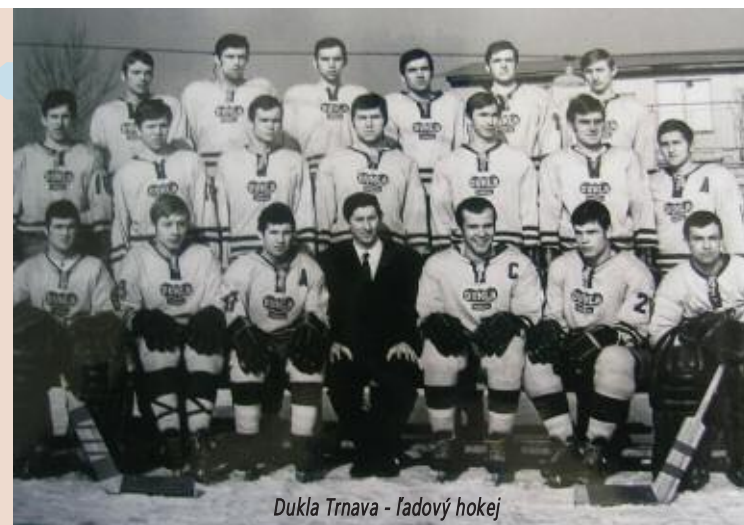
Či bola reorganizácia armádneho športu správna, mali ukázať výsledky na olympijských hrách v roku 1988. Na zimných hrách sa armádni športovci museli uspokojiť len s jednou stříbornou a dvomi bronzovými medailami, no tentoraz bez podieľu športovcov zo slovenských športových stredísk. Na nepopulárnom 4. mieste v súťaži družstiev skončili skokani na lyžiach J. Parma a L. Dluhoš (oba Dukla Banská Bystrica). J. Parma získal olympijské body za 5. miesto na strednom mostíku, čo sa nepodarilo L. Dluhošovi a biatlonistovi F. Chládekovi (Dukla Banská Bystrica). Olympijský bod za 6. miesto priviezli aj ľadoví hokejisti. V tomto družstve mala zastúpenie aj Dukla Trenčín v osobe V. Růžičku a R. Radeviča.

Na letných olympijských hrách v tomto roku bola naša reprezentácia úspešnejšia. Evidovateľný zisk olympijských medailí mohli aj športovci zo slovenských športových stredísk. Chodec J. Pribilinec získal na 20 km trati zlatu a oštepár J. Železný stříbro (oba Dukla Banská Bystrica). Olympijské body zbierali aj ďalší naši športovci. Za 4. miesto v disciplíne na bežiaci terč ho získal športový strelec J. Kermiet (Dukla Praha). Za úspech možno považovať aj 6. miesto družstva moderných päťbojárov v zložení M. Kadlec, P. Blažek a J. Prokópius (všetci Dukla Banská Bystrica). Na 6. bodovanom mieste skončil aj vodák A. Szabó (Dukla Praha) a zápasník T. Jankovics (Dukla Trenčín). Z ďalších našich armádnych športovcov na hrách štartovali džudista P. Petříkov, chodci P. Blažek, R. Mrázek a P. Szikora, výtvalci K. David a M. Vrábel (všetci Dukla Banská Bystrica). Z Dukly Praha to bol diskár I. Bugár, z Dukly Olomouc pástiar M. Fránek a z Dukly Trenčín vzpierač J. Dudáš.

V roku 1989 došlo na základe nových tabuliek k niektorým čiastkovým zmenám v zaradení športov medzi jednotlivými ASVŠ. 1. augusta 1990 bolo zrušené AŠD boxu. AŠD basketbalu, šermu v Olomouci a cestnej cyklistiky v Brne sa 1. januára 1990 dostali do podriadenosti ASVŠ Dukla Trenčín. Pri ASVŠ Dukla Banská Bystrica zrušené AŠD plávania a športovej gymnastiky a športovci prešli do novovytvoreného AŠD rôzne. Zmeny sa v roku 1989 uskutočňovali aj v oblasti výkonnostného športu. Rozkazom ministra národnej obrany bolo dňom 1. 4. 1989 povolené vojakom hosťovanie za oddiely civilných telovýchovných jednot. 1. októbra 1990 sa zrušila SVŠ a jej úlohy, ako aj úlohy Oddelenia telesnej prípravy a brannej výchovy, správy bojovej prípravy MNO prebrala Správa telesnej výchovy a športu (STVaŠ).

Ďalšia zmena nastala v záujmovo-sportovej oblasti. V roku 1990 bola zavedená vojenská telovýchovná triednosť (VTT) pre vojakov z povolania s cieľom zvýšiť telesnú zdatnosť. Súťaž bola postupovou bez rozdielov kategórií so zámerom nahradiť ňou výročné preskúšanie z telesnej zdatnosti. Napriek pomerne veľkej popularite tejto súťaže sa zámer napokon nepodarilo realizovať.

Peter BUČKA

Dukla Trnava - ľadový hokej

AŠD atletiky 1971

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Návrh sa predkladá v súlade s Plánom legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2009. Vzhľadom na skutočnosť, že Slovenská republika sa nachádza v hospodárskej kríze, nie je v ekonomických možnostiach rezortu realizovať pôvodne zamýšľané opatrenia. V návrhu zákona sa preto predkladajú len opatrenia, ktoré nemajú finančný dopad a ktoré vyplývajú z aplikácie praxe. Nenavrhujú sa žiadne také opatrenia, ktoré by mali za následok znížovanie úrovne odmeňovania profesionálnych vojakov.

VÝKON ŠTÁTNEJ SLUŽBY

Podmienky výkonu štátnej služby profesionálneho vojaka sa precizujú tak, aby postihovali takých profesionálnych vojakov, ktorí porušujú základné povinnosti profesionálneho vojaka a zákony Slovenskej republiky všeobecne.

1. V kontexte udalostí, ktoré Ministerstvo obrany Slovenskej republiky v poslednom čase riešilo, sa navrhuje rozšírenie fakultatívnych dôvodov na prepustenie zo služobného pomeru o tieto dôvody:

- vedenie motorového vozidla pod vplyvom alkoholu alebo iných psychotropných látok mimo výkonu štátnej služby,
- strata alebo neoprávnená manipulácia s informáciami, ktorých obsahom sú osobné údaje podľa zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov alebo utajované skutočnosti podľa zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

2. Ustanovenie o fakultatívnom prepustení zo služobného pomeru profesionálneho vojaka sa navrhuje spísiť tak, že dôvodom na prepustenie môže byť, ak profesionálny vojak v priebehu 12 po sebe nasledujúcich mesiacov opakovane porušil základné povinnosti. V porovnaní s platnou právnou úpravou sa predlžuje sledované obdobie zo 6 na 12 mesiacov, čím sa má dosiahnuť zvýšenie disciplinovanosti profesionálnych vojakov.

3. Navrhujú sa doplniť dôvody na skončenie služobného pomeru, ktoré budú posudzované ako závažný spôsob porušenia základnej povinnosti:

- neúplné alebo nepravdivé uvedenie údajov o majetkových pomeroch profesionálneho vojaka,
- porušenie liečebného režimu počas dočasnej neschopnosti vykonávať štátnu službu,
- neospravedlnená neprítomnosť vo výkone štátnej služby najmenej päť dní v kalendárnom roku.

Pri prepustení zo služobného pomeru z dôvodu závažného porušenia základnej povinnosti stráca profesionálny vojak nárok na odchodné podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a nárok na výsluhový dôchodok mu vzniká až po dovŕšení veku potrebného na vznik nároku na starobný dôchodok podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení.

4. Ustanovenie o dočasnom pozbavení výkonu štátnej služby profesionálneho vojaka, ktoré má fakultatívny charakter, sa navrhuje zmeniť tak, aby malo obligatórny charakter.

5. Spresňujú sa niektoré ustanovenia súvisiace s výkonom štátnej služby profesionálnych vojakov aby vynakladanie rozpočtových prostriedkov bolo cieľové a efektívne. Napr. poskytovanie aktivačného príspevku sa spresňuje tak, že nárok na vyplatenie pomernej časti aktivačného príspevku sa zachováva v prípade, že bol profesionálny vojak premiestnený v záujme služobného úradu. Súčasne sa navrhuje, aby pri premiestnení na vlastnú žiadosť na funkciu s inou odbornosťou profesionálny vojak stratil nárok na doplatenie aktivačného príspevku. Navrhujú sa pozastaviť vyplatenie pomernej časti aktivačného príspevku, ak bol profesionálny vojak dočasne pozbavený výkonu štátnej služby. Ustanovuje sa povinnosť vrátiť aktivačný príspevok alebo jeho pomernú časť, ak profesionálny vojak skončí služobný pomer pred uplynutím doby ustanovenej zákonom,

- poskytovanie príspevku na bývanie sa vecne a rozsahovo nemení, existujúce ustanovenia sa len terminologicky zladujú s Trestným poriadkom,
- poskytovanie náhrady na návštevu rodiny sa spresňuje, aby sa zamedzilo paušalizovaniu tohto plnenia. Navrhujú sa, že náhrada na návštevu rodiny nepatrí počas dočasnej práceneschopnosti, čerpania dovolenky, dodatkovej dovolenky, náhradného voľna, služobného voľna, preventívnej rehabilitácie, okrem dní nástupu a ukončenia návštevy rodiny,
- doplnia sa povinnosť uhradenia nákladov spojených s prehlbovaním kvalifikácie, ak profesionálny vojak skončí služobný pomer pred uplynutím doby štvornásobku dĺžky prehlbovania kvalifikácie.

6. V nadväznosti na maximálne doby služby vo vojenských hodnostiach vojak 2. stupňa až desiatnik sa navrhuje zmeniť aj maximálna doba služby vo vojenskej hodnosti čatár na 20 rokov.

7. Doby výsluhy vo vojenských hodnostiach poručík a nadporučík sa navrhujú predĺžiť z päť na šesť rokov. Zároveň sa v prechodných ustanoveniach umožňuje týmto profesionálnym vojakom do jedného mesiaca vyjadriť súhlas resp. nesúhlas s jej predĺžením.

8. Pre vedúceho služobného úradu sa navrhuje ustanoviť možnosť udelenia výnimky z maximálnej doby služby aj po uplynutí maximálnej doby služby, najdlhšie však do dosiahnutia 55 rokov fyzického veku, ak profesionálny vojak spĺňa zákonom ustanovené podmienky, ak takéto ponechanie je v záujme služobného úradu a ak s tým profesionálny vojak súhlasí. Súčasne takýto profesionálny vojak bude môcť byť zaradený aj do konkurenčného výberu.

9. Z poznatkov z aplikácie praxe vyplynula potreba zákonom ustanoviť, že funkcie, ktoré sú určené pre ustanovenie profesionálnych vojakov po ich návrate zo zahraničných misií alebo operácií, sa považujú za obsadené funkcie.

10. Sprehľadňuje sa konanie pri riešení disciplinárnych priestupkov a priestupkov profesionálnych vojakov v nadväznosti na zákon o priestupkoch.

11. Navrhujú sa vypustiť možnosť preplatenia nevyužitých výstrojných bodov pri skončení služobného pomeru.

Návrh zákona vláda Slovenskej republiky schválila na svojom rokovaní 19. augusta 2009 a jeho účinnosť sa navrhuje 1. januára 2010, okrem ustanovení, ktoré umožňuje zaradiť do konkurenčného výberu aj takého profesionálneho vojaka, ktorý bol zaradený do programu udržiavania. Účinnosť tohto ustanovenia sa navrhuje 1. januára 2011.

Vladimír GEMELA
Ilustračné foto Peter DOVINA

Zomrel slovenský veterán RAF

Generálmajor vo výslužbe Mikuláš Grofčík, ktorý bol počas 2. svetovej vojny príslušníkom čs. perutí RAF, zomrel 3. augusta v Londýne vo veku 92 rokov.

Vyrastal vo Vikartovciach pri Poprade. Koncom roku 1939 sa mu ako presvedčenému antifašistovi podarilo odísť za dramatických okolností cez Maďarsko a Juhošláviu na Blízky Východ, kde sa stal súčasťou čs. zahraničných vojenských jednotiek. Zúčastnil sa ústupových bojov vo Francúzsku. Po príchode do Veľkej Británie sa stal príslušníkom 312. čs. leteckej perute. Po 2. svetovej vojne sa vrátil do Československa. Dva roky pôsobil vo veliteľských funkciách na pražskom vojenskom letisku Kbely. Tesne pred prevratom v roku 1948 sa mu s anglickou manželkou Margaret podarilo odísť späť do Veľkej Británie. V Londýne si doplnil technické vzdelanie a pracoval v oblasti leteckého výskumu. Posledných 16 rokov pred odchodom do dôchodku pôsobil na City University London ako odborný asistent. Generálmajor v. v. Mikuláš Grofčík bol celý svoj život presvedčený demokrat, hrdý na svoju domovinu. Bol členom Zväzu letcov slobodného Československa so sídlom v Londýne. Podľa pridelenca obrany SR vo Veľkej Británii generálmajora Jozefa Dunaja bol jedným z dvoch posledných slovenských veteránov RAF žijúcich na Britských ostrovoch. Česť jeho pamiatke! Smútočná rozlúčka s M. Grofčíkom bola v Londýne 28. augusta a jeho pohreb sa v prítomnosti veliteľa vzdušných síl OS SR genmjr. Juraja Baránka konal 12. septembra v Poprade.

Pavol VITKO

Úcta padlým bojovníkom

Vojenský cintorín obetí druhej svetovej vojny v Štúrove, na ktorom sú pochovaní vojaci Červenej armády, ktorí padli pri oslobodzovaní juhu Slovenska, dostal novú, krajšiu tvár. Na podnet podpredsedníčky NR SR Anny Belousovej a občianskeho združenia Pamätáme, ho zrekonštruovali vysokoškolskí študenti z Ruska, zo Slovenska a z ďalších krajín. Rekonštrukcia sa začala v roku 2007 a vyžiadala si celkové náklady takmer 150 000 eur (4,5 milióna Sk). Skupina študentov opravovala náhrobné kamene a nápisy na nich, reštaurovala vápencový reliéf, obnovovala monumentálnu sochu Smútiaca matka, ktorá je dominantou cintorína. Na vojenskom cintoríne je pochovaných vyše 5 200 sovietskych vojakov. Svoje životy položili od decembra 1944 do marca 1945 počas ťažkých bojov v meste a okolí, z ktorých najťažší bol boj o kamenínske predmestie. Vojenský cintorín bol zriadený krátko po skončení vojny a patrí k najväčším vojenským cintorínom na Slovensku.

(bj)
Foto Jožo T. SCHÖN

Protokol v praxi (44) Pitie kávy a čaju v spoločnosti

Každodenné pitie kávy a čaju sa pre nás stalo natoľko rutinnou záležitosťou, že sa ani nezamýšľame nad tým, či aj tu platia nejaké pravidlá spoločenského správania. A ony platia. Pitie kávy a čaju je rituál, ktorým sa začína alebo končí nejedno spoločenské, rodinné či pracovné stretnutie a mali by sme mu preto venovať dostatočnú pozornosť. Káva aj čaj sú obľúbeným nápojom, ale aj malou šálkou sa môžete dopustiť spoločenského faux pas. Predídte mu. Medzi najzákladnejšie pravidlá patria:

- šálka na kávu a na čaj s tanierikom pod šálku patria k sebe,
- káva sa pije len z porcelánových šálok s podšálkou a lyžička, ktorou si ju miešame, sa nikdy a za žiadnych okolností neolizuje,
- kávové šálky od čajových odlišíme podľa veľkosti, na kávu sú menšie,
- nikdy do tých istých šálok neservírujeme čaj, platí to aj o kanvičkách,
- lyžička patrí na podšálku a slúži iba na osladenie a premiešanie nápoja,
- strngotať s lyžičkou hlučne v šálke a nechať ju dokonca trčať zo šálky je nielen nespoľehodné, ale aj nebezpečné, riskujete totiž, že si ňou pichnete do oka,
- na stole by pri podávaní kávy a čajov nemala chýbať cukorníčka a klieštiky na cukor, ako aj kanvička na mlieko alebo smotanu,
- v prípade, že si kávu alebo čaj s kanvice nalievame sami, napr. v hoteli pri raňajkách nemusíme zdvihnúť aj tanierik,
- v prípade, že nalievame kávu hosťom, mali by sme šálku zdvihnúť spolu s tanierikom,
- rovnako keď sedíme na porade mimo hlavného rokovacieho stola, mali by sme tanierik zdvihnúť spoločne so šálkou, zabránime tak znečisteniu odevu,
- v prípade že sedíme za hlavným rokovacím stolom, postačí zdvihnúť len šálku,
- pred nalievaním z kanvice pootvoríme jej veko, aby sa dovnútra dostal vzduch, čím zabránime počas nalievania jej kvapkaniu na stôl.

Svoj postup má aj samotné pitie kávy. Ak sedíme v kreslách, kávu pijeme tak, že šálku spolu s podšálkou zdvihne a prisunieme na úroveň prs. Šálku držíme v pravej ruke za uško a odpijeme si dva-tri dúšky. Potom oboje odložíme na stôl. Šálku nikdy neobopínáme rukami. Aj v tomto prípade zostáva lyžička na podšálke. Pozor, s obľubou padá na nohavice a šaty! A ak vám náhodou padla až na zem, nechajte ju tam a požiadať čašníka, aby ju zdvihol a odniesol. Vašou úlohou je piť kávu a rokovať, nie plaziť sa pod stôl a zbierať riad.

Zapamätajte si, že vypýtať si na rokovani v štvorhviezdičkovom hoteli zalievanú kávu v skle je rovnaký „trapas“, ako ješ v reštaurácii hlavné jedlo lyžicou z hlbokého taniera. Hoci je zlozvyk piť kávu zo skla, u nás stále hlboko zakorenenej, do spoločnosti jednoducho nepatrí. A platí to aj pre všelijaké farebné hrnčeky. To si môžete dovoliť doma s partnerom alebo s kolegami v práci v kuchynke, no určite nie v spoločnosti. A navyše, kávu pijete preto, aby ste si ju vychutnali, nie od smädu.

Pitie čaju by pre nás malo byť iné ako len rané zhltnutie narychló sfarbenej vody. K čaju podávame aj čajové pečivo – sladké alebo slané, a preto budeme potrebovať dezertné tanieriky alebo misku či tácku. Čajové lyžičky slúžia na miešanie čaju a naberanie sypkého cukru a tak ako pri káve, ani pri čaji lyžičku neolizujeme.

Čaj servírujeme v porcelánových šálkach, ktorých priemer je podstatne väčší ako v prípade šálok na kávu a šálky môžu byť aj omnoho plytšie. Ak idete do skúsenejšej spoločnosti, dostanete prázdnu šálku a k nej kanvičku s horúcou vodou. Druh čaju by ste si mali vyberať sami, pričom dobrý hosť by vám ich mal ponúknuť niekoľko. Na stole nesmie chýbať cukorníčka s klieštikmi na cukor, tanierik s plátkami citróna bez kôry, mlieko a smotana, prípadne nádoba s vodou. Ak ste dostali kanvičku s vodou, čaj po odbalení vložte do nej. Do šálky si nalievate už iba pripravený čaj. Ak kanvičku nemáte, vložte vrecúško s čajom do šálky, ale po vylúhovaní ho vyberáte lyžičkou. Žiadne žmýkanie rukou! Vrecúško vyberáte tak, že ľavou rukou nadvihnete nitku, aby zostalo na okraji šálky, lyžičkou jemne pritlačíte, naberiete ho a obtočením nitky okolo vrecúška vytlačíte zvyšnú vodu. Potom by ste ho mali vložiť buď do papiera z čaju a takto na podšálku, alebo na pripravený tanierik. Ak sladíte, lyžičkou si čaj v šálke po osladení premiešajte a odložte ju. Ak je podávaný sypaný čaj, mal by mať k nemu aj špeciálne hrnčeky so sitkovou časťou a s vrchnákom. Sitko je súčasťou šálky a po vylúhovaní čaju ho iba odložte.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolů KaMO

Akcia Domino

Bol pravdepodobne prvým povojnovým vojenským letcom, ktorý utiekol na vojenskom trofejnóm lietadle z komunistického Československa. Poručík letectva Vladimír Krman spolu so staršími Gustavom Molnárom a Jozefom Fleischackerom určite nepatrili medzi poverčivých. Z letiska v Piešťanoch šťastne uleteli v piatok nadránom 13. 3. 1953. Krman mal 23 rokov.

Definitívne rozhodnutie opustiť navždy rodnú vlasť padlo na tanečnej zábave v bratislavskej Redute. Orchester Juraja Berczlera (dirigent neskoršie utiekol do Austrálie) im pri ťažkom rozhodovaní hral sladký americký šláger Domino a hudobná skupina Rio Trio spievala dostatočne nahlas, aby sa ich dohováranie nemohlo dostať do nepovolných uší.

„Táto pieseň sa stala neskoršie ich heslom,“ spomína Bratislavčan Štefan Horský (na fotografii), ktorý s Krmanom chodil do prvého ročníka Obchodnej akadémie v Bratislave. „Vojenské trio si Domino pískalo na znamenie, že ich spoločná túžba ubzičnúť z krajiny stále žije.“

Sladkastú americkú pieseň o slobode si pískal aj staršina Jozef Molnár, ktorý mal v hangári v noci zo štvrtka na piatok strážnu službu. Bolo to znamenie pre jeho druhov, že vzduch je čistý a akciu Domino môžu odštartovať.

ŠŤASTNÁ TRINÁSTKA

Nadránom padal sneh. Poručík Krman a staršina Jozef Fleischacker, Krmanov bratanec, s padákmi na pleciah, sa opatrne zakrádali do hangára, kde bolo odstavené dvojmiestne Arado 96. Z lietadla museli vyčerpať olej do pripravených kanvíc, elektrickým varičom ho predhriať a naliať späť do nádrže. Skúsený vojenský pilot Krman veľmi dobre vedel, že predhriaty olej je na tichý štart starého trofejného nemeckého lietadla nevyhnutný. Napokon Arado potichu vytlačili pred hangár. Na miesto pilota sa posadil Vladimír Krman, dvaja mechanici sa tlačili na jedinom zadnom sedadle. Lietadlo počas štartovania najskôr niekoľkokrát „vystrelilo“ do výfuku, vďaka predhriatemu oleju však napokon motor naskočil a nemecké Arado sa vznieslo do výšky asi tisíc metrov.

„Nad Bratislavou som musel klesnúť takmer nad koruny stromov,“ spomínal neskoršie vo vysielaní BBC bývalý poručík československého letectva. Bolo to veľmi riskantné, v opačnom prípade by ich mohli zaregistrovať na oblohe sovietske radary.

Vojenský pilot, ktorý svojimi akrobatickými kúskami udivoval na nejednej leteckej prehliadke, musel urobiť naozaj krkolomné vzdušné manévry, aby unikol radarom a sovietskym stíhačkám. Videl migy, ako krúžia asi 10 kilometrov od nich. Veľmi dobre vedel, že majú rozkaz prinútiť ich pristáť alebo zostreliť. Našťastie utečencov na krídlach nezaregistrovali. O niekoľko minút pre nedostatok paliva v nádrži pristáli na letisku v rakúskom Grazi.

V BRITSKEJ ZÓNE

V povojnových časoch bolo Rakúsko rozdelené na demarkačné okupačné zóny. Podliehali sovietskemu alebo britskému vojenskému veleniu. Krman si ešte pred úletom pozorne preštudoval letovú mapu s vyznačenými zónami.

Lenže mapa bola stará, všeličo sa mohlo medzitým zmeniť. Pokrkvanej mapke s vyznačenými okupačnými zónami, vystrihutej z novín, sa tiež nedalo veriť. Československí letci mali jedinú istotu. Ak by pristáli v sovietskej zóne, čakala by ich guľka rovno do čela. Krman videl z lietadla vojakov s bielymi opaskami, aké nosili príslušníci britskej polície. Takých videli v bojových filmoch. Videl tiež vojakov s namierenými puškami. Mali sivomodré uniformy, ktoré sa im zdali málo britské, a tí okamžite obkolesili lietadlo. Chvíľu trvalo, kým pochopili, že sa šťastnou náhodou ocitli v anglickej okupačnej zóne a nehrozí im žiadne nebezpečenstvo. Naopak, namiesto guľky dostali čaj s rumom.

Tri dni po šťastnom úlete správa o ich číne obletela prostredníctvom „zakázaných“ rozhlasových staníc doslova celý svet.

„Počúval som so zatajeným dychom,“ priznáva Krmanov bývalý spolužiak z obchodnej akadémie Štefan Krman.

Československá štátna bezpečnosť a vojenské velenie ľudovej armády besnelo. V dome Krmanových rodičov vykonali niekoľko prehliadok. Vladovi zhabali motorku, rádio, ba aj civilné oblečenie. Aby sa vraj nemal do čoho prezliecť, keď sa raz rozhodne vrátiť.

S NOVOU TOTOŽNOSŤOU

Vladimír Krman sa nikdy nedozvedel o represáliách, ktoré nasledovali v armáde po jeho úlete, ba

nemal dlhé roky správy ani o utrpení svojich rodičov. Krátko po tom, čo spoločne s priateľmi požiadal o politický azyl, si z bezpečnostných dôvodov zmenil meno na Frederik Tornil. Po ročnom pobyte v Anglicku, keďže sa nemohol ako cudzí štátny príslušník dostať do britského letectva, odišiel aj s bratancom Jozefom Fleischackerom do Kanady a neskoršie do Ameriky. Ibaže ani za veľkou mláku bez štátnej príslušnosti nemohol lietať. Získal teda diplom elektrotechnika a vyše 30 rokov pracoval vo firme General Motors. Neskoršie získal aj licenciu obchodného pilota a oprávnenie leteckého učiteľa. Dnes žije so svojou manželkou Ruženou, prvou láskou z vajnovského aeroklubu, v La Grande pri Chicagu. Jeho prvá láska sa 6 rokov po jeho úteku vydala, neskôr rozviedla a utiekla z Bratislavy za ním. Krmanov bratanec Jozef Fleischacker absolvoval v Kanade letecký výcvik na motorových lietadlách. Po desiatich rokoch sa presťahoval do Ameriky, získal titul inžiniera a miesto obchodného pilota. Jeho syn získal doktorát z výpočtových technológií a vo svojej oblasti je vyhľadávaným odborníkom.

Gustav Molnár pôsobil v záložnej letke RAF ako výkonný letec. Neskoršie sa aj on presťahoval do Ameriky. Jeho syn je vojenským pilotom, dcéra stewardka.

NA DRUHÝ POKUS

O vojenskom pilotovi, ktorému sa podarilo uletieť na vojenskom lietadle z komunistického Československa, pravdepodobne v slovenských archívoch neexistujú žiadne záznamy. Na jediný sme našli iba vo Vojenskom archíve v Trnave. Tu má založený osobný spis ako príslušník armády z roku 1950 (v tom roku pravdepodobne narukoval). O udalosti, ktorá o tri roky obletela svet, ani zmienka.

„Dokument o tom môže byť uložený v pražskom vojenskom archíve,“ domnieva sa Daniela Nemčeková, zástupkyňa riaditeľa Vojenského archívu centrálnej registratúry v Trnave. Trocha svetla vnáša do poznania života odvážneho letca na Slovensku iba jeho spolužiak Štefan Horský.

„Vlado bol šikovný chlapec, dokázal rozobrať a zložiť hodiny, opravoval motorky a bicykle,“ spomína. Podľa Horského na obchodnú akadémiu začal chodiť výslovne na želanie svojho otca. Ten chcel mať zo svojho syna bankového úradníka, inak by sa nemohol venovať lietaniu. V prvom ročníku však Vlado prepadol a Horský sa s ním stretol až po niekoľkých rokoch, už ako s elitným pilotom, ktorý ako člen akrobatickej letky predvádzal na oblohe krkolomné kúsky.

Medzitým sa Krmanov život uberal iným smerom. Školu pravdepodobne dokončil, ale na lietanie nezačul. V bratislavskom aeroklube sa skamarátil s

Gustom a Jožom, ktorí rovnako ako on túžili vznášať sa v oblakoch. Spoločne plachtili na vetroňoch. Učil ich skúsený pilot Jozef Rampák z Trnavy, ktorý neskoršie preletel na svojom „plachťáku“ hranice a pristál v Rakúsku, kde požiadal o politický azyl. Neskoršie všetci traja narukovali k letcom na letisko Kuchyňa. Jediný z trojice, ktorý sa stal pilotom, bol Vlado. Už na letisku Kuchyňa začali spríadať smelé „úlety“.

„Nebol to ich prvý útek, ale druhý,“ tvrdí Horský. O tom prvom dokonca informovali rodičov, priateľov, ba vyhrážali sa aj jednému kolegovi, ktorý vstúpil do ŠtB. Našťastie ich vtedy nikto neprezradil. Preleteli až na druhý pokus.

Jožo T. SCHÖN

Reprofoto autor

Slovensko víťazom

Dňa 6. 9. 2009 žila futbalom aj malá slovenská komunita v Afganistane, kde sa rozhodovalo o víťazovi turnaja o putovný pohár veliteľa Leteckej základne Kandahár. Spomedzi 16 družstiev jednotlivých národných kontingentov pôsobiacich vo vojenskej operácii ISAF na základni Kandahár sa do finále prebojovali mužstvá Anglicka a Slovenska. Po nerozhodnom a vyrovnanom zápase s remízovým výsledkom 3 : 3 o víťazovi tohto prestížneho turnaja (koná sa 4-krát do roka) rozhodli pokutové kopy, v ktorých boli úspešnejší práve Slováci.

Víťazné družstvo, zložené z príslušníkov multifunkčnej ženijnej rotý SLOVCON, pôvodne vôbec nemalo ambíciu presadiť sa práve vo futbale. Po tom, ako sa hokejbalovému družstvu v búrlivom a na emócie bohatom zápase nepodarilo poraziť kanadské družstvo a kanadských rozhodcov pri rozhodujúcom zápase o postup vo vyrovanej fáze (play - off) hokejbalového turnaja, sa celé družstvo rozhodlo na čas odložiť hokejku a kopnúť si do lopty.

Slovenský tím sa prebil až do finále súťaže najmä vďaka svojej nezlomnosti, odhodlaniu a vysokej fyzickej pripravenosti, čím dokázali prekonať aj futbalovo veľmi vyspelé tímy.

Letecká základňa Kandahár je najväčšou vojenskou základňou NATO. V súčasnosti je domovom pre viac ako 20 000 vojakov zo 16 krajín. Športový úspech slovenského tímu prispel k výraznému zviditeľneniu prítomnosti slovenských vojakov v operácii ISAF v Afganistane.

mjr. Ferdinand MURĚN
Foto mjr. Jozef MICHALOV

Obr. 1. Plánované rozmiestnenie MINURCAT ku koncu roka 2009

Sily OSN v Čade a Stredoafrickej republike

Oficiálne odovzdanie právomocí medzi silami Európskej únie EUFOR a misiou OSN MINURCAT, týkajúcich sa oblasti zodpovednosti vo východnom Čade a v severnej časti Stredoafrickej republiky (SAR), sa uskutočnilo 15. marca 2009. Ešte v ten deň MINURCAT oznámila počiatočné operačné spôsobilosti. V súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 1861 zo dňa 14. januára 2009 bola táto misia schválená na obdobie 12 mesiacov, s najväčšou pravdepodobnosťou však bude predĺžená na dlhšie obdobie.

Misia nedisponuje typickým modelom operačného veliteľstva OHQ, známym z EUFOR. Plnenie všetkých úloh sa zabezpečuje prostredníctvom dvoch veliteľstiev síl, ktorými sú predsunuté FHQ, ktoré sa nachádzajú, rovnako ako EUFOR, v Abéché, vo východnom Čade a tylové FHQ, nachádzajúce sa v hlavnom meste N'Djamena. Za veliteľa misie MINURCAT bol vymeno-

vaný generálmajor Elhadji KANDJI zo Senegalu, ktorý má množstvo cenných skúseností z mierových operácií. Jeho zástupcom sa stal írsky brigádny generál AHERNE. Funkcia náčelníka štábu misie bola pridelená Švédsku.

POD VLAJKOU OSN

Dňa 15. marca 2009 asi 2 000 vojakov EUFOR zmenilo príslušnosť a počnúc týmto dňom pokračuje v službe pod modrou vlajkou OSN. Ide o krajiny: Albánsko, Chorvátsko, Fínsko, Francúzsko, Írsko, Poľsko a Rusko. Fínsko dokonca plánuje zvýšiť počet príslušníkov svojho kontingentu na viac než 100. Počas misie OSN bude fínsky kontingent rozmiestnený v sektore Juh, pod velením Írska.

I niektoré africké krajiny, ako Ghana, Malawi, Senegal a Togo, majú záujem o zastúpenie v misii MINURCAT. Tie sa s najväčšou pravdepodobnosťou pripoja k misii v tomto roku. Novou európskou kraji-

nou, ktorá sa má na misii podieľať, je Nórsko, ktoré v súčasnosti zabezpečuje v Abéché úlohy 2. úrovne poľnej nemocnice. Rakúsko, Belgicko, Holandsko a Slovinsko prijali rozhodnutie o úplnom stiahnutí svojich jednotiek z Čadu. Rovnako ani Švédsko, ktoré sa z Čadu stiahlo v minulom roku, nevyšle svoje jednotky do Afriky.

Niektoré krajiny sa s ohľadom na uľahčenie fungovania misie rozhodli znižovať stavy svojich jednotiek postupne. Francúzsko, ktoré malo v minulosti v EUFOR vyše 1 750 vojakov, bude mať v podpornom prápore MINURCAT napokon 250 vojakov. Francúzsky prápor pôsobiaci vo Forchane bude úplne stiahnutý a nahradený jednotkami z Ghany. Časť francúzskych jednotiek (približne 650 príslušníkov) prešla na nadchádzajúcich niekoľko mesiacov do služby pod modrou vlajkou. Podobná situácia je v Birao v Stredoafrickej republike, kde francúzska rota bude pôsobiť do príchodu práporu z Toga. Poľsko tiež ohlásilo predĺženie svojej prítomnosti v Čade. Podľa plánu má byť poľský vojenský kontingent nahradený v októbri 2009 silami z Malawi.

Misia MINURCAT prevzala od EUFOR sedem plne pripravených a kompletne vybavených základní v N'Djamene, Abéché, Birao, Iriba, Forchane, Goz Beide a Guereide. Civilné letisko v N'Djamene, vybudované Európskou uniou za takmer 25 000 000 €, bolo na základe predchádzajúcich dohôd odovzdané príslušným orgánom Čadu. Finančné náklady na vybudovanie infraštruktúry predstavujú približne 80 % celého rozpočtu, ktorý Európska únia schválila na vedenie operácie. OSN bude s najväčšou pravdepodobnosťou refundovať EÚ náklady v objeme približne 40 %. Misia MINURCAT taktiež prevzala väčšinu zmluvných záväzkov EÚ s civilnými dodávateľskými spoločnosťami.

Organizácia misie pod vedením OSN sa líši od EUFOR. Okrem veliteľstva síl má MINURCAT i osobitného politického predstaviteľa generálneho tajomníka OSN, ktorým je Angelo DA SILVA z Portugalska, so sídlom v N'Djamene, kde pôsobí i celý jeho civilný tím. Nedostatočný počet operačných veliteľstiev a oddelenie podpornej zložky od operačnej predstavuje tri hlavné rozdiely.

ŠTYRI SEKTORY

Priestor bojovej činnosti je rovnako ako pri EUFOR rozdelený do štyroch sektorov. Tri z nich sú v Čade, štvrtý je v Stredoafrickej republike (SAR):

1. sektor Sever. Veliteľstvo v Iriba a druhá základňa v Bahai,
2. sektor Stred. Veliteľstvo vo Forchane a druhá základňa v Guereide,
3. sektor Juh. Veliteľstvo v Goz Beide a druhá základňa v Koukou Ankarane,
4. sektor SAR. Veliteľstvo v Birao.

Vojenským strategickým zámerom veliteľa MINURCAT je prispieť k zaisteniu bezpečného prostredia včasným nasadením spôsobilých, dôveryhodných a nestranných vojenských síl. Prostredie, ktoré majú pomôcť vytvárať, by malo umožniť postupné nastoľovanie právneho poriadku a zákonnosti a vedenie humanitárnych misií. Tieto sily by mali tomu pomôcť už len demonštrovaním svojej prítomnosti, oboznamujúc sa so situáciou v oblasti a zvyšujúc svoju pripravenosť reagovať v núdzových a krízových situáciách. Nasadenie v Čade je členené na základe veľkosti polo- vičného práporu s cieľom pokryť čo najväčší priestor operácií, dosiahnuť odstrašujúci vplyv a zlepšiť bezpečnosť. Narušitelia by mali byť odradení mobilnými, rýchlymi a vždy prítomnými silami. V Stredoafrickej republike, kde je vzhľadom na náročný terén presun po zemi len veľmi problematický, zostáva základným a kľúčovým faktorom vzdušná mobilita.

Hlavné vojenské úlohy MINURCAT sú:

1. zaistenie bezpečnosti civilného obyvateľstva, personálu MINURCAT a iného personálu OSN, bezpečnosti vojenských objektov a vybavenosti, policajnej misie OSN a humanitárnych operácií,
2. zaistenie bezpečnosti zásobovacích trás humanitárnej pomoci a hlavných zásobovacích trás MINURCAT,
3. zaistenie bezpečnosti a slobody pohybu pre personál OSN/ MINURCAT a pre pracovníkov humanitárnej pomoci,
4. zabezpečenie ochranného sprievodu konvojom humanitárnej pomoci,
5. zabezpečovanie odmiňovania a likvidácie nevybuchnutej munície.

Misia má tri fázy:

1. prechod,
2. stabilizácia,
3. znižovanie počtov.

Prvá fáza sa začala prijatím rezolúcie 1934 Bezpečnostnej rady z 24. septembra 2008. Predstavuje odovzdanie a prevzatie právomocí medzi EUFOR a

OSN a končí sa dosiahnutím plnej operačnej spôsobilosti (FOC). Táto fáza sa sústreďuje najmä na odstránenie nedostatkov v oblasti bezpečnosti a na vybudovanie velenia a rozsiahlej štruktúry styčných aktivít spolupráce.

Druhá fáza – stabilizácia, sa začne po dosiahnutí FOC zo strany MINURCAT, a bude trvať až do ukončenia operácií zo strany OSN. K tomu nemusí dôjsť na rozdielnych miestach priestoru operačnej činnosti v rovnakom čase. Paralelne sa bude vytvárať a cvičiť integrovaná bezpečnostná jednotka DIS (Déteachment Intégré de Sécurité), a zabezpečovať ich výcvik. Úlohou DIS bude udržiavanie poriadku v utečeneckých táboroch a v táboroch pre vnútorne vysídlené osoby (IDPs).

Tretia fáza – znižovanie počtov. Táto fáza sa začne vtedy, keď bude bezpečnostná situácia dostatočne stabilizovaná na to, aby zodpovednosť za bezpečnostné operácie mohli od jednotiek MINURCAT prevziať iné sily. Dĺžku trvania jednotlivých fáz nemožno dnes ešte odhadnúť.

MINURCAT má pred sebou mnohé výzvy. Okrem logistických či operačných bude nevyhnutné vybudovať dobré vzťahy s predstaviteľmi Čadu, ktorí sa sústreďujú skôr na otázky zbrojenia než na otázky humanitárnej pomoci.

Na misiu MINURCAT bude mať značný vplyv situácia v Sudáne. V dôsledku nárastu počtu utečencov z Dárfúru, ktorý je možné predpokladať, bude nevyhnutné posilniť humanitárne a bezpečnostné aktivity.

Bude potrebné pokračovať v plnení mnohých úloh, ktoré doteraz zabezpečovali sily EUFOR, ako napr. pomoc a podpora medzinárodným a mimovlád- nym organizáciám. Je však viac než isté, že základne, letiská, vybavenia a nie na poslednom mieste získané skúsenosti, ktoré odovzdala Európska únia, dokážu začiatky misie MINURCAT značne uľahčiť a umožnia dosiahnuť lepšie výsledky.

pplk. Marek BRYLONEK

vojenský asistent zástupcu veliteľa operácie EUFOR ČAD/SAR

Príbehy hrdinov

Expozícia Povstalecké nebo, zachytávajúca leteckú, respektíve výsadkovú časť SNP, je otvorená od 26. augusta 2009. Ako povedal Dr. Ján Stanislav, autor scenára výstavy, jej cieľom bolo zachytiť úlohu a hrdinstvo letcov a výsadkárov, ktorí bojovali v Slovenskom národnom povstaní. Väčšina z týchto, pre širokú verejnosť neznámych hrdinov, je tu zachytená na dobových fotografiách v čase pred alebo počas Povstania a návštevník si môže prezrieť aj súčasti výstroja letcov alebo plnej poľnej povstaleckého vojaka. Osviežením je interaktívna obrazovka, kde si môže návštevník vypočítať tri príbehy veľkej odvahy pilotov SNP a sám hlasovať, ktorý je najúctyhodnejší. Okrem leteckej časti je pre menej informovaných návštevníkov pripravené stručné vysvetlenie pozadia Povstania. Venuje sa však len vojenskej stránke, čo mnohých pravdepodobne zmätie, keďže v prípade SNP bolo politické pozadie takmer rovnako dôležité ako vojenské. Ďalším príjemným spštením sú vystavené motory lietadiel, či model lietadla Avia B-534 v mierke 1:1. Pri tejto časti expozície prekvapí aj možnosť vypočítať si, aké to je, keď sa z bojovej akcie vracia pilot so zraneným členom posádky, či ako prebieha rýchly nepriateľský nálet. Najväčším osobnostiam Povstaleckého neba sú venované krátke opisy niektorých z ich hrdinských akcií. Výstava celkovo určite príjemne prekvapí, a to najmä veľkým počtom fotografií či interaktivitou.

Michal MARIANYI

Zdanlivo nespojiteľné

September je mesiac, v ktorom kresťania aj na Slovensku slávia niekoľko sviatkov Panny Márie a slovenskí vojaci Deň ozbrojených síl. Možno sa niekto spýta, že čo má spoločné taká „babkovská“ kostolná téma s vojakmi. Zdanlivo nespojiteľné? Odkedy sa vojenski kapláni objavili medzi vojakmi, aj v našich ozbrojených silách si mariánska úcta našla svoje miesto aj v drsnom zväčša mužskom prostredí. Lurď, Levoča, Čenstochová. Tradičné mariánske púte, na ktorých sa dokážu aj slovenskí vojaci skloniť k zemi, kláknúť na kolena a prosiť Božiu Matku o pomoc, a nielen vtedy. Viacero vojenských farností nesie titul Panny Márie. September je mesiac, keď Cirkev slávi narodeniny aj meniny Božej Matky a navyše Slovensko aj jej patronát ako Sedembolestnej. A náhoda zariadila, že nepísaná októva sviatku Panny Márie Sedembolestnej, patrónky Slovenska, sa končí sviatkom našich ozbrojených síl. Čo tým chcel básnik povedať? V čase, keď sa Turci chystali dobyť nielen Uhorsko, ale obliehali aj Viedeň, v roku 1683 prišli na pomoc Viedni poľské vojská, aby spolu s nemeckým a cisárskym vojskom pod spoločným velením poľského kráľa Jána Sobieskeho bojovali proti Turkom. Keď ostrihomský arcibiskup Juraj Szelepcsényi - Pohronec slúžil svätú omšu pre vojská, v kázni vojakom zdôraznil: „Nebojte sa, nebudete bojovať proti nepriateľovi sami, bude s vami Panna Mária!“ Po svätej omši dal rozkaz rozdať vojakom posvätené medailóniky s podobizňou Sedembolestnej Panny Márie, ktoré si mali pripnúť na uniformy. Na každú vojenskú zástavu vyšli meno Mária, alebo zavesili stuhu s jej menom. V kostoloch nariadil arcibiskup prečítať výzvu, aby sa veriaci modlili k Panne Márii. S takouto duchovnou posilou sa spojenecké vojská vydali do boja proti presile Turkov, ktorých aj napriek tomu porazili a vyhnali nielen pred Viedne, ale následne aj z Uhorska. Pápež Inocent XI. po týchto historických udalostiach vyhlásil 12. september za sviatok Mena Panny Márie. Neviem, či ešte nejaká krajina slávi deň svojich ozbrojených síl 22. septembra, na ôsmy deň po sviatku Sedembolestnej Panny Márie, ako my. Nemyslím si ani, že všetci vojaci spojeneckej armády z roku 1683 boli veriaci kresťania, ani nie som presvedčený, že si všetci medailón pripili na blúzu uniformy. Som však presvedčený, že Božia Matka im pomohla, lebo bojovali odhodlane a statočne v dobrej viere v me ne pokoja, mieru a slobody pre národy žijúce v strednej Európe. A verím, že tak pomôže každému, kto sa na ňu vo viere s prosbou o pomoc a s dobrým úmyslom obráti. Aj slovenským vojakom, ktorí ako služobníci pokoja a mieru odhodlane a statočne slúžia ďaleko od domova a od rodín v zahraničných misiách, či na Slovensku. Nuž tak všetko najlepšie Tebe Nebeská Matka i tebe slovenský vojak, či vojačka k sviatku. Zdanlivo nespojiteľné predsa len spojené...

Dr. Tibor UJLACKÝ

Zrod spoločenstva

Na ustanovujúcom zhromaždení zástupcov katolíckych veriacich laikov na Spišskej Kapitule, ktoré sa uskutočnilo 4. júla, zástupcovia z farností a duchovných správ Ordinariátu OS a OZ SR odsúhlasili zriadenie záujmového združenia Spoločenstvo katolíckych veriacich v Ozbrojených silách a Ozbrojených zboroch Slovenskej republiky (SKV). Na zasadnutí sa zúčastnil aj ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek so svojimi vikármi a niekoľko vojenských, policajných a väzenských kaplánov.

Mons. Rábek vysvetlil zmysel a potrebu založenia SKV v OS a OZ SR pre laickú apoštolátu veriacich a jeho význam pre pastoračnú prácu kaplánov v prostredí ozbrojených síl a ozbrojených zborov. Ústrednú radu SKV do riadneho snemu budú tvoriť členovia pastoračnej rady Ordinariátu z radov laikov. Do funkcie prvého prezidenta SKV schválili majora Jána Turčana, ktorý pôsobí na Generálnom štábe OS SR.

V záverečnej časti sa zhromaždeniu prihovoriť zástupca Spoločenstva katolíckych vojakov, partnerského laického združenia nemeckého Bundeswehru plk. Andreas Preuss a zástupca Apoštolátu katolíckych vojakov rakúskeho Bundesheeru npor. Christian Kersch. Združenie bude apolitické, nezávislé, záujmové, dobrovoľné, bez povinných členských poplatkov. Členom SKV sa v zmysle stanov automaticky stáva každý pokrstený príslušník alebo zamestnanec OS a OZ SR, ako aj ďalšie osoby patriace pod jurisdikciu ordinára. Poslaním zriadeného združenia bude okrem laického apoštolátu aj úzka spolupráca s jednotlivými rezortmi OS a OZ SR a presadzovanie záujmov veriacich v OS a OZ SR.

Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.
Foto Jozef ŽIAK

Vážení priatelia,
máte doma rôzne textové, obrazové alebo
zvukové zážitky s vojenskou tematikou?

Vlastníte vojenské uniformy, historické zbrane,
výstroj, zástavy, medailky a vyznamenania
alebo iné mištierie?

Neváhajte a sprístupnite ich budúcej generácii
darovaním do Vojenského historického archívu
a Vojenského historického múzea.

Takto aj vy môžete prispieť k uchovaniu
hmotných pamiatok našej vojenskej histórie,
ako aj k objasneniu bielych miest našej
vojenskej histórie.

Adresy našich pracovísk:

Vojenský historický archív
Krojník 27
821 04 Bratislava
tel. 02/48207720
vha@vha.sk

Vojenské historické múzeum
P.O. BOX A-1
821 01 Piešťany
tel. 039/779704
vhm@piestany.vha.sk

5 x odpovedz

- Hrad Červený Kameň v 18. storočí prebudovali na:
a) vojenskú základňu
b) prekladisko tovaru
c) kláštor
- Drevený maľovaný strop so symbolickými obrazmi rímskych cisárov nájdete na hrade:
a) Zvolenskom
b) Devínskom
c) Trenčianskom
- O ktorom nemeckom priemyselníkovi sa hovorí ako o „delovom kráľovi“?
a) o Alfrédovi Kruppovi
b) o Rudolfovi Dieselovi
c) o Ottovi Bayerovi
- V sústave SI je newton jednotkou:
a) výkonu
b) sily
c) práce
- Švajčiar César Ritz sa preslávil ako
a) horolezec
b) automobilový pretekár
c) hotelier

Správne odpovede: 1b), 2a), 3a), 4b), 5c).

Jediný „nežný“ vojak

Už 16. novembra 1989 sme počas demonštrácie bratislavských študentov proti školskému systému tlačili našu polročnú dcérku v kočiariku zo súčasného Hodžovského námestia až pred vtedajšie ministerstvo školstva na dnešnej Dobrovičovej ulici. A potom každodenné fotografovanie všetkých demonštrácií proti totalitnému režimu, krízové študentské štaby, zakladanie študentského časopisu Zmena, cestovanie po Slovensku, kontakty s pražským revolučným študentským slovom... Skrátka – Nežná revolúcia. Jej 20. výročie sa blíži. Keď som si pozeral tisíce políčok svojich čiernobielych negatívov z tých dní a týždňov, našiel som na ňom jedného jediného vojaka. Pravdaže,

viem, vojaci podliehajú rozkazom. Isť demonštrovať alebo inak vystúpiť proti režimu, ktorému slúžili s radosťou alebo s nevládou, by bolo viac ako trúfalé (hoci napríklad v SNP to skvele dokázali a dnes sú hrdinovia).

Pravdaže, táto debata by bola nadlho. V každom prípade – rád by som poznal toho jediného vojačika základnej služby, ktorý sa v jednom z prvých dní Nežnej revolúcie dokázal dostať v rámci proti totalitných demonštrácií až do epicentra diania. A to dokonca v uniforme.

Text a foto Pavol VITKO

[FOTOZÁJIMAVOSŤ]

ZASMEJME SA ...

Plavčík sa pohoršuje: - Všetci sa kúpu v plavkách, len vy v obleku!

Muž na to: - Lenže oni sa kúpu a ja sa topím!

Starší manželka sú na návšteve galérie. On dlho stojí pred sochou mladej dievčiny zahalenej len figovým listom.

Manželka mu uštipačne vraví: - Tak čo, budeš tu čakať do jesene?

Milenka dohovára svojmu milencovi: - Cyril som na teba veľmi nahneván! Dozvedela som sa, že si ženatý!

- Ale, miláčik, to je len hlúpa klebeta, ktorú o mne rozširuje moja stará...

Za otcom príde syn s kamarátkou a pýta sa ho či mu nepožičia auto. - Dobre, vezmi si ho, ale nie je v ňom dosť benzínu...
- Nič to. My aj tak zostaneme v garáži.

V nemocnici sa zjaví muž s kyticou a pýta sa sestričky: - Prosím vás, nebola tu taká štíhla blondína a nehládala pána Jaroslava?
- Nie, veru, nebola.
- To je čudné, - mrmle si muž. - Veď mi jasne povedala, že o týždeň sa stretneme na koznom...
- Slivovica! - vykrikne Janičko.

Pani učiteľka sa usiluje vysvetliť deťom, čo je to svedomie: - Vnútorne to človeka spaľuje a očisťuje od všetkého zlého. Viete, deti, čo to je?

- Slivovica! - vykrikne Janičko.

CIAF v Hradci Králové

Prvý septembrový víkend už tradične patrí jednej z najväčších leteckých prehliadok v strednej Európe – Czech International Air Fest (CIAF). Tohtoročný 16. ročník sa po šiestich rokoch vrátil z brnianskeho letiska do Hradca Králové. Na podujatí sa zúčastnilo 13 krajín a zástupcov tu mala aj Severoatlantická aliancia. Program otvorila hudba hradnej stráže a oficiálne prihovory ministra obrany ČR Martina Bartáka a ďalších významných hostí. Po prihovoroch nasledoval slávnostný prelet leteckej techniky AČR počínajúcu lietadlami JAS-39 Gripen, L-159 Alca a vrtuľníkmi Mi-24 HIND, Mi-171š končiac. Medzi najväčšie ťaháky CIAF 2009 určite patrili anglické Harrier GR9 schopné kolmého vzletu a kráľovská akrobatická skupina z Jordánska na lietadlách Extra 300. Medzi lietadlami predstavenými v rámci statických ukážok verejnosť obdivovala najmä lietadlo včasnej výstrahy NATO E3-A AWACS. Veľkú pozornosť pútala jediná akrobatická skupina, ktorá vo svojich radoch nemá profesionálnych vojakov – francúzsky Breitling Jet Team. Predstavenie siedmich L-39 Albatrosov v spojení s hudbou vyrážalo mnohým divákom dych; stroje sa pohybovali rýchlosťou 700 km/h a ich vzájomná vzdialenosť bola 2,5 metra.

kpt. Peter MICHNICA

Zabijačka

Petr Stašek bol fajn český chlapec a môj najlepší kamarát na vojencine. Naučil ma piť a milovať české pivo, „buřty na kyselo“ a guláš. S Petrom som slúžil v 1. motostreleckej rote v Brode, bývali sme spolu na jednej izbe a spoločne chodili na vychádzky za kasárenský plot. Presnejšie, na pivo do malej krčmičky, ktorá bola doslova prilepená k plotu. V malej miestnosti s výčapom bolo len niekoľko stolov, čapovalo sa plzenské „bahno“ a varil znamenitý guláš. Pri jednom takomto posezení ma Petr veľkodušne pozval k nim domov na pravú krkonošskú zabijačku. Ochoťne som prvilil.

Veliteľ roty major Ján Příbělský, Čechoslovák ako repa, mal pochopenie pre utužovanie česko-slovenského vojenského priateľstva a udelil nám spoločné voľné opustenie posádky. Mne výnimočne namiesto do Trnavy, do Krkonůš.

Noc predtým som nespál. V duchu som sa vracal na dvor môjho krstného otca, na ktorom sme každoročne pred Vianocami zakáľali svinku. Priznávam sa bez mučenia, že pri samotnej porážke nevinného zvierťa som nikdy neasistoval, iba neskôr, keď už mala svinka „mord“ šťastne za sebou, som miešal „žobráčku“ kašu vo veľkom kotli a potajomky lóchal Orešanské červené. Tak som to povedal aj môjmu priateľovi. Iba mával rukou. Vraj sa nemám ničoho obávať, pretože prideme už k „hotovému“.

V drevnici Petrových rodičov sa zišla početná rodina. Muži vážne pofajčievali viržinky, odplúvali si, pili pivo, ženy v bielych zásterách sa neustále zvrátili v kuchyni, odšadiaľ sa šírila lahodná vôňa pečeného mäsa... Konečne gazdinky začali nosiť na stôl guláš. Mal výbornú chuť, farbu aj vôňu a prvý tanier som doslova vylízal smilkou chleba.

„Jen si prídajte, jako doma,“ vynukovala ma Petrova mama. Nedal som sa núkať. Guláš bol naozaj znamenitý, aj keď sa mi zdal trochu sladký. Možno zo zmrznutých zemiakov, utešoval som sa pri druhej porcii. Keď sme večer popíjali pivo, odvážil som sa vypýtať od hostiteľov recept na pochúťku.

„No,“ zatiahol pantáta Stašek, vybral si z úst cigaru a obradne si odplúľ. „V prvni řade pejsek nesmí být starý a být dobře živěný...“

Svítl mi. Práve som sa stal hostom na psích hodoch, o ktorých som, mimochodom, už dosť počul. Najskôr som sa ako správny vojak pokúsil o úsmev, potom sa mi prudko zdvihol žalúdok a vzápätí sa vzbúril a vyvrátil zjedenu lahôdku – psiu pečienku pod stôl. Petrov otec nestratil duchapritomnosť. Potiahol si z cigary a hodovníkom poradil: „Dejte mu pořádné napít, a ty, mámo, mu recept raději napiš sama. Ta dnešní mládež nic nevydrží...“

Jožo T. SCHÖN

Príprava Merlinov do Afganistanu

Britské vrtuľníky Merlin spolu s posádkami v závere augusta začali štvormesačný výcvik v Spojených štátoch amerických, ktorý by ich mal pripraviť na pôsobenie v Afganistane. Merliny zo základne RAF Benson budú po nasadení v Afganistane poskytovať podporu pre pozemné operácie britských síl. Vrtuľníky by mali zvýšiť britské schopnosti prepravy o viac ako štvrtinu. Podľa britského ministerstva obrany má cvičenie Merlin Vortex pripraviť posádky na jedinečné výzvy geografických podmienok v Afganistane: horúce počasie a veľké nadmorské výšky vrátane každodenného bojového ohrozenia. Počas cvičenia si Merliny vyskúšajú nasadenie pri teplotách od +50° C cez deň až do -35° C v noci, všetko v prašnom prostredí. Vrtuľníky budú tiež operovať v horských podmienkach v rôznych nadmorských výškach, aby sa preverili hraničné možnosti strojov. Posádky RAF sú dislokované počas cvičenia v hlavnom výcvikovom zariadení amerického námorníctva El Centro v San Diegu.

Merlin je prvý vrtuľník novej generácie vyspelých a stredných podporných strojov RAF. Vychádza z vrtuľníka EH101, ktorý vyvinula AgustaWestland (EH Industries). Môže pôsobiť v každom počasí, počas dňa aj v noci a využívať sa na taktické aj strategické úlohy. Verzia HC3 (na snímke) unesie rôzny kusový náklad, vrátane Land Rovera s celkovou hmotnosťou päť ton alebo 24 plne vyzbrojených vojakov alebo v prípade evakuácie 16 ranených na nosidlách. Dĺžka trupu je 19,5 m, šírka bez rotora 4,5 m a celková výška 6,6 m. Hlavný rotor má priemer 18,6 m a celková vzletová hmotnosť predstavuje 14 600 kg. Dosahuje cestovnú rýchlosť 280 km/h a dolet so štandardnými nádržami viac ako 1 000 km. Stroj poháňajú tri motory Rolls-Royce Turbomeca RTM 322 02/8.

Text a foto (rak)

Ceské příslovie	vykonanie vrhu (v disk. šport.)	zvisle (prisl.)	obtočil, omotal sa	sval zdvíhač (lek.)	Pomůcky: Nena, Sor raven, AOT Ita, IEP	ECV okr. Spíšská Nová Ves	skr. írskéj menovej jednotky punt	rieka v Španielsku	zvislá jaskyňa	manželská zrada	maďarské ženské meno (Zlatica)	balkánske jedlo (pilaf)	alebo, po rusky	latka, po česky
vôkol, okolo, bás.					4									
holubica, po anglicky					nezistila pravost aduty, po česky									
lupeřovitá huba rastúca na příchoch						prevrátit, zvalit římske číslo 499								
obůcha, otrepe (niečim o hlavu)							vezmi si	nemecká speváčka nasýtený uhľovodík				obrazovky, po rusky	1	
2									havran, po anglic. MPZ Turecka					
Pomůcky: abak, aven anu, etán, ekrany, ka	bezočivo, hrubo	býv. ŠPZ Prahy tuhé palivo				druh trop. mravca kvetina					pojem duše u starých Egyptanov	česká předložka hlav. antic. stlpov		
ECV okresu Dolný Kubín			rykot druh palmy			stotina hektára vodiaca žrd				kapor, po rusky krmivo pre vtákov				
kráľ, po francúzsky				rieka pri Omsku	smerom zvnútra MPZ Rumunská			zavin do plienok zosilnený súhlas						
3								lebo (bás.)			babylonský boh neba			
osamotene								značka kozmetiky			kyjak			
Autor: Vojtech Kúkoľ														

Plná poľná

Obľúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Pribežne aj v reláciách Nočná pyramída. Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Biháry a Bernard Roštecký.

(r)

PROFESIONÁL

Armádny magazín v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére každý štvrtok na Dvojke po 16,00 h. a v dvoch reprízach - ich vysielací čas sledujte na internete.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Ústredná rada SZPB
Prešovský samosprávny kraj
Obvodný úrad Svidník
mesto Svidník
dovoľujú si Vás pozvať na oslavy pri príležitosti

65. výročia Karpatsko-duklianskej operácie a Dňa obetí Dukly

5. a 6. októbra 2009

tel. 054/786 32 15, e-mail: prednosta@sk.vs.sk